

SISEMINISTEERIUM

A photograph of a police uniform and equipment. A white shirt with a gold star-shaped badge is visible, along with a red vest. The vest has "EMPL" and "112" printed on it. The word "PIID" is partially visible on the shirt. The background is a solid red color.

TURVALISUSPOLIITIKA 2014

Turvalisuspoliitika põhisuundade esimene osa tutvustab seitset Siseministeriumi prioriteetset valdkonda. Need on peamised ülesanded, mille olen siseministrina valitsemisalale seadnud, et muuta Eesti turvalisemaks paigaks.

Trükise teisest osast leiate ülevaate turvalisuspoliitika elluviimisest 2013. aastal.

Head lugemist!

Ken-Marti Vaher
Siseminister

SISEMINISTEERIUM

TURVALISUSPOLIITIKA 2014

Kokkuvõte

“Turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015”
täitmisest 2013. aastal

Hea lugeja!

Teie ees olev turvalisuspoliitika kokkuvõte annab ülevaate tegevustest, mille abil oleme Eestit muutnud turvalisemaks paigaks. Selle saavutamiseks oleme pidanud tähtsaks järgmisi põhimõtteid: ennetamine on ühiskonnale alati odavam kui tegelemine tagajärgedega, probleemide lahendamiseks peame jõudma nende põhjusteni ja iga maksumaksja euro peab olema kulutatud nutikalt ning läbipaistvalt.

Selle, kuidas oleme viimastel aastatel turvalisust suurendanud, saab lühidalt võtta kokku viie mõjuna ühiskonda:

1. Vähem kuritegevust. Selleks oleme taastanud keskkriminaalpolitsei ja loonud uued kesksed korruptsiooni- ja kriminaaltulu uurimisüksused. Oluliselt enam oleme pööranud tähelepanu ning eraldanud raha raske ja varjatud kuritegevuse (st narkokuritegevuse, korruptsiooni, majanduskuritegevuse jm) tõkestamisele. Kolmekordselt suurendasime kriminaaltulu tuvastamise võimekust ning tõusnud on arestitud ja konfiskeeritud summad. Raske korruptsiooni uurimiseks laiendasime kaitsepolitsei pädevust.

Tulemusnäitaja	2011	2013	Suund	Muutuse %
Kuritegude üldarv	42 567	39 631	Väheneb	-7%
Tapmise ja mõrva tagajärjel hukkunuid ¹	65	42	Väheneb	-35%
Kriminaalasjade arv, milles on arestitud kriminaaltulu	89	178	Suureneb	+50%
Arestitud kriminaaltulu kogusummana	2,7 milj €	3,2 milj €	Suureneb	+13%
Prokuratuuri saadetud raskete varjatud kuritegude ² kriminaalasjad	66	98	Rohkem avastatud raskeid varjatud kuritegusid	+47%
Kriminaaltulu uurijate keskmine palk	1 265 €	1 807 €	Suureneb	+42,8%

¹ Esialgsed andmed

² Raske varjatud kuritegevus on: raske narkokuritegu, raske korruptsioon, kuritegelikud ühendused, raske majanduskuritegu, rahapesu, raske ja piiriülene inimkaubandus ja alaealiste vastu suunatud raske seksuaalse enesemääramise vastane kuritegu

2. Rohkem säästetud inimesid. 2013. aastal oli õnnetusurmade (liiklus-, tule- ja veesurmad) arv väikseim pärast Eesti vabanemist. Sellele on selgelt kaasa aidanud liiklus- ja tuleohutusjärelevalve oluline tugevdamine viimasel kahel aastal, samuti ennetusse suunatud raha ja tähelepanu 2,4 kordne suurendamine (ennetus-tegevusele 2011. aastal 595 234 eurot ja 2013. aastal 1 441 908 eurot). Suhtumine rasketesse rikkumistesse ja korduvrikkujatesse on karmim, karistuspraktikat on ühtlustatud üle Eesti.

Tulemusnäitaja	2011	2013	Suund	Muutuse %
Liiklussurmade arv	101	81	Väheneb	-18%
Inimkannatanutega liiklusõnnetuste arv	1492	1372	Väheneb	-8%
Joobes juhtide osakaal liikluses kontrollitutest ³	1,7% (2012.a.)	1,3%	Väheneb	-24%
Tulesurmade arv	73	47	Väheneb	-36%
Uppumissurmade arv	62	56	Väheneb	-10%

³ 2012. aastast kasutatakse uut meetodikat. 2012. aastal puhuti läbi 498 603 juhti, 2013. aastal puhuti läbi 620 309 juhti.

3. Rohkem motivatsiooni politseinikele ja päästjatele. Pea ainukese Euroopa riigina said Eesti politseiametnikud ning päästeteenistujad alates 1. jaanuarist 2013 sellises mahus palgatõusu. See tõus jätkub 2014. aastal. Läbi on viidud asutuste palgareform, korrastatud on asutuste juhtimist ja ametis on uued juhid.

Tulemusnäitaja ⁴	2011	2014	Suund	Muutuse %
Patrullpolitseiniku/piirkonna-politseiniku keskmine palk	848/827 €	1 006/1032 €	Suureneb	+19%/+25%
Kriminaaluurija ⁵ keskmine palk	1 049 €	1 315 €	Suureneb	+25%
Piirivalvuri ⁶ keskmine palk	888 €	1 011 €	Suureneb	+ 14%
Päästja ⁷ keskmine palk suure koormusega III grupi komandos	750 €	843 €	Suureneb	+12%
Korruptsiooniuurijate/narko-uurijate keskmine palk	1 106/1170 €	1 496/1446 €	Suureneb	+35,3%/+23,6%

⁴2011. aasta ja 2014. aasta keskmiseks palgaks on arvestatud põhipalk, millele on lisatud seadusest tulenev lisatasu töötamise eest öösel ja riigipühadel. Põhipalk ei sisalda ebaregulaarseid tasusid, nt preemiaid jm.

⁵Kajastatud on kogu organisatsiooni kriminaalpolitsei valdkonna, v.a. salastatud üksuste ametikohal töötavate isikute keskmine palk, seisuga 1.12.2013 töötas PPA-s 716 uurijat.

⁶Kajastatud on kogu organisatsiooni piirivalvuri ametikohal töötavate isikute keskmine palk, seisuga 1.12.2013 töötas PPA-s 562 piirivalvurit.

⁷Päästjana on kajastatud päästja, vanempäästja ning juhtivpäästja ametikohta.

4. Rohkem võimekust päästa elusid. 2012. aastal läbi viidud päästekomandode reformiga suurendasime elupäästevõimekusega komandode arv 41-lt 66-ni, elupäästeteenust saab endisest 120 000 inimest rohkem.

Tulemusnäitaja	2011	2013	Suund	Muutuse %
Elupäästevõimekusega päästekomandode arv	41	66	Suurennes	+61%
Elupäästevõimekusega päästekomandode suhtarv (%)	53%	92%	Suurennes	+74%
1-15 minuti jooksul elupääste-võimekusega kaetud elanikkonna arv	84%	93%	Suurennes	+11%
Elupäästevõimekusega päästemeeskonna kohalejõudmise aeg	11:20	9:20	Väheneb	-18%
Termokaameratega varustatud komandode arv ⁸	4	32	Suureneb	+700%

⁸Termokaamerad võimaldavad põlevast hoonest kannatanu päästmist oluliselt kiiremini.

5. Rohkem vabatahtlike ja kogukondade kaasamist. Vabatahtlike tegevusele oleme andnud selge toe: neli korda oleme suurendanud riigi toetust vabatahtlike päästjate, abipolitseinike ja naabrivalve tegevusele (2011. aastal 309 457 eurot ja 2013. aastal 1 321 277 eurot).

Tulemusnäitaja	2011	2013	Suund	Muutuse %
Tunnistusega vabatahtlike päästjate arv	295 ⁹	1281	Suureneb	+334%
Vabatahtlike päästekomandode arv	85	105	Suureneb	+24%
Aktiivsete abipolitseinike arv ¹⁰	259	678	Suureneb	+88%
Abipolitseinike politsei-tegevuses osaletud tundide arv	59 575	71 870	Suureneb	+21%
Vabatahtlike merepäästjate osakaal kõigist juhtumitest	5%	12,4%	Suureneb	148%

⁹Uus päästeseadus jõustus 2010. a. lõpus ja esimesi tunnistusi hakati väljastama 2011. a. II poolaastal. Vabatahtlike pääste-organisatsioonide liikmete arv 2011. aastal oli 1109 ja 2013. aastal 1868.

¹⁰Aktiivne abipolitseinik on isik, kes panustas politsei tegevusse vähemalt 1 tunni aastas.

Olen veendunud, et kõik inimesed saavad nende mõjusuundade elluviimisse anda oma panuse. Olgu siis vabatahtlikuna realselt politseile või päästjale appi tulles, aga muidugi ka lihtsa inimliku hoolivusega enese ümber toimuvat jälgides ning tähele pannes. Ning tajudes, et kus riskid ja ohud mõistlikkuse piire võivad ületada, saab abi politseinikult, piirivalvurilt, päästjalt või mõnelt teiselt ametnikult, kelle otseseks ülesandeks ongi see, et Eesti oleks turvalisem paik elamiseks.

Ken-Marti Vaher

siseminister

Tallinnas, veebruaris 2014. aastal

Loe meie tegemistest täpsemalt:

www.siseminister.ee

www.facebook.com/siseminister

www.tarkvanem.ee

Sisukord

Turvalisuspoliitika prioriteedid

1. Ennetuspoliitika ja õnnetussurmade vähendamine.....	8
2. Võitlus raske varjatud kuritegevusega.....	20
3. Elupäästevõimekuse tugevdamine.....	26
4. Uimastisurmade ja narkomaania vähendamine.....	30
5. Vabatahtlike kaasamine turvalisusse.....	36
6. Kodakondsus- ja migratsioonipoliitika.....	44
7. Siseturvalisuse kvaliteetne ja säästlik juhtimine.....	50

“Turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015” täitmise tegevusaruanne 2013. aasta kohta

Turvalisem tunne.....	52
Ohutum liiklus.....	61
Tuleohutum keskkond.....	63
Kaitstum vara.....	65
Vähem õnnetusi.....	68
Turvalisem riik.....	71
Kiirem abi.....	76
Tõhusam turvalisuspoliitika.....	79

Turvalisuspoliitika PRIORITEEDID

POLITSEI

KADY
MINAS

POLITSEI

1

Ennetuspoliitika ja õnnetussurmade vähendamine

Priit Laaniste

Pääste- ja kriisireguleerimis-
poliitika osakonna juhataja

Helen Ojamaa

Pääste- ja kriisireguleerimis-
poliitika osakonna nõunik

Viimaste aastatega on tule- ja uppumissurmade arv jõudsalt vähenenud. Mullu hukkus tules teist aastat järjest rekordiliselt vähe inimesi – 47, mis on seitsme võrra vähem kui 2012. aastal, mil tules sai surma 54 inimest. Vees hukkus mullu 56¹ inimest, eelneval aastal 48 inimest. Veel kümme aastat tagasi suri tulesurma 141 ja uppus 105 inimest.

Hukkunute arvu vähendamisele on viimastel aastatel kaasa aidanud ennetustöö eelarve suurendamine. 2014. aastal panustame ennetustegevusse üle 700 000 euro. Võrreldes 2011. aastaga on päästesündmuste ennetuse eelarve kasvanud ligi kahekordseks.

Ennetustegevused annavad tulemusi

Oluliste sihtgruppide teavitamiseks kasutame erinevaid meetodeid, kuid suurima osani elanikkonnast jõuavad meie meediakampaaniad. 2013. aastal viis Päästeamet läbi suvise veeohutuskampaania, mis kandis sõnumit „Kui jood, ära uju! Ütle purjusujumisele ei!“. Uppumistega seotud asjaolusid analüüsid valiti sihtgrupiks noored mehed vanuses 20-30, sest just nende seas oli kõige suurem oht suvisel ajal alkoholijoobes ujuma minna ja uppuda. 2013. aastal saavutati ka oodatud tulemus ning suveperioodil 20-30 aastaseid mehi vees ei hukkunud.

Möödunud aastal valmis ka film, mis näitlikustab erinevaid suvisel ajal veega seonduvaid ohte, mida inimesed tihtipeale alahindavad. Film jõuab erinevate levikanalite kaudu vaatajateni 2014. aastal suplushooaja eel ning seda kasutatakse õppematerjalina veeohutuslastel koolitustel.

Enamasti uputakse üleriietes

Eelmisel aastal leiti ligi kolmveerand uppunutest üleriietes, mis näitab, et enamiku uppumisjuhtumite puhul polnud inimestel kavatsust ujuma minna.

Niisiis viisid uppumiseni muud tegurid ning sageli olid need õnnetused.

Taoliste juhtumite ennetamisel on oluline erinevate asutuste senisest veelgi suurem koostöö, et varajane sekkumine hoiaks ära traagilise sündmuse. 2014. aastal ongi plaanis veeohutusega seotud ametkondade koostöökogu käivitamine, et määratleda nende panus uppumissurmade vähendamisse.

Eluhoonete tulekahjud vähenevad

Eluhoonete tulekahjude arv on jõudsalt vähenenud, langedes 2012. aasta 1155 tulekahjult mullu 892ni. Jätakuvalt on aga probleemiks hooletu

¹ 2013. aasta andmed põhinevad Siseministeeriumi operatiivstatistikal ning võivad seoses info täpsustumisega 2014. aasta jooksul muutuda.

”Murettekitav on tuleohutusala riskikäitumine – näiteks parandatakse ise küttekoldeid ja eakad unustavad toidu töötavale pliidile.

ümberkäimine lahtise tulega, näiteks põleva sigaretiga uinumine. Eelmisel aastal oli Eestis kokku 1627 hoonetulekahju, millest 870 oli põhjustanud hooletus.

Lahtise tule kasutamine	489
Suitsetamine	148
Rikked elektrijuhtmetes	137
Süütamine	128
Rikked elektriseadmetes	90
Kütteseadmete kasutamine	83

Tulekahjude peamised tekkepõhjused 2013. aastal

Tuleohutuse valdkonna probleemide ja võimalike lahenduste täpsemaks kaardistamiseks tellis Siseministeerium 2013. aastal SaarPollilt kvalitatiiv-uuringu², kust selgus, et paljudel elanikel on tuleõnnetustega kogemusi. Õnneks on enamasti suudetud tule levik kiiresti peatada ja suuremad kahjud ära hoida.

Murettekitav on aga tuleohutusala riskikäitumine – näiteks parandatakse ise küttekoldeid või elektriseadmeid, suitsetatakse siseruumides ning eakad inimesed unustavad tihtipeale valmiva toidu töötavale pliidile.

Päästjad annavad nõu 8000 kodus

SaarPolli uuringust selgus ka, et inimesed soovivad tuleohutusala infot saada spetsialistidelt – eelkõige päästjatelt ja päästevaldkonna töötajatelt. Oleme seda arvesse võtnud 2014. aasta plaanide tegemisel ja seadsime eesmärgi, et päästjad ja ennetusspetsialistid viivad läbi tuleohutusala nõustamise 8000 kodus üle Eesti. Neil külastustel juhitakse tähelepanu konkreetse eluruumi tuleohutusriskidele ja antakse nõu olukorra parandamiseks.

² Uuring on kättesaadav veebilehel https://www.siseministeerium.ee/public/Tuleohutuse_fg_uuringu_aruanne_SaarPoll.pdf.

PÄASTEAMET

KONTROLLI SUITSUANDURIT VÄHEMALT KORD KUUS

ja aita seda teha ka oma lähedastel!

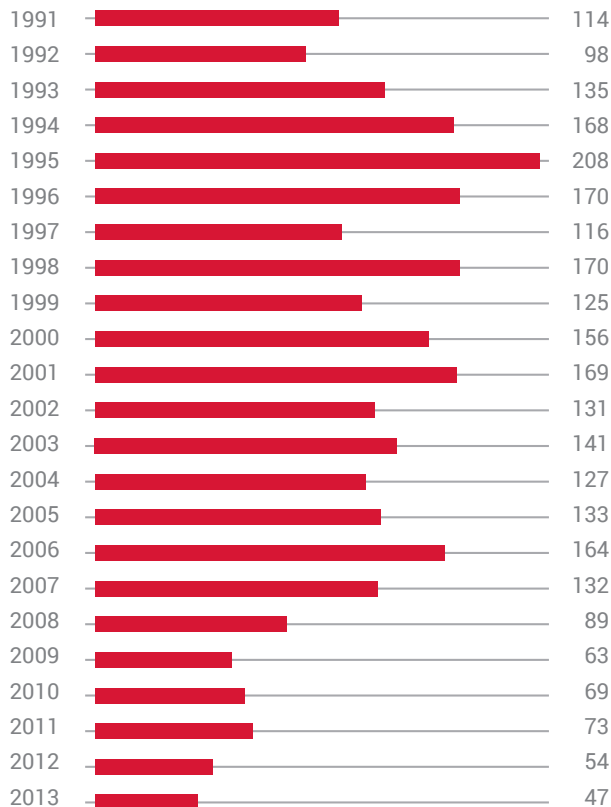
Vaata lisaks: www.suitsuandurid.ee

Nõuanded ja loomisid Facebookis

Tulekahju kiireks avastamiseks peab igal eluasemel olema nõuetekohaselt paigaldatud vähemalt üks suitsuandur. Paraku unustavad paljud pärast paigaldamist seda regulaarselt hooldada. Müluse tuleohutuskampaaniaga tuletati seda elanikele taas meelde. Päästeameti tellitud TNS Emori uuringutulemuste kohaselt³ on venekeelse elanikkonna suitsuanduriga varustatus väiksem kui eesti-keelsete seas: 2013. aastal oli 90% eestlastest ja 83% venekeelsetest elanikest kodus suitsuandur ning seetõttu kutsuti venekeelset elanikkonda eraldi üles lähedaste koju suitsuandurit paigaldama.

³ Elanikkonna tuleohutusteadlikkuse uuring 2013 (Päästeameti, uuringu viis läbi TNS Emor).

” Mullu said ravi- ja hoolekandeesutused 7000 evakuatsioonilohistit.

Tulesurmad aastail 1991-2013

Rahasüst raviautuste riskide hindamiseks

2013. aastal jätkus Eesti-Šveitsi koostööprogrammist rahastatav projekt „Looduskatastroofide ärahoidmine ja ohjamine – tuleohutuse suurendamine Eesti ööpäevaringses kasutuses olevates ravi- ja hoolekandeesutustes”, mille raames teostati riskihindamised kokku 282 hoones. Hindamistest selgus, et rohkem kui pooltes hoones on vaja tuleohutusosalast olukorda parendada, mis näitab probleemi aktuaalsust. Seda informatsiooni võtame arvesse ka edaspidistes tegevustes.

Projekti raames soetati ravi- ja hoolekandeesutustele 7000 evakuatsioonilohistit voodite madratsite alla paigutamiseks, mis tagavad õnnetuse korral haigete kiirema evakuatsiooni. Selle projekti näol on tegemist läbi aegade kõige kulukama ennetusprojektiga, mille eelarve ületas 1,3 miljonit eurot.

Siseministerium koostas mullu ka tuleohutuse seaduse käsiraamatu, mis on tasuta kättesaadav Siseministeriumi, Sisekaitseakadeemia ja Päästameti kodulehekülgedelt⁴.

2014. aastal soovime senist edu toonud suunda hoida, kuid peame veelgi täpsemalt tabama tule- ja uppumissurmade probleemi algpõhjusti ning olemust. Selleks uurime detailsemalt hukkunud isikutega seotud sündmuste asjaolusid ning teeme tihedamat koostööd teiste ametkondadega.

”Möödunud aastal saavutati ennetustööga oodatud tulemus ning suveperioodil 20-30 aastaseid mehi ei uppunud.

⁴ https://www.siseministerium.ee/public/Tuleohutuse_seaduse_kasiraamat_2013.pdf.

Jenny Jakobson

Korraldus- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik

Lähisuhtevägivalla ennetus

Lähisuhtevägivald pole pelgalt abiandvate asutuste, vägivalda kogunud või seda pealt näinud inimeste pärusmaa. See on kogu ühiskonna probleem ega tohi jääda lähedaste ringi sisemiseks asjaks. Abi küsimine ja saamine peab olema võimalik juba siis, kui tajutakse vägivaldse käitumise ohtu.

Paraku on inimeste teadlikkus ja taluvus sel teemal jätkuvalt väga erinev. Lähisuhtevägivald on oluliselt laiem kui paarisuhtes naiste ja meeste vaheline probleem: sellega võivad seotud olla lapsed ja vanemad, praegused ja endised abikaasad või elukaaslased, vanavanemad, õed ja vennad jne. Vägivalla ulatust ei saa piiritleda ainult ohvri ja vägivaldlatsejaga, see mõjutab ka pealtnägijaid ning traumeerib eriti lapsi.

Ükski vägivallavorm pole aktsepteeritav, olgu see füüsiline, seksuaalne, vaimne või majanduslik. Ka telefonikõnedes, lühi- ja multimeediasõnumites, e-kirjades ja sotsiaalvõrgustikes toimuv alandamine ja halvustamine või muu isiku privaatsuse rikkumine on käsitletav vägivaldse käitumisena.

Ööpäevas 30 lähisuhtevägivalla juhtumit

Politseile on lähisuhtevägivallale reageerimise aluseks teade kannatanult, pereliikmelt või muult tunnistajalt. 2013. aastal teavitati politseid ööpäevas keskmiselt 30 lähisuhtevägivalla juhtumist – kokku üle 8000 korra, mis on 22% rohkem kui mullu. Kindlasti on see märk sellest, et lähisuhtevägivalla probleemi teadvustatakse ja sellele reageeritakse üha enam.

Alates 2012. aastast on politsei ja prokuratuur lähisuhtevägivalla juhtumites lähtunud täisleppimatuse põhimõttest, mis tähendab, et asjakohase info olemasolul alustatakse alati kriminaalmenetlust. Viimase kolme aasta jooksul on ligi 80 protsenti

lähisuhtevägivalla situatsioonis toime pandud kuritegudest registreeritud kehalise väärkohtlemisena. 2013. aastal eelnes vähemalt viiendikul kuritegudest pikaajaline ja erinevates vormides omavahelise konflikti vägivaldne lahendamine. Tapmisi ja mõrvu sooritati lähisuhtevägivalla tingimustes mullu 19 korral (2012. aastal 20 ja 2011. aastal 17 korral).

Kuigi lähisuhtevägivalla situatsioonis toime pandud tapmiste ja mõrvade osakaal kõigist registreeritud juhtumitest on madal, oli 2012. aastal neljandikul juhtumitest varasem kokkupuude politseiga (näiteks väljakutsed samale aadressile peretüli, lärmi, alkoholiroomingu tõttu). Riigi tähelepanu pööramine igale juhtumile ja laiemalt lähisuhtevägivallast teavitamine annab võimaluse varakult sekkuda ja ära hoida selle järk-järgulist süvenemist, kordumist ja surmasid.

		Infoteated	Registreeritud kuriteod
2011	Arv	5145	1939
2012	Arv	6675	2231
	Muutus	1530	292
	%	30	15
2013	Arv	8124	2752
	Muutus	1449	521
	%	22	23

Lähisuhtevägivalla juhtumite arv

Politsei keskendub abi vajavatele lastele

Politsei süsteemsem tegutsemine ja teavitustöö mahu suurenemine on viinud lastega seotud lähisuhtevägivalla juhtumite registreerimise tõusuni kahe aasta jooksul – kui 2011. aastal teatati 1142

¹ <http://www.politsei.ee/et/nouanded/lahisuhtevagivald/>

”Ka telefonikõnedes, SMSides, e-kirjades ning sotsiaalvõrgustikes toimunud alandamine ja halvustamine on vägivaldne käitumine.

juhtumist, siis mullu oli teateid juba 2078 juhtumi kohta. Ka alustatud kriminaalmenetluste hulk on kahekordistunud. 2014. aastal keskendume lapse juuresolekul ja tema suhtes toime pandud vägivaldlaitsidentide ennetamisele ja tõkestamisele.

		Infoteated	Alustatud kriminaalmenetlused*
2011	Arv	1142	288
2012	Arv	1480	449
	Muutus	338	161
	%	30	56
2013	Arv	2078	797
	Muutus	598	348
	%	40	78

*Politsei poolt alustatud kriminaalmenetlused

Lähisuhtevägivalla juhtumid lapse juuresolekul ja tema suhtes

Ennetustöö peab alguse saama lasteaias ja koolis. Politsei- ja Piirivalveamet suunas 2013. aastal vägivalda ennetavad tegevused üle 20 000 lapsele ja ligikaudu 2400 töötajale erinevates haridusasutustes. Lähiaja eesmärk on kujundada vägivalda ennetavatest projektipõhistest loengutest ja koolitustest süsteemne osa vanema- ja kooliharidusest.

Mida teadlikumad on lapsed, seda suurem on tõenäosus, et saame ära hoida neid endid ja teisi kahjustavat käitumist ning selle eskaleerumist. Kasvatus-, haridus-, noorsootöö- ja meditsiinitöötajad peavad oma põhitegevuse kõrval oskama ära tunda vägivalla tundemärke ja hinnata lapse käitumist. Tähelepanelikkus lapse heaolu suhtes võib vähendada edaspidiseid tervise- ja muid kahjusid.

Politseisse pöörduetakse rohkem

Kui lähisuhtevägivald on jõudnud nii kaugele, et sekkuma peab politsei, tagab ta sündmuskohal osapoolte turvalisuse ning tutvustab pakutava abi ja toetuse saamise võimalusi.

Politsei peab kohalikku omavalitsust teavitama siis, kui vägivaldajuhtumiga on seotud lapsed või eakad, konkreetset aadressil või samade isikute osalusel on toimunud lähisuhtevägivalla juhtum juba kolmandat korda või kui vägivaldlatsejal on sõltuvusprobleemid.

Ohvriabitöötajatele edastab politsei andmed ainult ohvri nõusolekul, kuid politsei alustab igal juhul kriminaalmenetlust, kui tegu vastab kuriteo tunnustele. 2013. aastal suurenes nende abiküsjate osakaal 11 protsendini, kes lisaks varjupaigale pöördusid ka politsei poole (2012. aastal 9%).

Lähisuhtevägivalla ohvrite nõustamist pakuvad kohalikud omavalitsused, tugi- ja teabekeskused, varjupaigad, ohvriabi ja politsei. Info lähisuhtevägivalla ja abiandvate asutuste kontaktandmete kohta on kättesaadav politsei kodulehel¹.

Foto: Stock.XCHNG

¹ <http://www.politsei.ee/et/nouanded/lahisuhtevagivald>

” 2013. aastal teavitati politseid ööpäevas keskmiselt 30 lähisuhtevägivalla juhtumist – kokku üle 8000 korra.

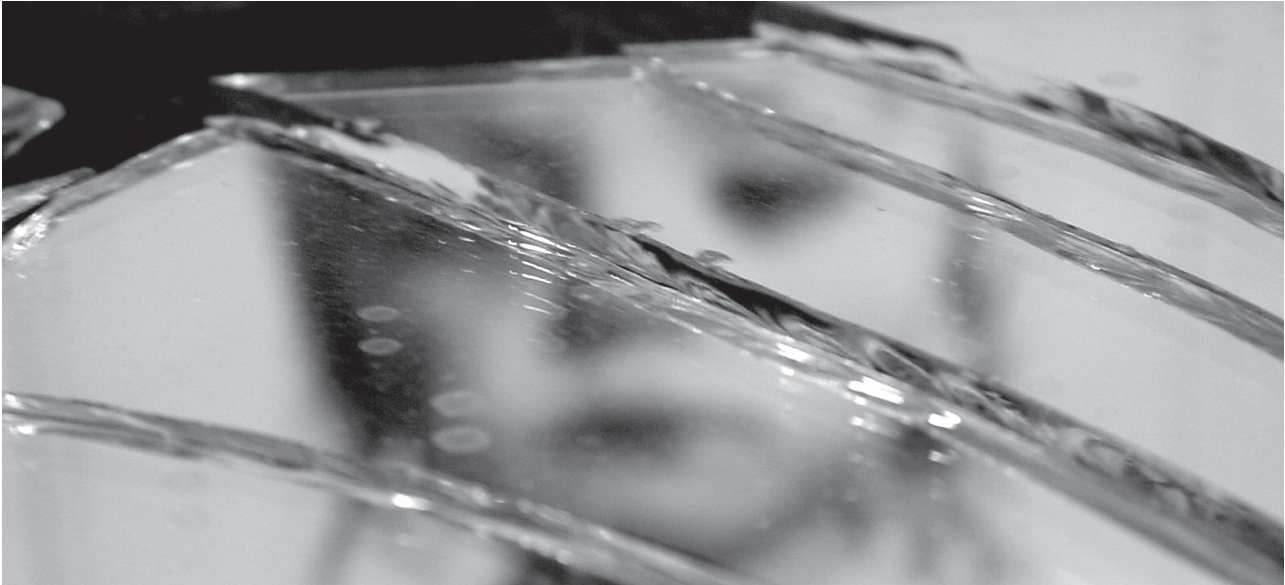

Foto: Stock.XCHNG

Politsei saab õigusi juurde

Möödunud aasta lõpus esitas Siseministeerium korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu juurde muudatusettepanekud politsei ja piirivalve seaduse ning korrakaitseaduse muutmiseks. Ettepanekute kohaselt oleks politseil õigus võtta hädaohus oleva lapse elu ja tervise kaitseks vastu otsus viia ta õigeaegselt turvalisse kohta. Praegu saab selle otsuse teha lastekaitsetöötaja, kuid ta pole üldjuhul õhtuti ja öisel ajal aset leidvate sündmuste korral kättesaadav. Nii politsei ja piirivalve seaduse kui ka korrakaitseaduse muudatused on Riigikogus menetluses.

2013. aastal viis Politsei- ja Piirivalveamet läbi või osales ligikaudu 350 abiandja koolitamisel (kohalikud omavalitsused, politsei, tervishoiutöötajad ja mittetulundusühingud). 2014. aastal jätkatakse erinevate asutuste spetsialistide koostöö algatamist või arendamist, näiteks kohaliku tasandi infopäevadel ja ümarlaudadel ning ühtlustatakse ohvrile ja vägivallatsejale lähenemise põhimõtteid.

Teave riskirühmade kohta paraneb

Varakult ja ühiselt tegevuste kavandamata jätmise võib viia selleni, et pereliikmete lähisuhtevägivalda võimendavad üksikprobleemid hakkavad ilmuma korduvalt erinevate asutuste vaatevälja. Siinkohal saab just politsei anda panuse probleemist tervikpildi kujundamisse, edastades kohalikule omavalitsusele või teistele koostööpartneritele teavet avaliku korra rikkumiste, peretüli või laste uimastite tarbimise kohta.

2013. aastal arendati politsei infosüsteeme selliselt, et teave riskirühma kuuluvatest isikutest ja aadressidest oleks paremini kättesaadav. Sel aastal jätkub ka pilootprojekt, mille raames arendatakse edasi sageli juba toimuvat koos- ja võrgustikutööd, sealhulgas kohaliku omavalitsuse lastekaitse- ja sotsiaaltöötajatega, et juhtumipõhiselt probleeme lahendada või ennetavaid tegevusi läbi viia. Oluline on koos välja töötada vägivaldse lähisuhte märkamise mudel, mis võimaldab välja selgitada riske ning politseil nende maandamist toetada.

” Vägivald kasutavatel lapsevanematel puudub enda lapsepõlvest turvaline läheduse kogemus vanematega.

Peamine lähisuhtevägivalla põhjus on alkohol

Kahjuks puutuvad lastekaitsetöötajad abivajajatega kokku alles siis, kui vägivald on toimunud, ning peamine küsimus on, kuidas vältida selle kordumist. Siin on väga oluline põhjalik sotsiaalnõustamine, kodude külastamine, laste ja teiste pereliikmetega kohtumine. Oma töökogemuse põhjal võin öelda, et sageli on lähisuhtevägivalla käivitajaks alkoholi tarvitamine ja alkoholisõltuvus ning probleemi lahendamiseks on kõigepealt vaja kliendile anda alkoholiravi, psühhiaatrilist nõustamist ja/või teraapiat, mille kättesaadavus Eestis tervikuna pole praegu tagatud. Samuti on teenused tasulised, mis eeldab sageli, et klienti toetab rahaliselt omavalitsus.

Enamasti on abistamisel põhiküsimus kliendi motivatsioon probleemi tunnistada ja selle lahendamisega tegeleda. Nagu ütles hiljuti üks vägivald kasutanud klient: „Alkohol ei ole minu jaoks probleem, kui otsa saab, lähen toon poest uue!“ või „Mina lähen alkoholiravile siis, kui minu naine läheb Seewaldisse!“

Sageli on põhjuseks ka n-õ kasvatusmudeli jätkamine stiilis „Mina sain ka rihma, õige asja eest!“ Sellistel juhtudel saab aidata vanemaharidus, et muuta iganenud tõekspidamisi. Vägivald kasutavatel lapsevanematel puudub sageli lapsepõlvest vajalik turvaline läheduse kogemus oma vanema(te)ga ning vägivallatseja püüab enda kõrval pereliikmeid hoida hirmutamise, endale allutamise ja sõltuvussuhte loomise abil.

Paraku puudub üleriiklik süsteemne, mitmetasandiline lastekaitsealane ennetus (sealhulgas lähisuhtevägivalla valdkonnas). Nii teeme ennetustööd ise – käime kolleegidega lasteaedades ja koolides õpetajatega kohtumas ja neile rääkimas abivajava lapse märkamisest, koostööst ja lastekaitsetöötaja võimalustest lapsi ja peresid abistada. Vajalik on regulaarselt kohtuda ka meditsiinitöötajatega (perearstid, -õed jt) ja kindlasti ka oma piirkonna politsei lastekaitsetalitusega, noorsoopolitseiga ja konstaablitega, kelle ennetustöös me samuti osaleme.

Koostöö heaks laabumiseks on väga oluline tun-
da koostöövõrgustikku, teada kõigi kontakte ning
igäihe võimalusi ja piire oma valdkonnas tegutse-
misel. See võiks soodustada usalduse tekkimist ja
julgestada ka lapsi ja peresid abivajaduse korral
ametnike poole pöörduma.

Kati Valma
Nõmme Linnaosa valitsuse
sotsiaalhoolekande osakonna
lastekaitse peaspetsialist

Foto: Rasmus Jurkatam

Veiko Kommusaar

Korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonnajuhataja asetäitja

16

Liiklussurmade vähendamine

Õnnetusi võivad põhjustada inimlikud eksimused, halbade asjade kokkulangemine ja teadmatus, näiteks metslooma ootamatu teele jooksmine või tähelepanematus liiklusmärkide suhtes. Sellistesse õnnetustesse sattumise riski saab vähendada järjepideva ennetustegevuse ja liikluse mõistliku korraldamisega.

2013. aastal sai liiklusõnnetustes surma 81 inimest. Neist 37 hukkusid juhi kuritahtliku tegevuse tõttu ning 18 kuritegeliku hooletuse tõttu. Kuritegeliku liikluskäitumisega juht istub autorooli joobes peaga, sõidab valel kiirusel, ei kasuta turvavarustust, liikleb hooletult ja agressiivselt ega arvesta teistega. Need ongi peamised raskete liiklusõnnetuste põhjused, mida on võimalik piirata enamasti vaid raskete meetmete rakendamisega, näiteks juhilubadest ilmajätmise või sõiduki konfiskeerimisega.

Inimesed kannavad rohkem helkureid

Igal aastal saab liikluses vigastada ligi 1700 inimest. Haiglatesse satub keskmiselt 400 jalakäijat ja neist 20-25 kaotab elu. Valdav osa jalakäijatest satub õnnetusse linnatänavail ja tihedama autoliiklusega asulateedel, kusjuures umbes pooltel juhtudel on kannatajaks vanemaealised inimesed, kes ei pane liikluskorralduse muudatusi tähele või ületavad teed vales kohas.

2013. aastal hukkus liikluses 23 jalakäijat. Pimedal ajal toimus õnnetus 14 jalakäijaga, kellest ainult kolm inimest kandis helkurit. 2012. aastal hukkus 31 jalakäijat, kellest vaid kahel oli helkur. Hea uudis on aga see, et 2013. aasta kevadel TNS Emori jalakäijate seas läbi viidud uuringu järgi kannab helkurit üha rohkem inimesi. Pimedal ajal on helkur alati küljes 71% lastest, mis on võrreldes eelmise aastaga seitsme protsendi võrra suurem osakaal. Laste

sõnul kannab nende vanematest alati helkurit 60% ning seda ei tee kunagi 7%.

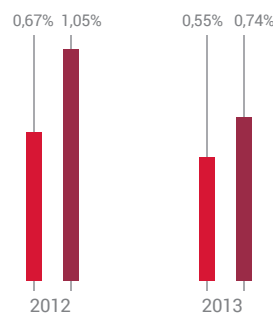
Inimelude säästmiseks kõige pimedamal ajal jagab Politsei- ja Piirivalveamet koostöös Maanteeameti ja kindlustusseltsidega tänavu laiali üle 300 000 helkuri ja helkurvesti, mis peaksid jõudma iga viienda Eesti elanikuni. Uudse lahendusena annavad maakonnaliinide bussijuhid helkureid reisijatele, kes astuvad pimedal ajal bussist tänavale ning jätkavad oma teekonda jalgsi.

Joobes juhtide arv langeb vaevaliselt

Esimest korda viimase kümnendi jooksul oli 2013. aastal üks kuu, märts, mil liiklusõnnetuse tagajärjel ei hukkunud mitte ühtegi inimest. Liiklussurmade arv jäi 21. sajandil juba kolmandat korda alla saja – meie teedel jättis elu 81 inimest. Ka vigastusi juhtub aina vähem.

See pole juhus, vaid on saavutatud sihikindla ennetusalase tegevusega ja suurema liiklusjärelvalvega (mullusega võrreldes kontrolliti 20% enam sõidukijuhte) ning uute vahendite kasutuselevõttuga. Eelmisel aastal testisime indikaatorvahendit narkootikumide tarvitamise väljaselgitamiseks ning alustasime vanade kiirusmõõturite väljavahetamist uute

- Kriminaalkorras karistatud joobes juhtide osakaal liikluses
- Väärteokorras karistatud joobes juhtide osakaal liikluses

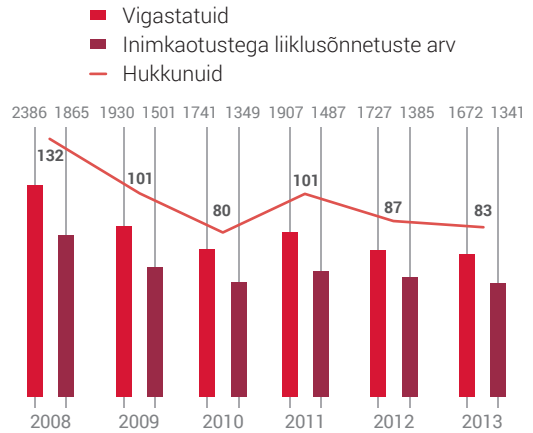
Kontrollitud joobes juhtide osakaal liikluses

” Politsei- ja Piirivalveamet, Maanteeamet ja kindlustusseltsid jagavad tänava laiali üle 300 000 helkuri ja helkurvesti.

videosalvestavate kiiruskaamerate vastu.

Kuigi alkoholi tarvitamisest põhjustatud liiklusõnnetuste arv ja joobes juhtide osakaal liikluses näitab langustrendi, on need paraku endiselt igapäevased nähtused. Kui 2012. aastal oli joobes juhtide osakaal liikluses kontrollitutest 1,7%, siis 2013. aastal oli see näitaja 1,29%. 2013. aastal hukkus joobes mootorsõidukijuhi süü tõttu 25 inimest. Pooled hukkunuga liiklusõnnetuse põhjustanute on varem karistatud mootorsõiduki joobes juhtimise eest. Alkoholi liigtarvitamise vähendamisel oleks seega väga otsene mõju liiklusõnnetuste tagajärgedele.

Kuritegelikust käitumisest tingitud õigusrikkumistesse tuleb suhtuda nulltolerantsiga. 2012. aas-

Liikluses vigastatute ja hukkunute arv 2008-2013

Foto: Mari Riina Rist/PPA

”Eelmisel aastal testisime uut ja täpsemat narko-
tarvitamistunnuste mõõtjat ning alustasime
vanade kiiruskaamerate vahetamist uute vastu.

Foto: Prit Tuuna/PPA

tal hakati eriti raskete liiklussüütegude puhul oluliselt enam rakendama sõidukite konfiskeerimist – seda tehti kokku 48 korral ning eelmisel aastal konfiskeeriti juba kokku 117 autot. Sellist võimalust rakendatakse ainult äärmise abinõuna, kui kõik eelnevad mõjutusvahendid on ammendunud või kui inimese liikluskäitumine on kuritegelik.

Videod ja e-menetus kiirendavad politsei tööd

2014. aasta eesmärk on liiklusõnnetusi vähendada ennetustegevuse, tõhusama liiklusjärelvalvega ja infotehnoloogiliste lahendustega. Sel aastal on Politsei- ja Piirivalveametis lõpule viidud e-välimenetluse projekti esimene etapp ja politseiametnikud saavad nüüd eeltäidetud elektroonilisi menetlusedokumente täita kohe sündmuskohal, politseisõidukis. E-välimenetluse teine etapp, kus andmed edastatakse politseisõidukist kesksüsteemidesse, rakedub 2016. aastal koos uute e-politseiseadmete kasutuselevõtmisega.

Suvel said heakskiidu väärteomenetluse seadustiku muudatused, mis lubavad nüüd süüteomenetluse

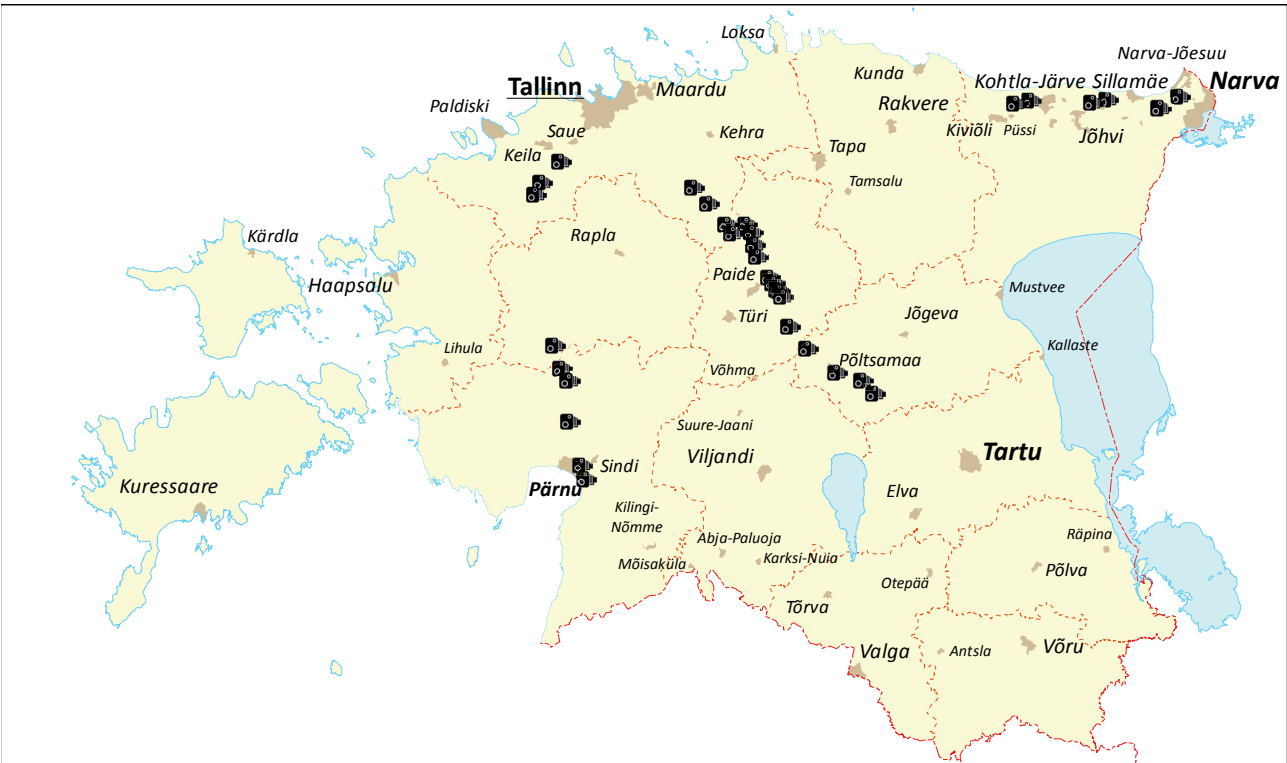
läbiviimisel kasutada tõendina videosalvestatud õigusrikkumist, samuti on varem paberkujul vormistatud menetlusedokumenti võimalik nüüd vormistada samas videotõendis. See tõstab menetluste kvaliteeti ja vähendab kaheldavusi rikkumiste õiguspärasuses. 2013. aastal on videotõendit kasutatud liiklusrikkumise menetlemisel juba 195 korral. 2014. aastal rakendatakse videotõendeid kõigis Politsei- ja Piirivalveameti liiklusjärelvalve üksustes.

Mõlemad tehnoloogilised lahendused vähendavad süüteomenetluse läbiviimisele kuluvat aega ligi poole võrra ning keskmine menetlusele kuluv aeg jääb alla kahekümne minuti.

Kiiruskaamerate võrgustik laieneb

Eelmise aasta lõpus Tallinn-Haapsalu maanteele paigaldatud neli täiendavat automaatset kiiruskaamerat fikseerisid ainult üksi esimese nädalaga 250 rikkumist. See näitab, et kiiruskaamerate paigaldamine on vajalik ning aitab tulevikus ohtlikel teelõikudel liiklusvoogu rahustada. Tänavu jätkatakse automaatse liiklusjärelvalve laiendamist ning politseini-

” Välismaalastele Eestis tehtud trahvid saadetakse teistesse ELi riikidesse.

Kiiruskaamerad Eesti teedel

kud saavad keskenduda nende piirkondade jälgimisele, kuhu kiiruskaamerate paigaldamine pole võimalik.

2014. aastal saadetakse välisriikide kodanike Eestis toime pandud kiiruseületamise trahviteated vajadusel ka teistesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse ja vastupidi. See muudatus mõjutab autojuhte liiklusreeglitest kinni pidama kõikjal Euroopa Liidus.

” Haapsalu maanteele paigaldati mullu neli kiiruskaamerat.

2

**Võitlus
raske varjatud
kuritegevusega**

Kristi Mäe

Korraldus- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik

Narkokaubitsemine, riigivargused, rasked majanduskuriteod, rahapesu ja organiseeritud kuritegelike gruppide tegevus on keerukad õigusrikkumised, mille ärahoidmine ja tulemuslik avastamine aitavad vältida ja ennetada mitmeid sellega kaasnevaid õigusrikkumisi.

Mida suurem on kurjategijate vahelejäämise risk, seda rohkem hoitakse ära sarnaseid raskeid kuritegusid tulevikus. Mida rohkem suudame konfiskeerida kuritegelikku tulu, seda väiksemaks jääb kurjategija innukus samalaadseid kuritegusid toime panna. Ja mida tugevamana näitab ennast riik, seda rohkem suudame ennetada ja ära hoida kuritegevust tervikuna. Riigi võimekus organiseeritud kuritegude avastamisel on seetõttu väga oluline.

Kriminaaltulu üle 7,2 miljoni euro

Organiseeritud kuritegevusega võitlevad õiguskaitseasutused ühiselt, vahetades omavahel teavet ning toetades teineteist arestimistel ja konfiskeerimistel. Nii töötavad näiteks kahe aasta eest Keskkriminaalpolitsei juurde loodud kriminaaltulu tuvastamise büroos uurijad ning raamatupidamiseksperdid, kelle read täienesid mullu uute ametnike ja analüütikuga.

Büroo ülesanne on kriminaaltulu tuvastamine Politsei- ja Piirivalveameti menetluses olevates kriminaalasjades ning koostöö Maksu- ja Tolliameti ja Kaitsepolitseiga, näiteks 2013. aastal arestiti Maksu-

ja Tolliameti kriminaalasjades vara 4,3 miljoni euro väärtuses.

163 menetluse käigus tuvastati mullu kokku üle 7,2 miljoni euro kriminaaltulu. Enim kriminaaltulu arestimisi olid seotud narkokuritegevusega, kuid tooni andsid ka maksudega seotud kuriteod, kupeldamine ning rahapesu.

2013. aastal võeti vastu karistus- ja kriminaalmenetluse seadustiku seaduste muutmise eelnõu, mis muudab keerulisemaks ebaseaduslikult saadud vara lähedastele kantimise ning kriminaalse vara legaliseerimise seadusliku ja ebaseadusliku vara segamise teel. Laiendatud konfiskeerimine võimaldab ära võtta kogu kurjategija vara, kui tema elustiili ja kuriteo olemuse alusel on põhjust eeldada, et vara on kuritegelikku päritolu. Seda põhimõtet saab nüüd kohaldada ka juriidilisele isikule.

Korruptsiooniga võitlemine paraneb

Üle kahe aasta eest Keskkriminaalpolitseisse loodud korruptsioonikuritegude büroo töö tulemusel on oluliselt paranenud kuritegude avastamine ja korruptiivse tulu arestimine. Mullused suuremad korruptsiooniriskid olid seotud ametiisikute rahaliste vahendite kasutamisega, järelvalvealase tegevusega mittevaraliste ülesannete täitmisel ning huvide konfliktiga. Võrreldes eelmise aastaga tõusis korruptsioonikuritegude büroost prokuratuuri saade-

	KKP	IDA PREF	LÕUNA PREF	LÄÄNE PREF	PÕHJA PREF	PPA
Tuvastatud kriminaaltulu maht	1 102 924 €	181 917 €	505 769 €	204 025 €	1 224 166 €	3 218 802 €
Kriminaalasjade arv, kus on arestitud kriminaaltulu	14	20	16	10	118	178

Ülevaade kriminaaltulu tuvastamise mahtudest ¹

¹ Allikas: Siseministeeriumi teabeseiresakond

” 163 menetluse käigus tuvastati mullu kokku üle 7,2 miljoni euro kriminaaltulu, sellest enamus oli seotud narkokuritegevusega.

tud menetluste arv 80lt 293ni ning vara arestimised prokuratuuri saadetud kuritegudes küündisid 237 371 euroni.

2013. aasta aprilli alul jõustus korruptsioonivastase seaduse muudatus, mis suurendab ametiisikute toimingu- ja tegevuspiirangute täpsustamisega avaliku sektori läbipaistvust ning tõhustab avaliku registri loomisega huvide deklareerimise süsteemi. Seaduses sätestatakse korruptsiooni ennetamise õiguslikud alused avaliku ülesande täitmisel, vastutus kohustuste rikkumise eest ning reguleeritakse korruptsiooni ennetamist.

Korruptsiooni ennetamine

Äärmiselt vajalik on ka avalikkuse ja ametnikkonna teadlikkuse tõstmine ning vastavalt korruptsiooni-

vastasele strateegiale aastateks 2013-2020 peavad ennetustegevusse panustama ministeeriumid ühiselt. Justiitsministeeriumi koordineeritava strateegia eesmärgid on suurendada otsuste ja tegevuste läbipaistvust, arendada uurimisasutuste uurimisvõimekust ja hoida ära riigi julgeolekut ohustavat korruptsiooni.

Teadlikkuse suurendamine ja korruptsiooni ennetamine on oluline nii era- kui ka avalikus sektoris. Selleks on plaanis avaliku sektori töötajatele korraldada eetikakoolitusi ning ettevõtjatele korruptsiooniteemalisi teavitus- ja aruteluseminare. Lisaks on kavas korruptsiooni vältiva töökorralduse loomine õiguskaitseasutustes, sealhulgas juhiste väljatöötamine, parimate praktikate omavaheline jagamine ja juhtimiskoolitused.

Korruptsioon on peale altkäemaksu ka mõjuvõimuga kauplemine, ametiisiku otsuste kallutamine isiklikest huvidest lähtudes, valimispettus ja erakondade rahastamise läbipaistmatus, usaldussuhte rikkumine, võimuteostaja vara või muu ressursi omastamine, siseteabe ärakasutamine, ametiseisundi jagamine tasu eest või tutvuse alusel ning ebavõrdne kohtlemine hangete korraldamisel.

” Ametnike seas on enam levinud pistise ja altkäemaksu võtmine menetluste tegemisel ja riigihangetel.

Korruptsioon avalikus sektoris

Ühiskonnale põhjustavad avaliku sektori korruptsioonikuriteod suurt kahju, sest lisaks varalisele kahjule mõjutab see ka inimeste usaldust riigiasutustesse. Avalikes hangetes võivad korruptiivsete eelistuste tõttu ohtu sattuda ehitustööd, tervishoid ja keskkond. Korruptsiooni abil varjatakse teisi kuritegusid – liiklusväärtegedest kuni narkokaubanduse ja terrorismini, ning võimaldatakse kuriteo teel omandatud ressursside varjamist ja rahapesu. Poliitilise korruptsiooni tõttu võivad ohtu sattuda ka demokraatia ja õigusriiklus. Korruptsiooniga on lähedalt seotud identiteedivargus ja identiteedi moonutamine, turupositsiooni kuritarvitamine, kartellid ja kelmused.

Nii riigi kui kohaliku omavalitsuse ametnike seas on levinumad korruptsioonikuriteod pistise ja altkäemaksu võtmine menetlusotsuste tegemisel ja riigihangetel. Samas on suurenenud poliitilise korruptsiooniga puutumust omava mõjuvõimuga kauplemise juhtumite arv ja konkurentsikuritegude toimepanemise tõenäosus.

2013. aasta oli kohalike omavalitsuste volikogude valimise aasta, mis tõi omakorda koormust ka korruptsioonikuritegude büroole. Valimiste perioodil alustati kokku kaheksa kriminaalmenetlust valimisvabadust käsitlevate süütegude suhtes. Valdav osa menetlustest on seotud häälte ostmise kuriteo kahtlustega.

Korruptsiooni tajumise indeks

Korruptsiooniteadlikkuse hindamise ja selle vastase võitluse seisukohast on oluline *Transparency Internationali* koostatav iga-aastane korruptsiooni ühiskondliku tajumise indeks, kus Eesti tulemus on võrreldes möödunud aastaga tõusnud 32. kohalt 28. positsioonile. See on seotud eduka õigusloome ja kriminaalmenetlustega, kuid tabeli esimeses otsas

olevate riikideni jõudmiseks tuleb Eestil veel siiski palju pingutada.

Transparency International korruptsioonitajumise indeks 2013

Koht	Riik	Indeks 2013
1	Taani	91
1	Uus-Meremaa	91
3	Soome	89
3	Rootsi	89
5	Norra	86
5	Singapur	86
7	Šveits	85
8	Holland	83
9	Austraalia	81
9	Kanada	81
28	Eesti	68

Allikas: www.transparency.ee

Välis-, sise- ja majandusjulgeolekut ohustav korruptsioon

Kaitsepolitsei ameti pädevust korruptsioonivastases võitluses on viimastel aastatel täpsustatud nii õigusaktidega kui ka ametkondade omavaheliste töökohtumistega. Kaitsepolitsei esmaülesanne on riigi välis-, sise- ja majandusjulgeolekut ohustava korruptsiooni ärahoidmine ning avastatud juhtumite võimalikult efektiivne menetlemine.

Erilist tähelepanu pööratakse õiguskaitseasutuste ja riigikaitsestruktuuride korruptsioonile. Fookuses on suuremahuliste välisfinantseeringute ja riigihangete ning strateegiliste otsustustega seotud korruptsiooni tõkestamine infrastruktuuri-, energeetika-

„Suurenenud on poliitiline korrupsioon, mõjuvõimuga kauplemine ning konkurentsi- kuritegude toimepanemise tõenäosus.

transpordi-, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia-, kaitsetööstuse- ja meditsiinisektoris. Viimase kahe aasta jooksul on nende valdkondade hõlmatud paranenud, sest Kaitsepolitsei ameti uurimis- pädevust korrupsioonikuritegude uurimiseks on laiendatud.

Vastuluure ja põhiseadusliku korra kaitse
Kaitsepolitsei ameti üks tähtsaim, kuid ka varjatuim ülesanne on Eesti riigi vastu suunatud luuretegevuse takistamine. Kaitsepolitsei vastu

suunatud vaenulik luuretegevus sai kinnitust ka 2013. aastal. Riigireetmises mõisteti süüdi Vladimir Veitman, kes Kaitsepolitsei ametis töötades edastas regulaarselt salajast teavet Vene Föderatsiooni välisluureteenistusele. Vaid aasta varem mõisteti sama kuriteo eest süüdi Kaitsepolitsei ametnik Aleksei Dressen. Need juhtumid näitavad, et Vene eiteenistuste huvi Eesti julgeolekuasutuste tegevuse vastu on püsiv ja aktiivne, aga ka seda, et Kaitsepolitseil on suutlikkus riigireetureid tabada oma ridadest.

Foto: Rasmus Jurkatam

” Vene eriteenistuste huvi Eesti julgeolekuasutuste vastu on aktiivne, kuid kaitsepolitsei suudab riigireetureid tabada ka oma ridadest.

Mitmed sisejulgeolekut ohustavad sündmused nagu riigireetmised toimuvad kas täielikult või osaliselt Eestist väljaspool. Julgeolekuasutuste piiriülene koostöö ning pidev infovahetus on üks võimalustest selliste ohtude vähendamiseks.

Küberjulgeolek ja küberkuritegevus

Sisejulgeoleku tagamisel tuleb üha rohkem keskenduda küberruumist tulenevatele ohtudele. Küberkuritegevus on üks küberjulgeoleku valdkondadest ning selle ennetamise ja tõkestamisega tegeleb Politsei- ja Piirivalveamet.

2013. aastal loodi prefektuuridesse küberkuritegude ja digitaaltõendite teenistused. Nii küberkuriteod kui ka kuriteod, mis on toime pandud info- tehnoloogilisi vahendeid kasutades, on 2013. aastal olnud tõusutrendis. Esialgse statistika järgi registreeriti mullu sääraseid kuritegusid 61 ning prokuratuuri saadeti 25 süütegu.

Küberkuritegevusest tõusev kahju suureneb aasta-aastalt, sest küberruumis tegutsevad kuritegelikud ühendused on tihti riigiüleised, ebamäärase struktuuriga ja äärmiselt kohanemisvõimelised. Tekkinud on virtuaalsed mustad turud, kus kaubeldakse nii varastatud finants- ja virtuaalteabe kui ka relvade ja narkootikumidega.

Suur osa küberkuritegevusest toimub väljaspool ühte õigusruumi ning seetõttu on küberkuritegevuse vastases võitluses esmatähtis uute rahvusvaheliste koostöövormide pidev arendamine. 2013. aastal Europoli juures avatud Euroopa küberkuritegevuse vastu võitlemise keskuse (EC3) eesmärk ongi koondata Euroopa Liidu liikmesriikide tegevust selles valdas.

FotoiStock

” Mullu registreeriti 61 küberkuritegu ja prokuratuuri saadeti 25.

3

Elupäästevõimekuse tugevdamine

Martin Lambing

Pääste- ja kriisireguleerimis-
poliitika osakonna nõunik

Eesti päästevõimekus saavutas 2013. aastal taas iseseisvumisaja parima taseme.

Inimelude päästmiseks ja õnnetuse tagajärgede ohjeldamiseks on tähtis päästekomandode pidev valmisolek, mis tagab tule-, liiklus- või veeõnnetuse korral kiire abi saabumise sündmuskohale.

Õnnetustes saab inimelusid päästa ainult täiskoosseisuline, vähemalt kolme päästjaga meeskond, mis suudab tulekahju korral teha suitsusukeldumist, päästa inimene veekogust või vabastada kannatanu sõidukist.

2011. aastal oli elupäästevõimekus pidevalt tagatud 81st komandost vaid pooltes. Oma peamist eesmärki – olla õnnetuse korral realselt valmis inimelude päästmiseks – suutsid täita vaid 41 kutselist päästekomandot.

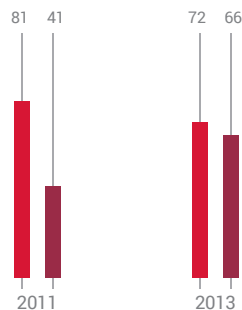
Päästeametil tuli lahendada keerukas ülesanne, kuidas olemasolevate võimaluste piires tagada elupäästjate ligipääs võimalikult suurele osale elanikest. 2012. aasta mais viidigi ellu ümberkorraldused ja senisel kujul lõpetas tegevuse üheksa komandot, mille päästjad suunati teistesse alamehitatud komandodesse. Alustati kahe uue päästekomando rajamisega Tallinnas Lasnamäele ja Tartus Annelinna.

Elupäästevõimekus paranes 24 komandos

Meie üks eesmärke oli saavutada pidev elupäästevõimekus 66 komandos ning 2013. aastal jõudsim sellele väga lähedale. Eestis on nüüd 65 igapäevase päästevõimekusega komandot, kus on ööpäevaselt valves vähemalt kolm päästjat, kes suudavad inimesi tulekahjude, liiklus- ja veeõnnetuse korral realselt aidata.

Elupäästevõimekus ei suurenenud kõikjal muidugi päevapealt, vaid eeldas päästjate nõusolekut töökoha vahetamiseks, uute töötajate värbamist ja koolitamist.

- Riiklike päästekomandode koguarv
- Elupäästevõimekusega päästekomandod

Elupäästevõimekus 2011 ja 2013

Päästjad jõuavad inimesteni kiiremini

2011. aastal jõudis elupäästevõimekusega päästemeeskond õnnetuspaika keskmiselt 11 minuti ja 20 sekundiga. 2013. aastaks on keskmine kohalejõudmise kiirus oluliselt paranenud ja oleme saavutanud taseme 9.40 (Soomes on see näitaja 9.32). Nüüd tuleb tagada, et suudaksime seda kiirust järjepidevalt hoida ja leida uusi võimalusi, et kohalejõudmise aega veelgi lühendada.

Kui hinnata päästeteenuse taset rahvastikutiheduse järgi, oli 2011. aastal täiskoosseisuliste päästekomandode inimesteni jõudmine 15 minuti jooksul tagatud 84 protsendini Eesti elanikkonnast.

Foto: Päästeamet

2013. aastal jõudis päästemeeskond õnnetuspaika keskmiselt 9 minuti ja 40 sekundiga, mis on 1 minuti ja 40 sekundi võrra kiirem kui kahe aasta eest.

Ümberkorralduste mõjul suurenes teenuse katvus tihedama asustusega piirkondades, kus juhtub rohkem õnnetusi, ning 15 minuti teekonna kaugusel päästjatest on nüüd 93% rahvastikust.

Õnnetussurmade arv vähenes

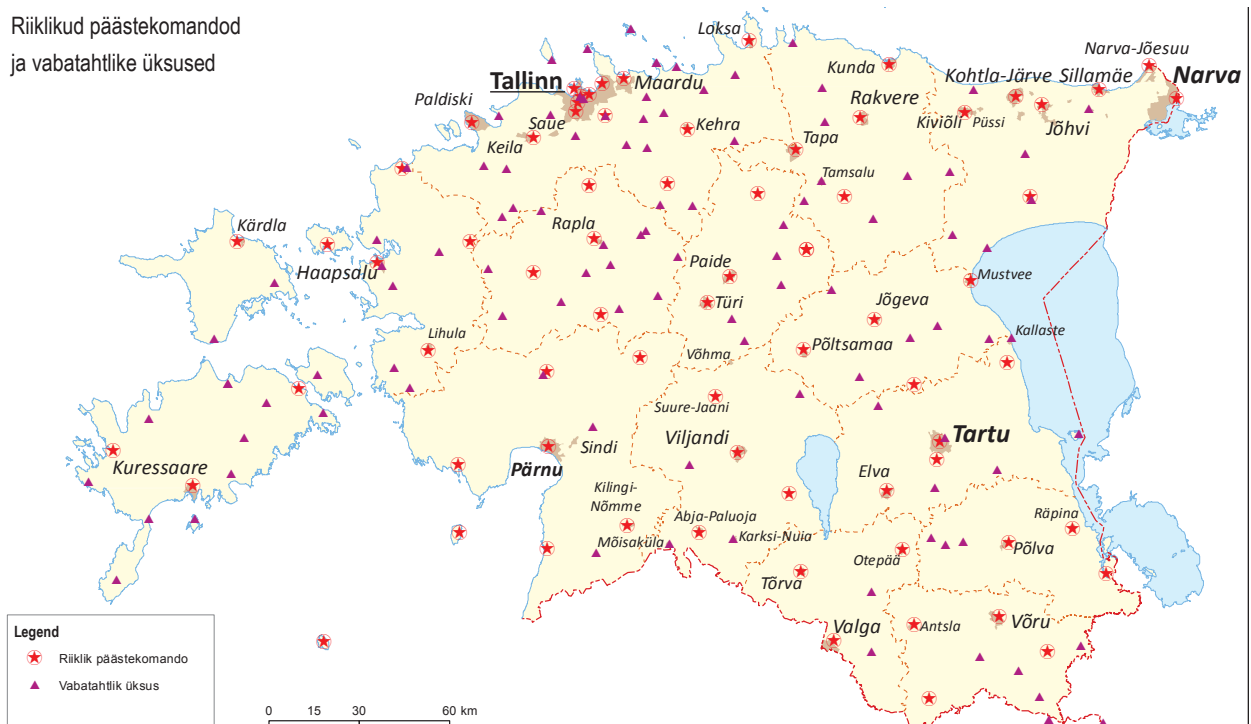
2011. aastal hukkus tuleõnnetuse tagajärjel 73 ja uppus 62 isikut. 2013. aastal hukkus tuleõnnetuse tagajärjel 47 ja uppus 56 isikut. Seega on vähenenud nii tule- kui ka uppumissurmade arv. Lisaks tõhusale ennetustööle on oma osa õnnetussurmade vähendamisel kindlasti ka elupäästevõimekuse paranemisel. Päästeameti statistika näitab, et 2013. aastal päästeti tulekahjust 169 inimest ja veeõnnetustest 33 inimest. Olukord, kus õnnetuste ja õnnetussurmade arvud langevad, kuid samas on suurel arvul päästetud inimesi, tõestab päästemeeskondade efektiivsust.

Elupäästevõimekuse taseme kasv, päästemeeskonna kohalejõudmise kiiruse paranemine ja õnnetussurmade arvu vähenemine näitavad, et päästeteenuse kvaliteet on paranenud ja et komandode ümberkorraldused olid asjakohased. Inimeste jaoks on oluline, et õnnetuspaika saabusid päästjad oleksid võimeline päästma elusid. Täna on enam Eesti riiklikke päästekomandosid võimelised seda ootust rahuldama.

Päästjaid tuleb väärtustada

Päästeteenuse järgmine eesmärk on keskenduda päästjate suuremate kutseoskuste väärtustamisele. Päästetööd muutuvad üha keerukamaks ja laiemaks, tehnika on oluliselt uuenenud ning üha enam kaasatakse päästjaid ennetustööde läbiviimisesse. See tähendab vajadust hoida päästjate kutseoskuseid ja

Riiklikud päästekomandod ja vabatahtlike üksused

” Termokaamera abil suudavad nüüd päästjad suitsusest ruumist kannatanu leida varasemast kümme korda kiiremini.

Foto: Rasmus Jurkatam

ohutuslaseid teadmisi ajakohastena. Parimad kutseoskused saavad päästjad Sisekaitseakadeemia Väike-Maarja päästekoolis ja on oluline senisest rohkem väärtustada neid, kes omavad vastavat kutsetunnistust.

Päästeteenuse planeerimisel on tähtis arvestada ka vabatahtlike päästjate panusega. Kutselised ja vabatahtlikud päästekomandod peavad moodustama kogu Eestit katva võrgustiku, mis omavahehises koostöös arvestab nii tiheasustusi kui ka abile kaugemaid piirkondi.

Geinfosüsteem tuvastab abivajaja asukohta

Eelmisel aastal tegime olulisi investeeringuid päästjate tehnilise võimekuse parandamiseks. 2013. aastal soetati termokaamerad (pildil), millega varustatakse kokku 69 päästekomandot (kokku on 72 päästekomandot ja 2011. aastal kasutati termokaameraid neljas komandos). Termokaamera abil suudavad nüüd päästjad suitsusest ruumist kannatanu leida varasemast kümme korda kiiremini. Lisaks täiendati päästemeeskondade varustust hüdrauliliste vahenditega (nt lõikurid) ja teleskoopritvade (pildil lk 27), et suurendada elupäästevoimekust liiklusõnnetuste ja veeõnnetuste korral.

Lõhkekeha tõttu ei hukkunud ükski inimene

Päästeameti demineerimiskeskuse 2013. aasta kõige olulisem saavutus oli, et Eestis ei hukkunud lõhkekehade plahvatustes ükski inimene. Jätkuvalt on aga lahingumoonaga seotud väljakutsete arv kõrge. Sõja-aegset lahingumoonaga leitakse siiani suurtes kogustes ja sellega puutuvad demineerijad kokku igapäevaselt – eelmisel aastal leiti kokku 3569 lõhkekeha. Kuna lõhkekehi leitakse ka veekogudest, on viimastel aastatel pööratud rohkem tähelepanu just veaaluste demineerimistööde valmisoleku tõstmiseks.

Lõhkematerjali loovutamise võimalusest teavitamiseks oleme läbi viinud neli kampaaniat (2008, 2009, 2010 ja 2013), mille jooksul on demineerimiskeskusele tehtud ligi 300 väljakutset ja inimesed on loovutanud suures koguses ohtlikku lõhkematerjali. Möödunud aastal jõustus ka kriminaalmenetluse seadustiku muudatus, millega dekrimaliseeriti vabatahtlik ebaseaduslikus valduses oleva tulirelva, lõhkeeadeldise või selle olulise osa, laskemoona või lõhkeaine loovutamine.

Demineerimisalase ennetustöö eesmärk on teavitada inimesi sellest, kuidas käituda lahingumoonaga leidmisel ja meie peamine sõnum on „Ära puutu pommil!”

Siseministerium valmistab ette ka kuue uue redelauto soetamist, mis võetakse kasutusele 2015. aastal. Samuti on ministerium koostanud taotluse, et Euroopa Liidu 2014. – 2020. aasta struktuurivahendite toel hankida 83 uut päästesõidukit (põhiautod ja paakautod). See oleks läbi aegade mahukaim päästevaldkonna investeering.

Lisaks on sel aastal plaanis kasutusele võtta geinfosüsteem GIS-112 Häirekeskuses ja Päästeameti päästeautodes, millega saab automaatselt määrata abivajaja asukohta. Selline uudne tehniline lahendus aitab kindlasti kiirendada päästemeeskonna kohalejõudmist õnnetuspaigale.

4

Uimastisurmade ja narkomaania vähendamine

Katri Abel-Ollo

Korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik

Riina Raudne

Strateegiaosakonna nõunik

Aastatel 1999–2012 on Eestis narkootikumide üledoosi tõttu surnud kokku 1118 inimest, kelle seas on võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega erakordselt palju 15–39aastaseid noorukeid ja mehi.

Narkootikumide tõttu surnud inimeste keskmine vanus on aastatega tõusnud. Kui 2002. aastal oli keskmine narkootikumi üledoosi surnud inimene 24aastane, siis 2012. aastal juba 31aastane. Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi andmeil on 85% narkootikumide üledoosist tingitud surmadest seotud fentanüüli ja 3-metüülfentanüüli tarvitamisega ja võib eeldada, et tegemist on pikaajaliste uimastisõltlastega.

Süstivate narkomaanide vananemist näitab ka Tervise Arengu Instituudi äsjailmunud riskikäitumise uuring. Selle järgi oli 2012. aastal süstivate narkomaanide keskmine vanus 30 aastat ning keskmine süstimise staaž 11 aastat. Neist ainult ligi kaheksa protsenti olid süstinud vähem kui kolm aastat.

Loodi uimastitarvitamise vähendamise valge raamat

2012. aasta kevadel kutsus siseminister narkoepideemia tõsidust arvestades kokku valitsuse uimastiennetuskomisjoni, kuhu kuuluvad ka haridus-, justiits- ja sotsiaalminister. Komisjoni ülesanne on jälgida erinevate ametiasutuste tööd narkootikumide tarvitamisest tulenevate kahjude vähendamisega, alates pakkumise piiramisest kuni ravi ja ennetuseni välja. Möödunud aastal kirjutati uimastiennetuskomisjoni eestvedamisel valmis uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamat, mis hakkab olema aluseks iga-aastaste tegevuste planeerimisele.

Uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamatu koostamine on olnud protsess, mis on ühe laua taha toonud kõik narkovastases võitluses osalevad partnerid. Kokku on lepitud ühtses visioonis ja

ühiselt jälgitavates indikaatorites, mida mõjutab kõigi osapoolte töö. Komisjoni istungite vahelisel ajal tegutsevad ametnikud töögruppides ning sel aastal käisid korduvalt koos ravi- ja taasühiskonnastamise ning uimastite pakkumise vähendamise töögrupid. Väiksemas grupis ametnike kohtumine aitab konkreetsemate valdkondade ekspertidel jooksvalt infot vahetada ning ühiste eesmärkide poole pürgida.

Kaks kõige pakilisemat eesmärki, mille nimel uimastiennetuskomisjon töötab ja mis on välja toodud ka Rahvastiku Tervise Arengukavas, on narkosurmade vähendamine ning noorte inimeste sõltuvusse sattumise ennetamine. Sel aastal on nende probleemide kallal erinevate ministeeriumite allastustes tehtud tõsisid tööd.

Vähem narkosurmasid kui mullu

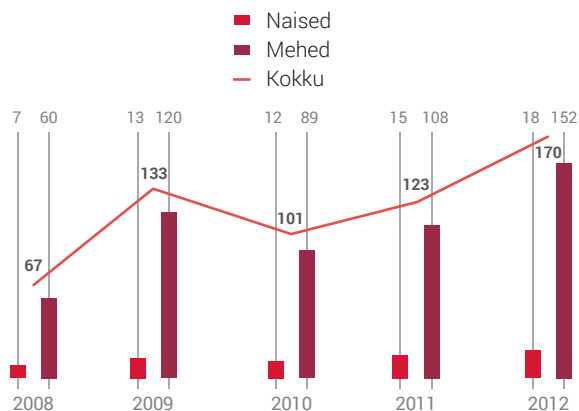
2012. aastal suri narkootikumide üledoosi tagajärjel 170 inimest. 2013. aasta lõplik statistika ei ole veel teada, kuid hetkel on ametlikult registreeritud 109 narkosurma. Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi esialgsete andmete järgi on praeguseks tuvastatud 117 narkosurma. Tõenäoliselt kujuneb 2013. aasta narkosurmade arv umbes sama suureks kui 2011. aastal, mil narkootikumide tõttu jättis elu 123 inimest.

Viimastel aastatel on suurema osa narkosurmades põhjustanud sünteetiline opioid fentanüül või selle derivaadid. Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi esmase info põhjal oli see ka 2013. aastal peamine narkosurma põhjustaja, millele järgnes metadoon segatuna teiste ainetega.

Narkootikume on raskem kätte saada

Narkosurmasid aitas möödunud aastal kindlasti vähendada aine väiksem kättesaadavus tänavatel. Siseministeeriumi üks olulisi prioriteete 2013. aastal oli fentanüüli tänavakaubitsejate tabamine ning

85% narkootikumide üledoosist tingitud surmadest on seotud fentanüüli ja 3-metüülfentanüüli tarvitamisega.

Allikas: surma põhjuste register 2012, Tervise Arengu Instituut

Narkootikumide tarvitamise tõttu surnud isikud 2008-2012

aasta jooksul viidi läbi mitmeid ulatuslikke politseioperatsioone, kus tabati nii tänavadiilereid kui ka inimesi, keda kahtlustati suures koguses fentanüüli käitlemises.

Konfiskeeriti ka suurtes kogustes fentanüüli (pildil). Näiteks septembris konfiskeerisid Põhja

Foto: Keskkriminaalpolitsei

prefektuuri narkokuritegude uurijad kahelt suuremalt narkootikumide vahendajalt pool kilo fentanüüli, millest oleks piisanud 18 000 doosiks. Ühe doosi hind on tänaval 10 eurot, nii et konfiskeeritud koguse väärtus oleks olnud 180 000 eurot. Samal nädalal saadi tänavadiileritelt kätte 600 fentanüüli doosi ja konfiskeeriti 20 000 euro väärtuses kriminaaltulu.

Ka juunis ja detsembris tabati mitmeid fentanüüliga kaubitsevaid tänavadiilereid ja detsembris viidi läbi edukas Eesti-Soome koostööoperatsioon, mille käigus avastati üks narkootikumidega tegelev peamiselt eestlastest koosnev kurjategijate võrgustik, mille kaudu toimetati Lääne-Euroopast suures koguses uimasteid Soome.

2013. aastal viidi läbi kuus narkosuunitlusega tänavaperatsiooni ja narkokuriteos kahtlustavana peeti kinni 67 inimest. Lõplikku konfiskeeritud fentanüüli kogust ei ole veel kokku arvatatud, kuid seni tehtud ekspertiiside käigus on tabatud üle ühe kilogrammi fentanüüli ning 130 ekspertiisi on veel töös.

Fentanüüli doosid on lahjemad

Üks narkootikumidest tarvitamisest tingitud surmade arvu vähenemise põhjuseid võib olla ka fentanüüli doosis oleva puhta narkootilise aine koguse langus ehk selle nn. kangusastme vähenemine. Kui 2012. aastal oli keskmine puhta aine sisaldus fentanüüli grammis 6,6%, siis mullu 11 kuu jooksul oli see 5,3%¹.

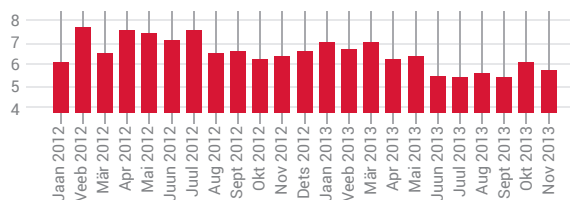
Tänaval kättesaadava fentanüüli kanguse vähenemise üks põhjuseid on ilmselt politsei tubli töö tänavadiilerite tabamisel. Kaubitsema jäänud diilerid on arvatavasti sunnitud nõudluse rahuldamiseks aine doose lahjendama, mis tähendab omakorda vähem üledoose ja surmajuhtumeid.

Tallinna kiirabi esialgsete andmete järgi on narkomaanidele suunatud väljakutsete arv võrreldes

¹ Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi statistika.

” Kiirabi väljakutsed narkomaanidele on vähenenud. Mullu tehti Tallinnas neile kuus keskmiselt 72 väljakutset.

eelmise aastaga mõnevõrra vähenenud. 2013. aasta esimese üheksa kuu jooksul tehti narkomaanidele kokku 651 väljakutset, mis teeb kuu keskmiseks 72 väljakutset. 2012. aastal tehti Tallinna kiirabile kokku 1054 sarnast väljakutset ning kuu keskmine oli 88.

Allikas: Eesti Kohtuekspertiisi Instituut 2013

Fentanüüli keskmine sisaldus ühes grammis aines (%)

Käivitus naloksooniprogramm

Lisaks Siseministeeriumi haldusala fentanüüli pakumise vähendamise tegevustele lisandus 2013. aasta lõpus Sotsiaalministeeriumi haldusala üle-

dooside ennetamise tegevuste hulka ka naloksooni programm. Naloksoon on opioidide anitidoot ja programmi eesmärk on opioidi üledoosi teinud inimeste elusid päästa naloksooni manustamise teel ning osutada esmaabi hädaabiteenistuse kohalejõudmiseni.

Naloksooni programmis saavad osaleda inimesed, kes on läbinud vastava koolituse. 2014. aasta alguse seisuga on koolitatud ja naloksooni doosid kätte antud kokku 112 opiaatide tarvitajale, nende lähedastele või nendega kokkupuutuvatele teenusepakkujatele. Reaalselt on naloksooni inimese elu päästmise eesmärgil kasutatud 15 korral. Loode-tavasti käivitus programm kenasti ja tänu naloksoonile päästetakse tulevikus veelgi rohkem inimesid.

Nii võibki prognoosida, et kui fentanüüli tänavakaubitsejaid tabatakse edaspidigi ning naloksooniprogramm laieneb, peaks narkootikumidega seotud üledoosid hüppeliselt vähenema ka järgmisel aastal.

Foto: Matti Kämärä/Põhjarannik

” Tõenäoliselt kujuneb 2013. aasta narkosurmade arv umbes sama suureks kui 2011. aastal, mil narkootikumide tõttu jättis elu 123 inimest.

Uimastitarvitamise ennetamine

Narkomaania kahjude vähendamiseks ühiskonnas tuleb lisaks narkootikumide müügi ohjamisele vähendada ka nõudlust. Kõige tõhusam viis selleks on narkosõltlaste ravi, mille osutamist koordineerivad Sotsiaalministeerium ja Justiitsministeerium kinnipidamisasutustes.

Paremuselt teine meede uimastisõltuvuste kahjude vähendamisel on uimastitarvitamise ja sõltuvuse tekke teadmispõhine ennetamine, mille tulemuslik rakendamine võib oluliselt vähendada sõltuvusse sattuvate noorte arvu. Siseministeerium investeeris 2013. aastal märkimisväärselt ennetustegevusse, kuid ülevaate selle mõjude kohta saab teha 2014. aastal, mil selguvad selleteemaliste uuringute tulemused.

2013. aasta lõpus algas laiaulatuslik meediakampaania lapsevanematele, mille eesmärk on teavitada lapsevanemaid nende rollist uimastiennetuses. Kampaania sõnum oli, et ennetusega tuleb alustada mitu aastat enne lapse murdeiga ning me kutsusime lapsevanemaid üles õppima oskusi, kuidas teha ennetust targalt. Kampaania “Lapsevanem, ära maga maha õiget aega!” oli eetris peamiselt detsembris ja jaanuaris, aga kasutasime ka välimeediat, e-kooli, Facebooki ning lõime kodulehe Tarkvanem.ee. Kampaania kestab veel kolm aastat ning eesmärk on selle ajaga saavutada oluline muutus lapsevanemate hoiakutes.

Siseministeerium investeeris 2013. aastal üle 100 000 euro mitmesse ennetusprojekti, mis aitavad täita olulisi lünki terviklikus ennetussüsteemis. Näiteks

LAPSEVANEM, ÄRA MAGA MAHA ÕIGET AEGA!

Varakult suitsule ja alkoholile seatud piirid peavad paremini.

 tarkvanem.ee

SISEMINISTEERIUM

toetas Siseministeerium uue tõenduspõhise kooli- kiusamise vastase programmi “KiVa” pilootprojekti ning on eestindamas spordiprogrammi “Kickz” Suurbritanniast, mille raames korraldatakse koostöös spordiliigade, kohalike omavalitsuste ja politseiga trenne piirkondades, kus lastele napib muid vaba aja tegevusi. Ka selle programmiga on plaanis 2014. aastal jätkata.

”Kui me lapsevanemadena kohtleksime laste alkoholitarvitamist sama hullu asjana kui varastamist, teeksime kõik, et lapsed enne täiskasvanuks saamist seda ei prooviks.

Miks on teismeliste lemmikjoogiks siider?

Tunnistan, et veel mõni aeg tagasi oleks käesolev Siseministeeriumi ennetuskampaania “Lapsevanem, ära maga maha õiget aega!” mind külmaks jätnud. Pean ennast hoolivaks lapsevanemaks ning usun, et kui kasvatan last selliselt, nagu tegid seda minu vanemad, kasvavad neist iseseisvad, elus hästi hakkama saavad inimesed, nagu ma isegi. Miks on vaja kampaaniaga näppu viibutada, millal pean lapsega alkoholist ja suitsetamisest vestlema? Kas tõesti ei ole Siseministeeriumil palavamaid teemasid, millele keskenduda?

Täna on mul hea meel, et mind selle kampaania korraldamisse kaasati. Olen lapsevanemana targemaks saanud, eelkõige kahe teaduslikult põhistatud teadmise võrra. Esiteks, alkoholi mõju alaealise arengule on suurem kui me arvame. Teiseks, praegused noored katsetavad alkoholi ja teiste meelmürkidega juba enne teismeiga, ehk 3-4 aastat varem kui minu põlvkond. Mõeldes oma pere 7- ja 4aastasele, on need kaks fakti justkui viitsütikuga pomm, mille kahjutuks tegemisega soovin alustada kohe.

Vaevalt on vanemaid, kes teadlikult aitaksid kaasa sellele, et nende lapsed alustaksid suitsetamist, joomist või narkootikumide tarvitamist. Küll aga võivad vanemad meelemürkide tarvitamisele kaasa aidata teadmatuses ja arvates, et alkohol on alati olnud osa teismeeast, nagu endalgi ju oli! Paljud, veel hiljuti ka mina ise, leiavad, et mõõdukas koguses veini, õlle või siidri joomine teismelisena on okei.

Usun, et kui me lapsevanemana kohtleksime laste alkoholi tarbimist sama hullu asjana kui varastamist, teeksime me kõik, et meie lapsed enne täiskasvanuks saamist alkoholi isegi mitte ei prooviks. Siis võtaksime omale südameasjaks rääkida varakult lastega alkoholi kahjulikust mõjust ning teeksime nendega kokkuleppe, et enne täiskasvanuks saamist nad alkoholiga ei eksperimenteerid.

Kõlab utoopiliselt? Võibolla, kuid Eestist mitte kaugel, Islandil ja Rootsis on alaealiste alkoholi tarbimine kordades väiksem. Pikemas perspektiivis peaks lapsevanemate ja riigi huvi olema ka Eestis alkoholikultuuri loomine, kus alaealised alkoholi reeglina ei tarbi. Kindlasti ei juhtu see üleöö, aga loodetavasti saame siis, kui praeguse kampaania sihtrühm (6–10aastased) täiskasvanuks on sirgumas, lugeda statistikast, et vaid iga kolmas 18aastane on proovinud alkoholi. Alustame aga sellest, et teeme oma väikestega ühe asjaliku vestluse – nõuaandeid ja nippe leiab kampaania koduleheküljelt tarkvanem.ee!

Rasmus Rask
Tarkvanem kampaania lapsevanem

Foto: Rasmus Jurkatam

5

Vabatahtlike kaasamine turvalisusse

Eimar Veldre

Korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna peaspetsialist

Abipolitseinikud turvalisuse loojatena

2014. aasta märtsis täitub 20 aastat abipolitseiniku ameti loomisest. Need kaks aastakümnet on tähendanud nii tõuse kui langusi, ent viimasel kolmel aastal on abipolitseinike elu läinud kindlasti paremaks. Suurenenud on regulaarselt politseitegevuses osalejate arv, kõigile abipolitseinikele on tagatud baasväljaõpe, täiendkoolitus ja motivatsiooniüritused ning suurem osa abipolitseinikest on varustatud vormirõivastusega.

Pronksiöö vabatahtlikuks enam ei kutsu

Vabatahtlike kaasamises on kõige olulisem nende motivatsioon. Kui 2007. ja 2008. aastal tõi inimesi politsei juurde peamiselt tahtmine osaleda põnevas tänavapatrullimises ja soov olla valmis uueks Pronksiööks, siis 2013. aastal olid motiivid muutunud.

Politsei- ja Piirivalveameti prefektuurid võtsid 2013. aastal aega, et suhelda kõigi abipolitseinikega ning teada saada vabatahtlike soovidest ja ootustest oma teenistusele. Paljud uue Pronksiöö ootuses inimesed, aga ka need, kelle huvid olid muutunud ja liikunud uutele vabatahtliku tegevuse "jahimaadele", otsustasid loobuda abipolitseiniku staatusest. Selle tulemusena langes abipolitseinike arv ligi 1400lt 805ni.

2013. aasta suvel Politsei- ja Piirivalveameti tellitud uuringutulemused viitavad samas sellele, et huvi abipolitseiniku töö vastu on kõrge. Seitse protsenti küsitletutest oli valmis kaaluma abipolitseinikuks hakkamist järgneva aasta jooksul. See aga tähendab, et võimalikke huvilisi on umbes kümme korda rohkem kui praegu abipolitseinikke. Abipolitseinike tänavustes värbamiskavades on hea selle faktiga arvestada.

Siseministeriumi ja politsei eesmärk on jõuda ka tõmbekeskustest kaugemal elavate inimesteni ning et üle Eesti oleks abipolitseinikke ühtlasemalt. Just sellele võrgustikule tuginedes ei pea me tulevikus enam rääkima abikaugetest piirkondadest, sest kogukonna esindajate ja politsei tunnustatud korrakaitsevabatahtlike esmane abi hakkab olema alati kohapeal olemas.

Rohkem aktiivseid abipolitseinikke

Kuigi abipolitseinikke jäi arvult vähemaks, kasvas 2013. aastal abipolitseinike tööaeg ligi 72 000 tunni, mis on umbes 8000 tunni võrra enam kui mullu. See on võrreldav 45 politseiametniku aastase töömahuga, nii et piltlikult öeldes annavad vabatahtlikud Eesti politseile ühe jaoskonna juurde.

Abipolitseinike aktiivsuse kasvul on selge seos ka nende juhendamise taseme tõstmisega. Mullu toimus Siseministeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti ning Kaitseliidu Kooli koostööna esimene abipolitseinike rühmajuhtide koolitus.

Aktiivseks abipolitseinikuks loetakse vabatahtlikku, kes on aasta jooksul teenistusse panustanud vähemalt ühe tunni. Kui 2011. aastal oli „aktiviste“ 259, siis 2013. aasta detsembriks oli neid juba 598, kusjuures üle poolte (257 inimest) olid aasta jooksul politseitöös osalenud üle 90 tunni.

	Abipolitseinike töötundide arv	Aktiivsete abipolitseinike arv
2011	59 575	259
2012	63 932	526
2013	71 870	598 (11 kuud)

Aktiivsed abipolitseinikud

„Abipolitseinike tööaeg on võrreldav 45 politseiniku aastase tööga, nii et piltlikult öeldes annavad nad politseile ühe jaoskonna juurde.

Samuti tegi Põhja prefektuur kahes politseijaoskonnas politseiametniku ülesandeks olla abipolitseinike rühmajuht, mis kasvatas vabatahtlike panust kohati üle 40 protsendi. Tallinna kogemust on plaanis edasi analüüsida ning 2014. aastal tugevdatakse rühmajuhtimist sarnaselt ka teises piirkonnades.

Senisest rohkem oleks aga abipolitseinikke tarvis kaasata politsei ennetustöösse. 2013. aastal jäi abipolitseinike 71 870 töötunnist vaid 2297 ennetustegevuseks. Siseministerium on koostamas ettepanekuid, kuidas soodustada ennetustööle pühendunud abipolitseinike lisandumist vabatahtlike hulka.

2011. aastal loodi MTÜ Eesti Abipolitseinike Kogu, mille eesmärk on koondada Eestis tegutsevad abi-

politseinikud, tagada nende oskuste ja teadmiste ühtlane areng ja kvaliteet ning jagada omavahel kogemusi ja infot. Ühing eksisteeris sõprus- ja tutvuskonnana juba varem ning selle asutajaliikmed osalesid aktiivselt 2010. aasta abipolitseiniku seaduse aruteludel Riigikogus.

Tänaseks on üleriigilises organisatsioonis üle 40 abipolitseiniku kõigist maakondadest, kes osalevad Siseministeriumi ning Politsei- ja Piirivalveameti partneritena ka siseturvalisuse arengukava ja abipolitseinike tegevuste arengusuundade väljatöötamises ning loomulikult ka uute abipolitseinike värbamisel ja koolitamisel.

Foto: Rasmus Jurkatam

Miks ma olen abipolitseinik?

Abipolitseinikuks saamise avalduse esitasin 2007. aastal niipea, kui sain sellisest võimalusest üldse teadlikuks. Eelkõige lootsin abipolitseilisest tegevusest võimalust ise midagi oma kodu turvalisuse heaks ära teha, saada uusi kogemusi ja väljakutseid ning võimalust ennast minu senisest põhitööst täiesti erineval alal proovile panna.

Peale esialgset koolitust "tööpõllule" jõudes avastasin aga abipolitseilisest tegevusest nii palju enamat! Sain juurde palju häid sõpru ja tuttavaid, leidsin koha enda pidevaks arendamiseks ja võimaluse ennast tõestada, proovile panna ja aidata kaasa kogukonna julgeoleku tõstmisele.

Turvalisust loome ikka meie ise, mitte keegi teine meie eest. Vabast tahtest, kohusetundest!

Rasmus Lahtvee

Tallinna Kesklinna abipolitseinik,
Eesti Abipolitseinike Kogu juhatuse liige ja
Kodanikupäeva aumärgi laureaat 2013

Marko Põld

Pääste- ja kriisireguleerimis-
poliitika osakonna nõunik

Vabatahtlik pääste

Päästeala on valdkond, kus kodanikuaktiivsus ja vabatahtlik tegevus on pikkade traditsioonidega ning annab märgatava panuse kogukonna turvatunde tagamise ja riigi päästesüsteemi toimimisse.

Vabatahtlik päästja on kogukonna turvalisuse alustala ja ohutu käitumise eeskuju. Panustades ennetustöösse, tuletõrjesporti, noorsootöösse ja seltsiliikumisse ning juhendades oma pere- ja kogukonna liikmeid õnnetuste korral õigesti käituma, suurendab vabatahtlik päästja ka üldist turvalisust ja tuleohutust. Kuna vabatahtlikud tunnevad väga hästi kohalike olusid, suudavad nad õnnetustele kiiresti reageerida, kahjusid vähendada või koguni ära hoida.

Tunnistusega päästjaid poole rohkem

2013. aastal astus vabatahtlik pääste Eestis järjekordse sammu edasi. Tänapäevaks on meil ligi kaks korda rohkem tunnistusega vabatahtlike päästjaid kui 2012. aastal – vastavalt 640 ja 1281 vabatahtlikku. Vabatahtlike päästekomandode arv ületas esmakordselt saja piiri ning lisaks Tallinna ja Lääne-Eesti reservpäästerühmadele alustas tegevust ka Tartu rühm. Vabatahtlikud mõistavad üha enam ka ennetustöö tähtsust ning 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis panustasid nad tuleohutusala-
sesse ennetusse üle 2560 töötundi.

Tänu vabatahtlikele päästjatele jõuab abi inimestele üha lähemale. Näiteks 2013. aastal avati vabatahtlike komandod Ida-Virumaal Jaamas, Põlvamaal

”Loodetavasti on 2016. aastaks Eestis 1600 vabatahtlikku päästjat ja abikaugeses piirkondades 12liikmelisi vabatahtlike päästekomandosid 36.

	Lepingu alusel pääste- teenust pakuvad vaba- tahtlikud päästekomandod	Tunnistusega vabatahtlike pääst- jate arv
2010	82	0*
2011	85	271
2012	95	640
2013	105	1281

*2010 aastal vastu võetud päästeseadus nägi esimest korda ette vabatahtlike tunnistuse nõude

Paberitega vabatahtlikud päästjad

Savernas ja Põlgastes ning Tartumaal Võnnus, mis kuuluvad n-ö abikaugeses piirkondadesse, kuhu kutselise päästekomando saabumine võtab aega üle 15 minuti. Lisaks loodi vabatahtlike komandod ka Viru-Nigulasse Ida-Virumaal, Valgjärvele Põlva- ja Meremäele Võrumaal, Ridalasse Läänemaal, Orissaarde Saaremaal ja Sauele Harjumaal.

Valmis arengukava 2016. aastani

2013. aastal valmis vabatahtliku päästevaldkonna strateegiline dokument „Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016“. Siseministri kinnitatud strateegia peamine eesmärk on vabatahtlikust päästest kujundada erinevate elualade inimesi koondav ja kogu Eestit kattev võrgustik, mis koos kutsealiste päästjate ja teiste partneritega tõstab ühiskonna turvalisust ning edendab kogukonnakultuuri.

On oluline, et juurde tuleks vabatahtlike päästjaid ja suureneks vabatahtlike päästekomandode arv. 2016. aastaks püstitatud eesmärgi järgi on selleks ajaks Eestis 1600 vabatahtlikku päästjat ning abikaugeses piirkondades on vähemalt 12liikmelisi vabatahtlike päästekomandosid praeguse 18 asemel kokku 36. Lisaks on tähtis tugevdada ka olemasolevaid komandosid, et nad saaksid efektiivsemalt osaleda nii ennetus- kui päästetöös.

Vabatahtlike päästjate ennetustöö mahtu loodetakse kasvatada 2012. aasta 2829 tunnilt 2016. aasta lõpuks 3678 tunnini. Nende vabatahtlike päästjate osakaalu, kes osalevad riiklike päästekomandode igapäevases väljaõppes vähemalt 10 tunni ulatuses ning keda kaasatakse päästesündmuste lahendamisse, on plaanis kasvatada 30 protsendini.

Vabatahtlikele üle miljoni euro aastas

Oluliselt on viimastel aastatel suurenenud riigi rahaline toetus, mis 2013. aastal oli 938 874 eurot ning 2014. aastal on 1 146 748 eurot. Samuti antakse vastavalt võimalustele vabatahtlike kasutusse tehnikat ja varustust ning muid abivahendeid.

2011	332 473 eurot
2012	540 500 eurot
2013	938 874 eurot
2014	1 146 748 eurot

Vabatahtlike rahastamine (ennetustöö ja päästetöö)

Möödunud aasta detsembris avati Nõmme päästekomandos esimene kutseliste ja vabatahtlike päästjate ühisvalve, kus osaleda saavad vabatahtliku päästja tunnistuse omanikud, kes on saanud vajaliku koolituse ja omavad muuhulgas õigust iseseisvalt päästetöid teha. Sarnast mudelit plaanime tutvustada ka mujal Eestis.

„Esimesena peatunud sõiduautost sain noa, millega lõikasin läbi turvavöö ja inimene sai ennast liigutama hakata.“

Vabatahtlik aitas põlevast autost päästa inimese

Kui ma 15. detsembri ennelõunal Jõgevamaal Ruskavere külas teelt välja sõitnud autot leeke võtmas nägin, teadsin kohe, et nüüd tuleb kiirelt tegutseda.

Ma jäin seisma, helistasin Häirekeskusesse ning teatasin, et vaja on kiirabi ja päästjaid. Ise jooksin samal ajal avarii teinud auto juurde, et näha, kas seal on kedagi veel päästa. Nähes, et inimene on elus, kuid turvavööga kinni ja üksi ma teda tugevalt deformeerunud autost kätte ei saa, jooksin tagasi maanteele, et mööduvaid sõidukeid peatada.

Esimesena peatunud sõiduautost sain noa, millega lõikasin läbi turvavöö ning inimene sai ennast liigutama hakata. Samal ajal märkasin lähenemas veokit, mida jooksin peatama. Selle juht haaras oma suure tulekustuti ja jooksis leeke summutama. Mõni hetk hiljem õnnestus peatada veel kaks veokit, mille juhid samuti kustutitega appi jooksid ja inimese sõidukist välja tõmbasid. Kogu selle aja olin ma telefonitsi ühenduses Häirekeskusega.

Inimene pääses tänu heale koostööle ja ma tänan kõiki, kes appi tulid. Kui näete probleemi, siis minge appi, sest sellest võib sõltuda elu. Kui ma poleks vabatahtliku päästja koolitust läbinud, poleks ma suutnud nii kiiresti reageerida. Seetõttu pean oluliseks, et meditsiinikoolitust pakutaks juba keskkoolis. Arvestades, et ma jõudsin sündmuskohale umbes kaks minutit pärast avariid ja seda, kui kiiresti auto tuld võttis, oli sinna lõksu jäänud mehe pääsemine tõeline ime.

Marek Tisler,
Iisaku vabatahtliku päästekomando liige

”Aasta 2013 on olnud Eesti merepääste ajaloo oluline seetõttu, et vabatahtlikud osalesid politsei töös täieõiguslike liikmetena.

Vabatahtlik merepääste

2013. aastal reageeriti kokku 250 merel toimunud sündmusele, millest päästeoperatsioonideks kujunes 63 ning ülejäänud 187 olid päästetunnustega vahejuhtumid (punase raketi õhkulaskmine jms.).

Merel ja piiriveekogudel vajasid abi kokku 487 inimest, kellest 314 päästeti ja 159 pääsesid ise. Vee kogudel toimunud õnnetustes hukkus mullu kokku 14 inimest (2012. aastal 7 inimest) ning teadmata kadunuid ei olnud. Ühelt poolt näitavad need arvud rahva huvi kasvu merenduse vastu, teisalt tuletab see aga üha enam riigile meelde kohustust tagada tõhus ja toimiv merepääste.

Nii, nagu eelmistel aastatelgi, oli ka 2013. aastal peamine õnnetusse sattumise põhjus veesõiduki tehniline rike. Umbes pooltel kordadel juhtus õnnetus kaatri, jahi või purjekaga ning teisalt sattusid

tihtilugu hätta inimesed, kes kasutasid veekogul liikumiseks purjelauda, kummipaati, kanuud, süsta, kajakki või aerupaati.

Vabatahtlikke usaldatakse üha enam

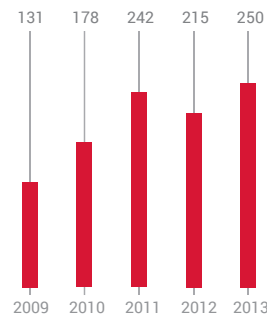
Vabatahtlikud merepäästjaid osalesid mullu kokku 31 päästeoperatsioonil (2012. aastal oli see arv 23) ning politsei ja vabatahtlike koostöös päästeti kokku 54 hädasolijat. Lisaks osalesid vabatahtlikud neljal ühisõppusel ning paljudel treeningutel.

2012. aastal kehtestati õiguslikud alused vabatahtliku merepääste integreerimiseks riigi merepäästesüsteemi ning eelmisel aastal sõlmiti vabatahtlike merepäästeühingutega 17 tsviilõiguslikku lepingut ja kümme heade kavatsuste protokollit. Aasta 2013 ongi olnud Eesti merepääste ajaloo oluline just seetõttu, et vabatahtliku merepääste üksused osalesid Politsei- ja Piirivalveameti operatiivtöös mere- ja lennupääste koordinatsioonikeskuse (JRCC) juhtimisel juba täieõiguslike liikmetena.

Kuna ametlik operatiivkoostöö sai alguse alles mullu, õppisid tänava nii Politsei- ja Piirivalveamet kui ka sündmuste lahendamist juhtivad JRCC koordinaatorid vabatahtlikke merepäästjaid rohkem usaldama. Käesoleval aastal lihvitakse omavahelist koostööd veelgi ja püütakse sündmustele reageerida täpsemini ja kiiremini.

Foto: Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvpääste

Otsingu- ja päästetööd 2009-2013

”Möödunud aastal laekus teateid 29 võimaliku reostusjuhtumi kohta ning reostus tehti kindlaks 16 juhul.

Foto: Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste

Merereostusohu vähendamine

Möödunud aastal laekus teateid 29 võimaliku reostusjuhtumi kohta ning reostus tehti kindlaks 16 juhul (2012. aasta arvud on vastavalt 33 ja 20). Enamasti oli tegemist laevadelt tahtlikult merre lastud kerghaihtuvate naftatoodete ja -jääkidega, mis keskkonna ning ilmastiku mõjul kiiresti haihtusid.

Eestil on sõlmitud reostustõrjealased koostöölepingud Soomega ning sõlmimisel on leping Lätiga, samuti on reostuse korral võimalik abi taotleda Euroopa Meresõiduohutuse Ameti (EMSA) lepingulistelt partneritelt.

Merereostuse likvideerimiseks on Eestil olemas neli spetsiaalse varustusega reostustõrjelaeva ning Läänemerele baseeruvad ka merereostuse likvideerimise tehnikaga varustatud kahe lepingupartneri laevad: jäämurdja Kontio ja tanker OW Copenhagen.

Keskkonnaseireks tehakse patrull-lende ning kasutatakse Euroopa Meresõiduohutuse Ameti pakutatavat satelliitseiret "CleanSeaNet".

”Enamasti lasti laevadelt merre naftatooteid, mis keskkonna ja ilmastiku mõjul kiiresti haihtusid.

6

Kodakondsus- ja migratsioonipoliitika

Ruth Annus

Migratsiooni- ja piirivalvepoliitika
osakonna juhataja

Eesti hästi toimiva kodakondsuspoliitika vundament on arusaam, et sünniga omandatud kodakondsus on õigus ja kodakondsuse andmine mittekodanikule privileeg, millega kaasneb usaldussuhe riigiga nii õiguste kui ka kohustuste näol. Selle eelduseks on kodaniku vastutustundlik suhtumine oma riiki ning õiguskuulekas käitumine.

Põhiseaduse järgi on Eesti Vabariigi kodanikul riigi suhtes lojaalsus- ja riigikaitsekohustus ning samal ajal õigus siin elada ja saada riigi kaitset nii Eestis kui ka välisriigis.

Eesti kodakondsus- ja migratsioonipoliitika lähtub rahvusriigi säilimise ning avaliku korra ja riigi julgeoleku kaitse teesidest, ent ka Euroopa Liidus kokku lepitud ühispoliitikast. Seadused, koalitsioonilepe ning valitsuse tegevusprogramm kinnistavad need väärtused ja põhimõtted konkreetsete tegudega.

Välismaalaste seadus uuenes

Valitsuse tegevusprogrammi eesmärgid aastateks 2011-2015 on muuhulgas teaduse ja hariduse rah-

vusvahelistumine, majanduse arendamine, soodsa keskkonna loomine kõrgelt kvalifitseeritud sisserändajatele ning teadus- ja arenduskeskuste tugevdamine. Neid eesmärke aitab täita Eesti majanduse, teaduse ja hariduse arengusse panustada soovivate tippspetsialistide, teadlaste ja tudengite Eestisse elama asumise lihtsustamine. Selleks loodi mullu üle 30 erineva partneri koostöös laiapõhjaline ja valdkondadeülene välismaalaste seaduse muutmise eelnõu.

Selle järgi saavad tippspetsialistid, teadlased ja tudengid tulla viisa alusel Eestisse, alustada siin töötamist või õppimist ja siis soovi korral samal eesmärgil siia püsivalt elama jääda, taotledes elamis-luba kohapeal. Niiviisi Eestisse elama tulnud välismaalased saavad kaasa võtta ka oma abikaasa, alaealised lapsed ja abivajavad täisealised lapsed.

Tippspetsialistid võivad kohe tööle asuda

Eestile kõige rohkem lisandväärtust loovad välismaalastest tippspetsialistid võib ettevõtte kohe tööle võtta tingimusel, et maksab talle vähemalt kahekordset Eesti keskmist palka, et ettevõttel on tehtud

Tähtajalise elamisloa positiivsed otsused aluste lõikes	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pereränne	1572	1380	1136	1063	1371	1255	1284
Töötamine	733	911	1063	941	1430	835	863
Ettevõtlus	3	56	72	68	142	61	54
Õppimine	286	353	392	459	464	516	679
Legaalne sissetulek	35	31	56	44	62	6*	0
Välisleping	1436	1137	1050	976	838	639	624
Kokku	4065	3868	3769	3551	4307	3312	3504

*alus kehtetu alates 1.07.2012

”Lisandväärtust loovat välismaalasesest tippspetsialisti võib ettevõtte kohe tööle võtta tingimusel, et maksab talle vähemalt kahekordset Eesti keskmist palka.

Foto: Peeter Sirge/PPA

investeeringuid vähemalt 65 000 euro väärtuses, aastane müügitulu on 200 000 eurot või selle töötajad saavad vähemalt viiekordset Eesti keskmist palka.

Kui vajalikud tingimused on täidetud, peab tööandja lihtsalt saatma Politsei- ja Piirivalveametile digiallkirjastatud teate tippspetsialisti tööle võtmisest ning välismaalane võibki ametipostile asuda. Politsei- ja Piirivalveamet kontrollib tagantjärele, kas kõik seaduses ettenähtud tingimused on ettevõttel ja välismaalasel täidetud.

Nii Eesti riik kui ka kõrgkoolid on teinud pingutusi kõrghariduse rahvusvahelisemaks muutmisel ja välistudengite osakaal on kasvanud. Kui 2012. aastal anti elamisluba õppimiseks 516 välismaalasele, siis mullu juba 679 välistudengile. Loobuti senistest

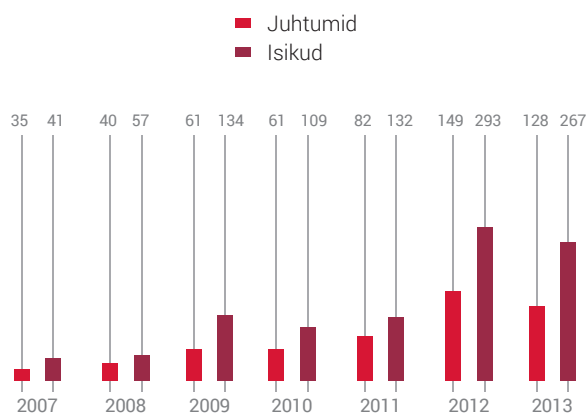
tudengitele seatud töötamise piirangutest õppimise ajal – ainus elamisloa omamise tingimus on õppetöös edasijõudmine.

Välismaalaste seaduse muudatused jõustusid 1. septembril 2013. aastal ja sellest ajast saati on elamisluba väljastatud juba kaheksale välismaalasesest tippspetsialistile. Sügisel jätkati tööd seadusemuudatuste teise etapiga, mis on kavas Riigikogule esitada tänavu teisel poolaastal. Eesti tippspetsialistidele ja teadlastele atraktiivseks muutmise eeldab ka atraktiivse sotsiaalse ja majandusliku keskkonna loomist, asjakohast kohanemisprogrammi, tugivõrgustikku ning sõbralikku suhtumist laiemalt.

”Vietnamlaste Balti riike läbiva ebaseadusliku rändekanalali sulgemine 2013. aastal viis nende teekonna Valgevene-Leedu ja Valgevene-Poola suunale.

Ebaseaduslik sisseränne

Kuna viimastel aastakümnetel on sisserändesurve Euroopa Liitu pidevalt suurenenud, on järk-järgult kasvanud ka ebaseaduslikud piiriületused Eestisse. Möödunud aastal see siiski vähenes: kui 2012. aastal peeti kinni 293 ebaseaduslikult sisserännanud välismaalast, siis mullu oli nende arv 267.

Ebaseadusliku rände juhtumid ja isikud 2007-2013

Möödunud aastal olid enamik ebaseaduslikest sisserändajatest Venemaa Föderatsiooni kodanikud (65) ja Vietnami kodanikud (58). Vietnamlaste illegaalne sisseränne Eestisse algas 2011. aastal ning enamasti ületasid nad piiri piiripunktide vahelisel alal eesmärgiga kasutada Eestit transiitriigina, et edasi liikuda Poola.

Vietnamlaste ebaseadusliku rände tõkestamise operatsioonidel pidasid mullu Venemaa, Valgevene, Eesti, Leedu ja Poola piirivalve kinni kokku üle 30 edasitoimetaja ja organisaatori, kellest pooled olid kas Eesti kodanikud või Eesti elanikud. Vietnamlaste Balti riike läbiva ebaseadusliku rändekanalali sulgemine 2013. aastal viis nende teekonna Valgevene-Leedu ja Valgevene-Poola suunale

Loodi ühine kinnipidamiskeskus

Kuna ebaseaduslikult riigis viibivad välismaalased võivad põgeneda või takistada enda tagasipöördumist päritoluriiki, on Schengeni liikmesriigid õigustatud isikuid ka kinni pidama. See on äärmuslik meede, mida kasutatakse üksnes halduskohtu loal tõsise põgenemiskahtluse korral ja nii lühikest aega kui võimalik. Vietnamlaste sisserände tõttu kahekordistus ka siinse kinnipidamiskeskuse keskmine täituvus: kui 2012. aastal viibis kinnipidamiskeskuses keskmiselt 18 välismaalast, siis eelmisel aastal 36 välismaalast.

1. oktoobril jõustunud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muudatustega ühendati senine ebaseaduslikult riigis viibivate välismaalaste väljasaatmiskeskus ja varjupaigataotlejate esmane vastuvõtukeskus, mille tulemusel loodi Politsei- ja Piirivalveameti juurde üks kinnipidamiskeskus (pildil). Tegemist on ressursisäästliku ja inimsõbraliku lahendusega, mis võimaldab vajadusel inimest kinni pidada ühes ja samas kohas, sõltumata tema õigusliku seisundi muutumisest.

Valitsuse tegevusprogrammi järgi aastateks 2011-2015 on alustatud uue kinnipidamiskeskuse projekteerimisega Tallinna vangla juurde.

Harku väljasaatmiskeskus. Foto: Reelika Riimand/PPA

” Kuigi varjupaigataotlejate arv kasvas, on rahvusvahelise kaitse saajate arv vähenenud ülemöödunud aasta 13 pealt seitsmele.

Varjupaika anti vähem

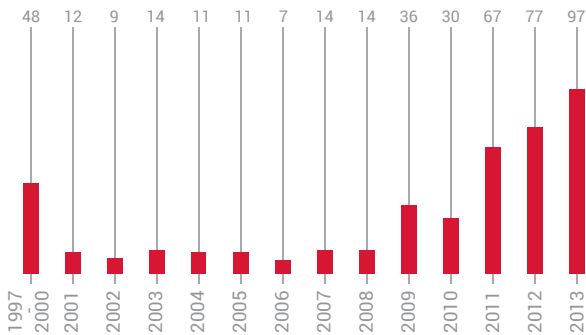
Varjupaigataotlejate arv mullu kasvas: 2012. aastal esitati kokku 77, möödunud aastal aga 97 esmast varjupaigataotlust.

2012. aastal esitasid kõige rohkem taotlusi Gruusia kodanikud, eelmisel aastal Vietnami kodanikud. Teistest riikidest esitasid sagedamini taotluseid veel Süüria (17 isikut), Venemaa (14), Gruusia (9) ja Pakistani (8) päritolu inimesed.

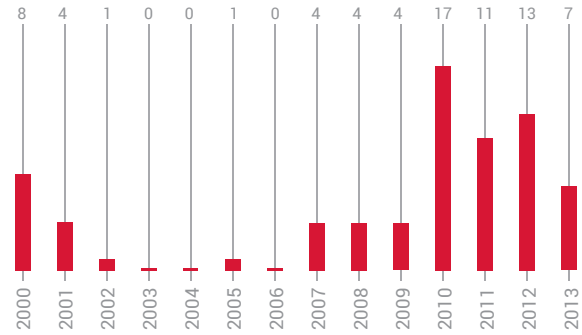
Kuigi esmaste varjupaigataotlejate arv on kasvanud, on rahvusvahelise kaitse saanute arv langenud. 2012. aastal andis Eesti rahvusvahelist kaitset kokku 13 inimesele, 2013. aastal aga vaid seitsmele taotle-

jale. Keelduvate otsuste suurem osakaal näitab, et varjupaigataotluse esitavad üha sagedamini välismaalased, kellel puudub kaitsevajadus.

Varjupaigataotlus esitatakse sageli riigist väljasaatmise vältimiseks, kui piirikontrolli või migratsioonijärelevalve käigus avastatakse, et inimene on riiki saabunud illegaalselt või olnud siin kauem, kui lubatud. Tihti puuduvad sellistel inimestel isikut tõendavad dokumendid või need on võltsitud. Samuti esi-neb juhtumeid, kus püütakse varjata oma identiteeti ja päritolu, et vältida päritoluriiki tagasi saatmist.

Varjupaigataotlejate arv 1997-2013

Rahvusvahelise kaitse saajad 2000-2013

”Eestlased suhtuvad välismaalastesse soojalt ja heatahtlikult, nad on uudishimulikud ja uurivad India kultuuri kohta.

Minu lemmikud on metsmaasikad ja Saaremaa

Minu tee Eestisse sai alguse huvist teha oma doktoritöö geneetikast. Kuna siin on selleks head tingimused, sai minust 2007. aasta aprillis Tartu Ülikooli doktorant ja teadur Eesti Biokeskuses.

Elamisloa taotlemine oli suhteliselt lihtne, kuna Eestil on saatkond New Delhis. Formaalsused võtsid natuke kauem aega kui ma esialgu eeldasin ja nii jäin esimeseks semestriks veel Indiasse.

Mulle meeldib Tartus elada, sest see on väike ja hubane ülikoolilinn, mis on saanud peaaegu mu teiseks koduks. Mul on siin perekond, minu poeg on siin sündinud; mul on siin kenad sõbrad ja isegi väike India kogukond, kellega armastan pärast tööd koos aega veeta.

Olin piisavalt teadlik kultuurilistest erinevustest, nii et teadsin, mida oodata. Eestlased suhtuvad välismaalastesse väga soojalt ja heatahtlikult. Mõned on väga uudishimulikud ja uurivad India kultuuri ja selle kohta, milline on elu teisel pool maailma.

Ma pole pidanud muretsema keelebarjääri pärast, sest enamus kursuseid olid ülikoolis inglise keeles. Kui püüan rääkida eesti keeles, on eestlased väga julgustavad ja heatahtlikud. Ainus koht, kus ma tunnen ennast keele pärast abituna, on siis, kui eesti lapsed tahavad minuga vestelda ja oma tundeid väljendada. Siis ei oska ma neile alati vastata.

Eesti inimesed on veidi introvertsed ja võtab aega, et nad end sulle avaksid. Kui nad sind juba tunnevad, on nad soojad ja südamlikud. Töökeskond tõsise teaduse tegemiseks on siin suurepärane. Olen õppinud, kuidas areneda ja püsida erialases mõttes vormis.

Kõik head asjad tulevad vähehaaval. Sama kehtib ka Eesti kohta. See maa on väike, kuid ilus. Ma armastan matkata, viibida palju metsas ja hingata värsket õhku. Ootan väga juba suve!

Eesti talv oli alguses hirmutav, kuid olen kohanenud. Mina ja mu pere oleme siin kogenud ka uusi asju, näiteks seenelkäimist, rabamatku, marjakorjamist. Minu lemmikud on metsmaasikad, mida Indias paraku mitte kunagi ei saa! Ja muidugi meeldib mulle üle kõige Saaremaa!

Kõik need kogemused oleks olnud võimatud ilma meie Eesti sõprade soovitude ja kaasabit. Mulle meeldib siin väga!

Chandana Basu Mallick,
evolutsioonibioloogia doktorant Tartu Ülikooli
Molekulaar- ja Rakubioloogia instituudis ja
teadlane Eesti Biokeskuses

7

Siseturvalisuse kvaliteetne ja säästlik juhtimine

Riho Kuppert

Varade asekanstler

Siseministeeriumi valitsemisala siseturvalisuse valdkond on üks keerukamaid ja suurimaid organisatsioone Eestis. Valdonna ligi 9200 töötajat pakuvad turvalisuse loomiseks 231 avalikku teenust ning 42 toetavat siseteenust.

Üle terve Eesti on kasutusel ligi 400 kinnistut pindalaga 302 647m², 7200 arvutitöökohta, 171 info- ja kommunikatsioonitehnoloogilist süsteemi, 1916 maismaa-, 100 vee- ning 7 õhusõidukit. Lisaks kasutatakse paljusid spetsiifilisi seadmeid, mille abil on võimalik teha kaasaegset politsei- ja päästetööd.

Siseturvalisuse valitsemisala eelarve kasvas mullu 11,5% võrra, ulatudes 315,4 miljoni euron. Kõige suurema osa eelarvest ehk 79,4% moodustavad tööpõu- ja majandamiskulud, ulatudes 2013. aastal 224,6 miljoni euron.

Olulisim vara on inimesed

Suur osa siseturvalisuse teenustest peavad olema kättesaadavad ööpäev läbi, mis seab väga kõrged nõuded töökeskkonnale ja töövahenditele. Samas peab arengu planeerimisel arvestama riigi majanduslike võimaluste, töötajate palgatõusu ning ametkonna vähenemisega.

Valdkonna juhtide ja spetsialistide igapäevatöö on nutikate ja efektiivsuse tõstmisele suunatud lahenduste leidmine, sest järeleandmisi töö kvaliteedi, tulemuslikkuse ega mõju osas teha ei saa.

Aasta-aastalt muutub olulisemaks tippspetsialistide leidmine ja hoidmine. Lisaks palgale motiveerib pühendunud töötajaid huvitav eriala, selged eesmärgid, asjalikud kolleegid, kaasaegsed töötingimused ja tõrgeteta toimivad töövahendid.

Siseturvalisuse valdkonna kõige olulisem vara on meie inimesed. Võrreldes 2012. aastaga vähenes keskmine töötajate arv mullu 0,7% ehk 59 töötaja võrra. Samal ajal suurenes valdkonna töötajate keskmine palk 7% võrra, ulatudes 1088 euron kuus.

Sisekaitseakadeemia on unistuste tööandja

Siseturvalisuse valdkonna töötajate järelkasv tuleb põhiosas Sisekaitseakadeemiast, mille juhid ja töötajad on viimastel aastatel veelgi intensiivsemalt keskendunud kvaliteedi tõstmisele, millega tegeletakse juba aastast 2007.

Selle tunnistuseks on näiteks faktid, et akadeemia sai 2012. aastal esimese Eesti kõrgkoolina rahvusvahelise akrediteeringu seitsmeks aastaks, kool on Põhjamaade innovatsioonikvaliteedi peaauhinna laureaat ning 2014. aasta jaanuaris pälvis akadeemia Eesti unistuste tööandja tiitli.

Sisekaitseakadeemia õppekorraldus viidi 2013. aastal vastavusse kõrgharidusreformi nõuetega ning ettevalmistusi tehakse ka kutseharidusreformi kohaldamiseks. Sel aastal analüüsitakse võimalusi, kuidas muuta sisekaitseline õpe veelgi enam tööturutsituatsiooni ja asutuste vajadusi järgivaks.

Valitsuse tegevusprogrammis 2011–2014 on eesmärk parandada korrakaitsjate väljaõpet ning kaaluda Sisekaitseakadeemia üleviimist Ida-Virumaale. Siseministeerium esitas eelmise aasta 19. aprillil valitsuskabineti istungile võimalikud kooli uue asukoha kavandid ja sai ülesande jätkata selle täpsema võimaliku asukoha analüüsi. Valmimas on täiendav analüüs (sealhulgas finants- ja tegevuskava) selliselt, et akadeemia rajamisel Ida-Virumaale oleks tagatud rahvusvaheliselt tunnustatud siseturvalisuse õpi-, teadus- ja arenduskeskuse kvaliteetne toimimine.

Kinnisvarasse üle 21 miljoni euro

Siseturvalisuse valdkonna kõige olulisem materiaalne vara on kinnisvara, kuhu investeeriti koostöös Riigi Kinnisvara aktsiaseltsiga mullu 1,9 miljoni eurot. 2014. aastal on kinnisvarainvesteeringuteks kavandatud 21,3 miljoni eurot.

Möödunud aastal valmisid politsei ja pääste ühishoone Narvas ning lennusalga angaar Kures-

„Siseturvalisuse haldusala 1916 maismaasõiduki keskmine vanus on 7,7 aastat, kusjuures üle viiendiku masinapargist on üle kümne aasta vanad.

Foto: Päästeamet

PÄRNU	Politsei, pääste, kaitsepolitsei, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT) ja häirekeskuse ühishoone projekteerimine (valmib 2016. aastal)
VÕRU	Politsei ja pääste ühishoone (valmib 2015. aastal)
TALLINN	Siseministeeriumi haldusala andmekeskuse ruumide väljaehitamine (valmib 2015. aastal)
PAIDE	Arestimaja renoveerimine (valmib 2015. aastal)
NARVA	Leidude, asitõendite ja muu hoiule võetud vara hoiukoha ehitustööd (valmib 2015. aastal)

Siseturvalisuse 2014. aastal alustatud kinnisvaraprojektid

saares. Tänavu saavad valmis Päästeameti ja Häirekeskuse ühishooned Tallinnas Lasnamäel ja Tartus Annelinnas, mis on eelduseks ühtse hädaabinumbriga 112 kasutuselevõtuks alates 1. novembrist sel aastal.

Samuti valmib politseijaoskonna hoone Keilas ning tuleval aastal komandohoone Vormsil ja politsei ja pääste ühishoone Häädemeestel. Jätkuvad IT-agentuuri, Tallinna vangla (uus arestimaja ja väljasaatmiskeskus) ja Piusa kordoni ehituse ettevalmistustööd ning detailplaneeringute menetlemine, et 2016–2017 alustada uute ühishoonete ehitamist Sillamäel, Kohtla-Järvel ning Kiviõlis.

Sõidukite arv vähenes, masinapark uuenes

Siseturvalisuse haldusala 1916 maismaasõiduki keskmine vanus on 7,7 aastat, kusjuures üle viiendiku masinapargist on üle kümne aasta vana. Möödunud aastal vähenes maismaasõidukite arv 68 võrra

” Mullu vahetati välja ligi 2000 arvutit, mis olid soetatud enne 2009. aastat ja mille tarkvaraga ei saanud enam uusi rakendusi kasutada.

ning osad masinad vahetati välja. Selle tulemusena on sõidukite keskmine vanus vähenenud viiendiku võrra ning nende keskmine läbisõit suurenenud 16%. Transpordivahendite paremaks haldamiseks võtsime kasutusele ühtse infosüsteemi “Sõiduk”.

Sel aastal jätkame transportvara kasutamise efektiivsuse analüüsiga, et kohendada sõidukipark paremini vastavaks teenistusvajaduste ja majanduslike võimalustega. Koostame ka pikaajalise transportvara strateegia, milles lepime kokku selle optimaalse koosseisu, asendus- ja finantseerimiskava.

Võimaluste piires jätkame sõidukipargi uuendamisega. 2014. aasta kõige olulisema hanke tulemusel sõlmime lepingud kuue redelauto soetamiseks päästjatele, mis maksavad kokku 3,3 miljonit eurot (autod saabuvad 2015). Redelautosid kasutatakse päästetöödeks kolmekorruselistest ja kõrgematest hoonetest. Praegu on kasutusel viis redelautot, millest kolm on üle 40 aasta vanad.

IKT juhtkond vahetus

Siseturvalisuse valdkond on läbi teinud olulised info- ja kommunikatsioonitehnoloogilised muutused ning kasutusele on võetud üha uusi kaasaegseid lahendusi. Töö on muutunud kiiremaks, mugavamaks ja tulemuslikumaks ning avaldanud positiivset mõju ka meie klientidele. Viie aasta eest loodi Siseministeriumi juurde infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT), mis aitas kõrvaldada haldusala dubleerivad tööd ning parandada teenuste kvaliteeti.

Esinenud on aga rida tõsisemaid probleeme süsteemide töökindlusega ning arenduste õigeaegse valmimisega eelarve piires. Olukorra muutmiseks alustati SMITi juhtimise, struktuuri ja teenuste ümberkorraldamisega. Vahetus tippjuhtkond ja juhtide arv vähenes 28lt 24ni.

Oluliselt on paranenud koostöö asutustega, kasvanud on spetsialistide põhivaldkonna tundmine ning selgemaks on muutunud ka töö planeerimine. Ümberkorraldusi jätkatakse 2014. aastal.

” 2014.aastal on kõige olulisem infotehnoloogiliste lahenduste töökindlust suurendada.

Foto: Mairi Zernand-Kirs/PPA

Muudeti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste arenduste projekteerimise põhimõtteid, mis eeldavad koos tellijaga paremini läbi mõeldud lahendusi, mille alusel saab täpsemini prognoosida ka nende maksumust. Nii saab langetada targemaid otsuseid selle kohta, kas antud arendust on sellisel kujul üldse otstarbekas teha ja kui on, siis aitab kvaliteetne projekt säästa nii aega kui ka raha.

IKT riist- ja tarkvara uuenes

Mitmete kriitiliste intsidentide tõttu leidis 2013. aastal kinnitust varem edasilükatud otsuste langeamise vajadus. Arvutipargi kõige vanemate raalide vanus ületas kaheksat aastat, andmekeskuste riistvara on sama vana ning sellega pole siseturvalisuse teenuste pakkumiseks vajalikku töökindlust võimalik tagada.

Mullu vahetatigi välja ligi 2000 arvutit, mis olid soetatud enne 2009. aastat ja mille tarkvara ei võimaldanud efektiivselt uusi rakendusi kasutada.

2014. aastal on kõige olulisem infotehnoloogiliste lahenduste töökindlust suurendada. Selleks alustati uue andmekeskuse väljaehitamisega ning parandatakse teenuste toimivuse monitooringusüsteeme. Jätkatakse varade arvestussüsteemide korrastamise ja kasutamise efektiivsuse analüüsiga, et arvutid ja infotehnoloogilised rakendused vastaksid paremini teenustuslikele vajadustele ja oleksid töökindlad.

Koostamisel on pikaajalise siseturvalisuse valdkonna varade strateegia, milles lepitakse kokku vara optimaalne koosseis, asendus- ja finantseerimiskava.

Lisaks keskendutakse teenuste kasutajate teadlikkuse kasvatamisele ning osaletakse infoühiskonna arengukava eesmärkide saavutamisel.

Euroopa Liidu finantseeritud projektid

9. aprillil võeti edukalt kasutusele Schengeni nn. teise põlvkonna infosüsteem SIS II, millega seoses arendati 14 Siseministeriumi haldusalas olevat infosüsteemi.

”Kuna nüüd on meil kopteriangaar, suudame ise reageerida ka neile sündmustele, millele varem pidime Tallinnast kopteri tellima.

Projekti vedas Euroopa Komisjon ning see oli siiani suurim valdkonna infotehnoloogia arendusprojekt.

SIS II on piirikontrolli kaotamisega kaasnenud asendusmeede, mille abil saavad liikmesriigid otsida tagaotsitavaid isikuid ja varastatud esemeid. 2,7 miljonit eurot maksma läinud projektiga alustati Euroopa Liidus juba 2003. aastal, kuid realselt viidi see ellu aastatel 2011-2013.

Euroopa Liidu ISEC fond andis 2013. aastal heakskiidu projektile „Lennureisijate broneeringuinfo töötlemine”, mis võimaldab suurendada terrorismi- ja raske kuritegevuse vastast võitlust. Projekti eelarve on 5,5 miljonit eurot, millest Euroopa Komisjoni osalus on umbes viis miljonit eurot. Projekt viiakse ellu aastatel 2014-2015 koostöös Maksu- ja Tolliameti, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning lennufirmadega.

Kopterist poleks me osanud unistadagi!

Kuressaare kordon on taasiseseisvunud Eestis esimest korda päris „oma” katuse all. Siiani oli meie üksus sunnitud 20 aastat viibima ebaotstarbelistes ruumides nii, et kordoni juhtkond oli Kuressaares ja üksuse teenistus toimus kuus kilomeetrit eemal sadamas. Rääkimata sellest, et kogu kordoni varustus oli hajutatud erinevatele objektidele, kus ruumi parasjagu leiti.

Uus hoone on funktsionaalne ja nii isikkoosseis kui kordoni varustus on ühes kohas. Siin saab ka varustust hooldada. Kogu teenistust on võimalik efektiivsemalt planeerida ja sündmustele operatiivsemalt reageerida.

Lisaks Kuressaare kordoni veesõidukitele saavad siin talvituda ka Pärnu ja Kärkla kordoni alused.

Tänu Välispiiri fondi rahastusele on Kuressaares kordoniga ühes hoones ka kopteriangaar. See on kahtlemata üks selliseid asju, millest varem poleks unistadagi osanud. Nüüd oleme praktiliselt kohe võimelised ise reageerima sündmustele, millele varem pidime kopteri tellima Tallinnast.

Ka teenistuskooerte tingimused on oluliselt paranenud ja seda naudib kindlasti ka meie üks parimaid kenneleid Eestis!

Tanel Nuut,
Kuressaare kordoni juht

“Turvalisuspoliitika põhisuundade
aastani 2015” täitmise

TEGEVUSARUANNE

2013. aasta kohta

POLITSEI

KADY
MINAS

1

Turvalisem tunne

8. Väheneb elanikkonna hirm sattuda avalikus kohas rünnaku ohvriks.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
8.1. Elanikke teavitatakse kohtadest ja aegadest, kus ja millal on oht rünnaku ohvriks sattuda, samuti igapäevaste võimalustest osutada turvalisuse tagamisel kaasabi.	<p>Ennetustegevuste läbiviimisel lähtutakse aastaplaanist. Prioriteetsed on valdkonnad, kus on võimalik vähendada hukkunute ja vigastatute arvu – liiklus, sõltuvusained, vägivald.</p> <p>2013. aastal esinesid korrakaitsepolitseinikud meedias artiklite ja sõnavõttudega peamiselt erinevate süütegude ennetamise teemadel kokku 1574 korral (2012. aastal 1715 korral).</p>
8.2. Parandatakse politsei kui üldkorrakaitseorgani nähtavust avalikes kohtades patrullimisel ja tagatakse väljakutsete kiire teenindamine.	<p>Keskmine korrakaitseliste patrulltoimkondade väljapanek 2013. aastal oli 92,5 (2012. aastal 92,48).</p> <p>2013. aastal oli politsei lahendada 160 339 väljakutset. Väljakutsetele jõudmise aeg oli 2013. aastal pikem kui 2012. aastal. B-kategooria väljakutsetest teenindati 7,18% aeglasemalt kui 40 minutit (2012. aastal 4,2%), C-kategooria väljakutsetest teenindati aeglasemalt kui 40 minutit 10,85% (2012. aastal 3,8%).</p> <p>Varasuvise arvamusuuringu tulemused näitavad, et rahulolu politsei tegevusega on jäänud samale tasemele – 70%.</p>
8.3. Politseiasutustes suurendatakse analüüsipõhist patrullitööd, et korrakaitsele eraldatava ressursiga saavutada maksimaalset mõju inimeste turvalisuse tagamisel.	<p>Jätkati tööd patrullide simulatsioonimudeliga. Alustati maakondliku politsei ja piirkonnapolitsei ressursimodelite väljatöötamisega, mille abil saab välja arvutada, milline on väljakutsete teenindamiseks vajalik ressurss. 2014. aastal valmistatakse ette maakonnapolitsei reform ja kriminaalmenetluse tööjaotuse muudatused.</p>
8.4. Luuakse kohaliku omavalitsuse tasandil toimivad koostööõrgustikud riskigruppide mõjutamiseks õiguskuulekale käitumisele.	<p>2013. aastal oli turvalisusega tegelevaid komisjone 160 omavalitsusüksuses (2012. aastal 162). Komisjonide arv väheneb, kuna 2013. aastal ühines 18 kohaliku omavalitsust, mille asemel moodustati seitse uut omavalitsust.</p> <p>Väiksemates valdades, kus komisjoni moodustatud ei ole, tehakse sotsiaalset ennetustööd erinevate koostööõrgustike kaudu, kus osalevad ka piirkonna politseiametnikud.</p>

9. Väheneb isikuvastaste kuritegude arv, pööratakse erilist tähelepanu tapmistele ja mõrvade ning alaealiste vastu toime pandud kuritegude arvu alandamisele.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
<p>9.1. Viiakse läbi meediakampaniad kooli- ja lähisuhtevägivallast kui probleemist teavitamiseks ja hoidumiseks.</p>	<p>Vägivallavastase ennetustööga on jõutud 11 protsendini 5-19 aastaste vanusegrupist, mis on 9% rohkem kui 2012. aastal. Näiteks viidi läbi projektid "Muuseumitund klassis", "Oma ja võõras", "Teavita koolikiusamisest – peata koolivägivald!", "Sõna ja teoga" ja "Fööniks".</p> <p>Järjest rohkem pöörati vägivalla ennetamisel tähelepanu täiskasvanutele, viidi läbi koolitusi ja infopäevi lasteasutuste personalile ja lapsevanematele (2012. aastal jõuti 650 inimeseni, 2013. aastal 2755 inimeseni).</p> <p>Politsei- ja Piirivalveameti eestvedamisel viidi koostöös teiste asutustega 2013. aastal läbi võrgustikukoolitused Jõgevamaal, Hiiumaal, Läänemaal ja Lääne-Virumaal. Koolituse sihtgruppi kuulusid politseiametnikud, prokurörid, ohvriabi-, haridus-, sotsiaal-, lastekaitse- ja tervishoiutöötajad. Samuti koolitasid Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud lähisuhtevägivalla teemal Sisekaitseakadeemia üliõpilasi, tervishoiutöötajaid ja noorte nõustamiskeskuse töötajaid.</p> <p>Justiitsministeeriumi eestvedamisel toimus Pärnumaal kolm perevägivalda võrgustiku pilootprojekti koolitust.</p> <p>Lähisuhtevägivalla ohvritele telliti ja jagati infomaterjale (10 000 tk eesti ja vene keeles).</p> <p>Tänu teavitustegevustele on kasvanud politseile lähisuhtevägivalla juhtumitest teatamise arv.</p>
<p>9.2. Tõhustatakse alaealiste kaitsele suunatud ametnike vahelist koostööd.</p>	<p>Politsei- ja Piirivalveamet osales Euroopa Komisjoni projektis EE-SIC II, kus koolitatakse töös lastega kokku puutuvaid ametnikke ning toetatakse noortepaneeli tegevust (www.targaltinternetis.ee).</p> <p>Politsei tegi sotsiaal- ja lastekaitseametnikega tihedat koostööd erinevatel ümarlaudadel ja infopäevadel ning juhtumipõhiselt, näiteks alaealise osalusega lähisuhtevägivalla juhtumitest teavitamisel.</p> <p>Politsei- ja Piirivalveameti ning prokuratuuri ametnikud tutvusid projekti „Lapsesõbralikum justiitsüsteem Euroopa parima praktika näitel” raames teistes riikides tehtava tööga.</p> <p>Siseministeerium esitas ettepanekud politsei ja piirivalve seaduse ning korrakaitse seaduse muutmiseks, et politsei saaks võtta õigeaegselt vastu otsuse viia hädaohus olev laps turvalisse kohta.</p>
<p>9.3. Suurendatakse toetust sotsiaalprogramme pakkuvatele mittetulundusühingutele.</p>	<p>Viidi läbi tugiisiku teenuse projekt arestimajas kinnipeetavatele, kes on sinna sattunud narkosüüteo eest või narkojoobes toime pandud süüteo eest. Tugiisiku teenusega liitus 51 inimest.</p> <p>Naabri-, kooli- ja lasteaiavalvesektorite arv on kasvanud, 2013. aasta lõpuks oli neid registreeritud 1132 (2012. aastal 1089).</p>

10. Tõhusama lõimimiselase tegevuse tulemusena vähenevad rahvustevahelised pinged.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
<p>10. Tõhusama lõimimistevuse tulemusena suureneb Eesti ühiskonna ühtsus.</p>	<p>2013. aastal jätkati juba 2008. aasta veebruaris alustatud tegevusi naturalisatsiooniprotsessi kiirendamiseks ja paremaks korraldamiseks. Määratlemata kodakondsusega laste vanemaid teavitatakse sellest, et neil on võimalus oma lapsele taotleda lihtsustatud korras Eesti kodakondsust.</p> <p>Alates 2011. aastast on Politsei- ja Piirivalveameti ja rahvastikuregistri X-tee vahel automaatne andmevahetus. Lapsevanematele, kelle laps ei ole sündides omandanud Eesti kodakondsust, saadab Politsei- ja Piirivalveamet kirja, milles teda teavitatakse vajadusest vormistada Eestis elamiseks seaduslik alus ja selgitatakse kodakondsuse taotlemise võimalusi. 2013. aastal saadeti lapsevanematele kokku 852 esmast teatist.</p> <p>Prefektuuride kodakondsus- ja migratsioonibüroo teenindustes toimub pidevalt teavitustöö, kus ametnikud selgitavad kõigile määratlemata kodakondsusega isikutele Eesti kodakondsuse taotlemise võimalusi. Eestis kehtiva elamisõiguse või elamisloa alusel elavate määratlemata kodakondsusega inimeste arv on langenud ja see väheneb järjepidevalt. Politsei- ja Piirivalve andmetel elas 2014. aasta 1. jaanuari seisuga Eestis kehtiva elamisloa või elamisõiguse alusel 91 288 määratlemata kodakondsusega isikut, kellest alla 15-aastaseid lapsi oli 1086.</p> <p>2013. aasta septembrist detsembrini võttis aineprogrammist „Vägivaldse radikalismi ja terrorismi ilmingud ning varase sekkumise võimalused” seitsme koolituse ja ühe infopäeva jooksul osa kokku 264 inimest. Koolitusel aidati mõista kultuuridevahelisi erinevusi ja nendest tingitud konfliktidega toimetulekut, mis võivad seada ohtu riigi julgeoleku. Koolitusel osalesid patrullpolitseinikud, piirkonnakonstaablid, väljuhid, migratsioonijärelevalve talituse ametnikud ning välitööd tegevad piirivalvurid.</p>

2

Ohutum liiklus

11. Liiklusõnnetustes hukkunute ja vigastatute arv ning liiklusõnnetustega kaasnevate varaliste kahjude suurus väheneb.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
11.1. Politseid varustatakse optimaalse hulga kiirusemõõteseadmete ja tõenduslike alko-meetritega.	<p>2013. aasta jooksul sai politsei liiklusjärelvalve tõhustamiseks juurde 13 radariavastaja avastajat.</p> <p>31. detsembril sõlmiti OÜ Euroseciga hange kuue videovõimekusega laserkiirusemõõturi soetamiseks.</p> <p>Sündmuskohal liiklejate turvalisuse tagamiseks soetati 18 elektroonilise teetähise komplekti.</p> <p>Liiklusalaste ennetusvideote näitamiseks soetati politseisõidukitesse 20 monitori.</p> <p>Tõendusvaliteedi parandamiseks, turvavarustuse kasutamise nõuete rikkumise ja fooritulede eiramise tõendamiseks soetati kolm peegelkaamera komplekti.</p>
11.2. Rakendatakse automaatseid liiklusjärelvalvesüsteeme, ennekõike kiiruskaameraid.	<p>Sõlmiti lepingud 13 kiiruskaamera mõõtekabiini ja 8 kiirusmõõtesüsteemi paigaldamiseks Harju maakonna riigimaanteedele.</p> <p>23. detsembril alustas tööd neli uut kiiruskaamerat Tallinn-Ääsmäe-Haapsalu maanteel.</p> <p>2013. aastal saatis Politsei- ja Piirivalveameti liiklusmenetlustalitus välja 60 696 trahviteadet.</p>
11.3. Kaasajastatakse liiklusohutuse tagamisega seonduvad õigusaktid.	<p>Liiklusrikkumistega seotud andmete vahetamiseks teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega valmistati ette liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu.</p> <p>Kooskõlastamisel on liiklusseaduse ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu.</p> <p>2014. aasta alguses jõustus liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise, millega tühistati riigilõivu nõue Maanteeametist laiendatud päringu kaudu sõidukite kohta tehnilise informatsiooni taotlemisel. See võimaldab teada saada sõiduki ajalugu ning vähendada sõiduki ostmise või müümisega seotud pettuste arvu.</p>
11.4. Luuakse õiguslikud alused, mis võimaldavad kindlustusandjatel arvestada liiklejate poolt toime pandud liiklusrikkumisi isikustatud kindlustusmakse määramisel.	<p>Lõppenud aastal tegevusi ei olnud. Tegevus on kajastatud Eesti Riikliku Liiklusohutuse programmi tegevuskavas aastani 2015.</p>

12. Paraneb liikluskultuur.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
<p>12.1. Intensiivistatakse teavitustööd liiklusega seotud ohtudest ja nende maandamise võimalustest.</p>	<p>Liiklusjärelvalve ja -ohutuse teavitustöös lähtuti liiklusjärelvalve meediaplaanist. Meediaplaan ühtlustati Maanteeameti ning Operation Lifesaver Estonia (raudteeohutus) erinevate kampaaniate ja tegevustega.</p> <p>Erakorraliselt teatati muutunud ilmaoludest ja teel olevatest ohtudest ning lisaks teavitati inimesi helkurite, kergliikluse kaitsevahendite (kiivrite ja kaitsmete) ning üldiselt turvavarustuse kasutamise vajalikkusest.</p> <p>Liiklusteemalisi teavitusi avaldati meedias ennetustegevuse raames 31 korral, sh ETV-s, Kanal 2 saates "Reporter", Kuku raadios, Lõunalehes ja Maanteemuuseumi kodulehel.</p> <p>Harjumaa kaupluste siseradiotes esitati helkuriteemalisi heliklippe ja eakatega juhtivate liiklusõnnetuste vähendamiseks töötati välja liiklusalane videoklipp, mida kuvati Swedbanki kontorites ekraanidel.</p>
<p>12.2. Suurendatakse kodanike kaasatust liiklusohutuse tagamisse.</p>	<p>Kodanike kaasamiseks kasutati meediat, kõneisikute teadaandeid, Politsei- ja Piirivalveameti ja Maanteeameti liiklusinfo veebilehti, Facebooki ning liiklusliini.</p> <p>Kanal 2 ja TV3 vahendusel teavitati elanikkonda liiklusliinile info andmise võimalusest ning avaldati selleteemalisi artikleid Postimehes ja maakonnalehtedes, jagati infot Facebookis, politsei kodulehel ning liiklusinfot kajastavatel lehekülgedel www.liiklus.ee ja www.liiklusliin14900.ee.</p> <p>2013. aastal kaasati liiklusohutuse ennetustöösse 106 vabatahtlikku, kes muuhulgas panustasid kooliaasta alguses liiklusjärelvalve tõhustamisse õppeasutuste lähedal asuvatel ristmikel ja ülekäiguradadel.</p>
<p>12.3. Tõhustatakse liiklusohutusalast õpet lasteaedades ja põhikoolides.</p>	<p>Liiklusohutusalase ennetusega jõuti otseselt 18% lasteni vanuses 5-19 aastat. Kõige rohkem on jõutud vanusegrupini 6-9 aastat ehk algklasside õpilasteni, kus lastele anti erinevates projektides ("Väike ellujääja", "Mini SOS", "Haabersti Liiklusäss", "Minu koolitee") üldiseid nõuandeid ohutult liikluses osalemiseks ning politsei andis igale esimese klassi lapsele Maanteeameti liiklusaabitsa.</p> <p>Samuti korraldati koolitusi põhikooli astmele jalgratta ja mopeedi teemadel (projektid "Asjatundlikult liikluses", "Ole nähtav", "Liiklen ohutult mopeediga") ja keskkooliõpilastele alkoholist tuleneva riskikäitumise ennetamiseks (projektid "Selge pilt!", "Kaspar", "Turvaliselt siia-sinna", "Iga1 ohutult 12. klassi").</p>

3

Tuleohutum keskkond

13. Tuleõnnetustes hukkunute arv ja vigastatute arv ning tuleõnnetustega kaasnevate varaliste kahjude suurus väheneb.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
13.1. Tõhustatakse teavitust autonoomse tulekahjusignaliatsioonianduri vajalikkusest ja kohustuslikkusest eluruumides.	<p>Autonoomse suitsuanduri olemasolu eluruumides muutus kohustuslikuks 1. juulil 2009. Pärast seda on tegeletud elanikkonna teavitamisega, et suurendada teadlikkust suitsuanduri vajalikkusest ja kohustuslikkusest. Päästeameti tellitud uuringu andmetel oli 2013. aasta seisuga suitsuandur 88% leibkondadest (sh 90% eestikeelsest ja 83% venekeelsest elanikkonnast).</p> <p>2013. aasta tuleohutusala meediakampaania sõnum oli „Kontrolli suitsuandurit vähemalt kord kuus ja aita seda teha ka oma lähedastel“. Kampaaniajärgse küsitluse alusel on suitsuanduri töökorras olekut kontrollinud 53% Eesti elanikest (kasv 10% võrreldes eelküsitlusega).</p> <p>Venekeelse elanikkonna seas on suitsuanduritega varustatus väiksem (2013. aastal läbiviidud uuringu kohaselt 7% võrra). Venekeelse kampaania märgatavus oli eestikeelses elanikkonnas 84% ning venekeelse elanikkonna seas 72%.</p>
13.2. Seadustatakse kohustus võtta ühiskondlikes hoonetes kasutusele mittesüttivad tekstiilid.	<p>Õigusakti muudatust ei algatata. Teostatud on mõjuanalüüs, mis näitas, et muudatusega kaasnevad kulutused on ulatuslikud ega pruugi kaasa tuua positiivset mõju (seega ei ole kulud põhjendatud).</p>
13.3. Suurendatakse sotsiaaltöötajate ja hoolekandeaasutuste töötajate tuleohutusala teadlikkust.	<p>2013. aastal jätkus Eesti-Šveitsi koostööprogrammi kaudu finantseeritava Päästeameti projekti „Looduskatastroofide ärahoidmine ja ohjamine – tuleohutuse suurendamine Eesti 24-tunnistes ravi- ja hoolekandeaasutustes“ elluviimine. Projekti raames viidi 2013. aastal läbi ravi- ja hoolekandeaasutuste riskihindamised, koostati praktilise väljaõppe juhend, soetati evakuatsioonivahendeid ravi- ja hoolekandeaasutustele, töötati välja valdkondlik projekteerimisjuhised ja arengustrateegia ning ettepanekud seaduste ja strateegiate muutmiseks. Projekt viiakse lõplikult ellu 2014. aastal.</p>
13.4. Muudetakse tulekustuti omamine eluruumides kohustuslikuks.	<p>Õigusakti muudatust ei algatata. 2010. aastal teostas Tartu Ülikooli rakendusuuringu keskus uuringu „Esmaste kustutusvahendite eluruumides kohustusliku kasutamise mõjude hindamine“. Selle järeldusena pole otstarbekas kehtestada kohustust omada kõikides eluruumides tulekustuti, kuna see ei ole kuluefektiivne. Kohustuse kehtestamine võib uuringu kohaselt olla otstarbekas muudel riskiobjektidel (nt korterelamud). Päästeameti tellitud uuringu kohaselt omas mullu 28% elanikkonnast eluruumis tulekustuti.</p>

14. Elanikud muutuvad teadlikumaks õigest käitumisest tuleõnnetuse korral.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
14.1. Kaasatakse enam vabatahtlikke tuleohutuslaste nõustavate kodukülastuste läbiviimisesse.	Vabatahtlikud tegid tuleohutuslasteks nõustamiseks 621 kodukülastust (286 külastuse võrra rohkem kui 2012. aastal). Projekti „Kodu tuleohutuks“ raames oli 2013. aasta lõpuks koolitatud 299 vabatahtlikku (aasta jooksul lisandus 54 koolitatud vabatahtlikku), kes õpetati välja tuleohutuslasteid koolitusi läbi viima.
14.2. Teavitatakse avalikkust küttekollete ja lahtise tuleohutusest ning esmaste tulekustutusvahendite, sealhulgas tulekustuti kasutamisest.	<p>Päästeamet teavitab avalikkust küttekolletega seotud ohtudest iga-aastaselt enne kütteperioodi algust ja ka selle ajal. Kevadel, tuleohutuse aja saabudes teavitatakse lahtise tulega seotud ohtudest looduses. Lisaks teavitatakse avalikkust suure tuleohuga aja ja piirkonna määramisel ning sellega kaasnevatest piirangutest. Koostöös Keskkonnainspeksiooniga tehakse järelevalvet lõkketegemise ohutusega seotud nõuete täitmise üle metsa- ja muu taimestikuga kaetud aladel. Avalikkust informeeritakse regulaarselt esmaste tulekustutusvahendite, näiteks tulekustutite, vajalikkusest.</p> <p>2013. aastal toimus 55 ohutuspäeva (2012. aastal 41 ohutuspäeva), mille üks osa oli avalikkuse informeerimine esmastest tulekustutusvahenditest ning nende kasutusoskuse parendamisest.</p>
14.3. Tõhustatakse lastevanematele suunatud teavitustööd, mis käsitleb lastega seotud tuleohutuslaste riske.	<p>Info- ja ohutuspäevade läbiviimisel olid 2013. aastal jätkuvalt prioriteetsed lastele ja lapsevanematele suunatud tegevused (tegevuste ja mängude läbiviimine, mis võimaldavad vastavalt eale ja konkreetsele sihtrühmale praktilisel viisil ohutuslaste teavet edastada).</p> <p>55 ohutuspäevast ja 270 infopäevast võttis kokku osa üle 130 000 inimese.</p>
14.4. Parandatakse hoolekandeesutuste tuleohutuslaste tegevust.	<p>Hoolekandeesutuste tuleohutusnõuete täitmist kontrollitakse iga-aastaselt. 2013. aastal kontrolliti riskipõhise riikliku tuleohutusjärelvalve raames 351 ravi- ja hoolekandeesutuse hoonet.</p> <p>2013. aasta üheks olulisemaks tegevuseks oli Eesti-Šveitsi koostööprojekti sihtrühma kuuluvates ravi- ja hoolekandeesutustes riskihindamiste läbiviimine ning evakuatsioonivahendite soetamine.</p>

4

Kaitstum vara

15. Väheneb varavastaste kuritegude arv, erilise tähelepanu alla võetakse alaealiste poolt toime pandud varavastaste süütegude ennetamine.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
15.1. Alaealiste poolt toime pandud kuritegude analüüsile toetuv ennetustegevus suunatakse kuritegude põhjuste mõjutamisele.	Politsei ennetustegevus jõudis varavastaste süütegude ennetamisega kahe protsendini 5-19 aastaste vanusegrupist. Selleks viidi läbi erinevaid loengusarju ja projekte, millega suunati lapsi alaealiste komisjoni kaudu psühholoogi juurde või sotsiaalprogrammi.
15.2. Tõstetakse politsei võimekust selgitada välja varastatud asjadega kauplajad ja koos erasektoriga töötatakse välja süsteem, mis raskendab kuritegudega saadud vara realiseerimist ja seeläbi kriminaaltulu saamist.	Vargused vähenesid võrreldes 2012. aastaga 12% (2163 juhtumi võrra). Süüteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamise, hoidmise ja turustamise juhtumeid registreeriti 2013. aastal 248, mis on 182 võrra vähem kui eelmisel aastal. Selle trendi üheks põhjuseks on varastatud esemete elukutselistel kokkuostjate vähenemine, keda on üksikuid ning kelle tegevus ei ole süstemaatiline. Varguse toimepanemisel eelistatakse pigem kergelt ja kiirelt realiseeritavaid esemeid ning kokkuostjad üldjuhul kaupa ei ladusta.
15.3. Suurendatakse lastevanemate teadlikkust alaealistega seonduvatest riskidest ja nende maandamisest.	Meediakanalites tehtava teavitustööga on kaudselt jõutud nelja protsendini täisealisest elanikkonnast ning selleks esitati ühistranspordivahendites videoklippe, erinevatel suurüritustel (nt laadad) jagati hoiatusmaterjale, turistidele jagati Tallinnas infomaterjale jms.
15.4. Arendatakse infotehnoloogiaalaste ning interneti vahendusel toime pandud kuritegude vastase võitlemise võimekust.	2013. aasta septembris loodi küberkuritegude ennetamise ja avastamise ning digitaaltõendite haldamise üksused prefektuurides. 90 politseiametnikku said küberkuritegude alaseid baastadmisi. Politseiametnikud osalesid rahvusvahelistel koolitustel (OLAF ja Europol), mille käigus õpiti lapsohvrite tuvastamist küberkeskkonnas ning avatud lähtekoodiga tarkvara avastamist. 2013. aastal tagati kõigi üksuste varustatus uute kaasaegsete tööjaamadega. Jätkati uutele ametnikele mõeldud EnCase ja FTK kasutamiseks litsentseeritud koolituste korraldamist ja arendati andmekandjatelt tõendite hankimise oskusi.

16. Kriminaalsel teel saadud tulu konfiskeerimine muutub efektiivsemaks.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
16.1. Politseis arendatakse välja kriminaaltulu tuvastamise võimekus.	<p>Kriminaaltulu menetlusvõimekuse ja kriminaaltulu tuvastamise võimekuse tõstmiseks on jätkuvalt investeeritud menetlejate teadlikkuse kasvu. Uurijatele korraldati kriminaaltulu teabepäevi, tagati ühtse metoodika toimimine, jagati parimaid praktikaid ning arutleti probleemide üle.</p> <p>Toimused regulaarsed koostöökohtumised kriminaaltulu tuvastamise büroo, Keskkriminaalpolitsei menetlusbüroo ja prefektuuride üksuste vahel ning suurendati koostööd Maksu- ja Tolliameti ja Kaitsepolitseiametiga.</p> <p>Kriminaaltulu tuvastamise büroo osales rahvusvahelistel kohtumistel ja väliskoolitustel, et ühtlustada ja koguda parimaid praktikaid.</p> <p>2013. aastal värvati täiendavalt neli eriteadmiste ja kogemustega motiveeritud spetsialisti, kes tegelevad kriminaaltulu tuvastamisega. Aasta lõpus töötas Politsei- ja Piirivalveametis 21 kriminaaltulu menetlejat.</p>
16.2. Tagatakse kõigi rahapesu-kuritegude eelkuritegude menetlemisel kriminaaltulu väljaselgitamine.	<p>2013. aastal arestiti seitsme kriminaalmenetluse raames konfiskeerimise tagamiseks kriminaaltulu 718 273 eurot, milles esitati kahtlustus muuhulgas ka rahapesus. (2012. aastal 10 menetluse raames 25 483 082 eurot, millest 24 675 025 eurot moodustasid konfiskeerimised kahes kriminaalasjas).</p> <p>Prokuratuuri saadeti 178 kriminaalasja, milles arestiti kriminaaltulu kokku 3,219 miljoni euro väärtuses. (2010. aastal 122 kriminaalasja, 2011. aastal 154 ja 2012. aastal 1309).</p> <p>2013. aastal edastas rahapesu andmebüroo 17 kuriteoteadet, millest 31. detsembri seisuga alustati 12 kriminaalmenetlust, sealhulgas 10 rahapesumenetlust. Olemasoleva kriminaalasjaga liitmiseks saadeti materjalid 74 korral. Vastusena päringule, taotlusele või teabeks edastati 372 materjali. Edastatud materjalidega seotud summa on 2,56 miljardit eurot.</p> <p>Vara käsutamist 30 päevaks piirati 91 korral üldsummas ca 10,1 miljonit eurot. 2013. aasta detsembri lõpu seisuga oli rahapesu andmebüroo seadnud piiranguid summas 1,58 miljonit eurot. 2013. aastal piirati ka 9 kinnistu, 4 hoiulaeka ja 12 sõiduauto käsutamist.</p>
16.3. Luuakse arestitud vara hoiutingimused, mis tagavad vara säilimise.	<p>Politsei- ja Piirivalveameti kontrollkomisjon viis asitõendite ja teiste äravõetud esemete, konfiskeeritud vara ning leidude käitlemise korra täitmise kontrollimiseks 2013. aastal prefektuurides läbi teenistusliku kontrolli. Tagatud on arestitud vara, asitõendite jms hoidmine ning käitlemine tingimustes, mis välistavad nende purunemise, kahjustamise, hävinemise või kadumise.</p> <p>Alustati üleriigilise varade haldamissüsteemi kontseptsiooni ettevalmistamist, mida sel aastal jätkatakse. Puuduvad ühtsed ja üleriiklikud arestitud, konfiskeeritud ja asitõenditena käsitletavate esemete hoidmise ja haldamise põhimõtted. Vald kond on ministeeriumite valitsemisalades reguleeritud erinevalt, mistõttu pole haldamine süsteemne ning puudub üldine valdkondlik jätkusuutlikkus.</p>

17. Suureneb elanike teadlikkus oma vara kaitsmise võimalustest.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
17.1. Teavitatakse elanikkonda võimalikest riskidest ning kuritegevuse trendidest.	2013. aastal avaldati meediakanalites artikleid ja esineti kokku 1574 korral (141 korda vähem kui 2012. aastal), sh korrakaitsepolitseinikud 405 (50 võrra vähem), kriminaalpolitseinikud 28 (3 võrra vähem) ja juhid 64 (11 võrra rohkem) korral.
17.2. Laiendatakse kogukonnakeskset ennetustööd, kaasates sellesse korteriühistud, kinnisvaraarendajad, kindlustusfirmad, turvafirmad ja turvatooteid pakkuvad ettevõtted ning elanike ühendused.	Omavalitsustes tegutses 2013. aasta lõpuks 160 turvalisuskomisjoni. Kasvas naabri-, kooli- ja lasteaiavalvesektorite arv, mida oli aasta lõpuks registreeritud 1132 (43 võrra rohkem kui 2012).
17.3. Toetatakse naabrivalve jätkusuutlikku arengut.	2013. aastal toetati MTÜ Eesti Naabrivalve tegevust 25 565 euroga. Aasta jooksul lisandus 21 uut naabrivalve sektorit. Kokku kuulub sektoritesse 10780 majapidamist.

5

Vähem õnnetusi

18. Õnnetustes hukkunute ja vigastatute arv kahaneb.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
18.1. Luuakse õiguslik alus tuleohutusjärelvalve ametnike toiminguteks kõikide ohtude korral, mis võivad põhjustada tulekahju tekke.	<p>Tuleohutusjärelvalve ametnike tegevuse õiguslikud alused on kehtestatud 2010. aastal jõustunud päästeseaduses ja tuleohutuse seaduses. Päästeametnikel on õigus kiiret sekkumist nõudvatel juhtudel teha ettekirjutus ohu kõrvaldamiseks mistahes seadusest tuleneva tuleohutusnõude rikkumise korral.</p> <p>2013. aastal koostati tuleohutuse seaduse käsiraamat, milles täpsustatakse tuleohutusnõuete olemust ja jagatakse praktilisi soovitusi nõuete täitmiseks.</p>
18.2. Rakendatakse varajase hoiatuse süsteem, mille vahendusel saab õigeaegselt teavitada avalikkust erakorralistest sündmustest, õnnetustest ja hädaolukordadest, arvestades sealhulgas side ja elektriga varustamise katkemise võimalusega.	<p>Päästeamet on 2011. aastal sõlminud tähtajatu koostöölepingu Eesti Rahvusringhäälinguga operatiivseks avalikkuse teavitamiseks hädaolukordade ja muude sündmuste korral.</p>
18.3. Täpsustatakse suurõnnetuse ohuga ettevõtete riskianalüüsi koostamise kriteeriumid ning töötatakse välja seadusest tulenevad kohustuslikud tingimused ettevõtete riskianalüüsi tulemustega arvestamiseks planeeringute koostamisel.	<p>Õiguslikud muudatused kemikaaliseaduses ja planeerimisseaduses jõustusid 2009. aastal. Riskianalüüsi kriteeriume täpsustav valitsuse määrus jõustus 2011. aastal ning rakendus 2012. aastal (nõuded ohtliku ja suurõnnetuse ohuga ettevõtte kohustuslikule dokumentatsioonile ning avalikkusele edastatavale teabele ja õnnetusest teavitamisele).</p> <p>Päästeamet töötas välja ühtse planeeringute kooskõlastamise juhendi, mille rakendamine võimaldab anda suurõnnetuse ohuga ettevõtte või selle ümbrusega seotud planeeringute ja projektide kohta kemikaaliseaduses nõutud kooskõlastuse.</p> <p>2013. aastal tutvustati juhendit kohalikele omavalitsustele ning neile korraldati selleletemaline koolitus.</p>
18.4. Töötatakse välja ohtlike vedude seadus.	<p>Õigusakti loomist ei ole algatatud. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi hinnangul ei ole eraldi ohtlike vedude seadus vajalik, kuna Eestis on sellega seonduvad regulatsioonid valdkondlikes seadustes olemas.</p>

18.5. Edendatakse õpetajate ning õpilaste ohutuslaseid, sealhulgas tule, vee- ja olmeohutuslaseid teadmisi.

Tuleohutuslaseid koolitati eri vanuseastmes lapsi. Lasteaialastele oli suunatud koolitusprogramm „Tulest targem“, algklasside lastele „Tean tulest“, põhikoolide lastele „Kaitse end ja aita teist“. Kokku osales neil koolitustel 34 063 õpilast.

2013. aastal jätkati veeohutuse valdkonda tutvustava veebilehe www.veeohutus.ee uuendamist.

Jätkati veeohutuslase koolituste läbiviimist 10.-12. klassi vanuseastmele, milles osales 6660 õpilast ning 288 algklasside ja lasteaedade õpetajat.

Päästeameti tellimusel valmis suvise veeohutuse alane õppefilm. Film jõuab avalikkuse ette 2014. aasta suplushooaja eel.

18.6. Suurendatakse võimekust teostada riskipõhise valiku alusel tööruumide töökeskkonnavalaseid ülevaatusi, et vähendada tööõnnetuste tekke tõenäosust.

2013. aastal registreeriti 19 surmaga lõppenud tööõnnetust (2012. aastal 14, 2011. aastal 19).

Päästeamet teostab igal aastal erinevates asutustes ja ettevõtetes tuleohutusülevaatusi ning kemikaaliohutusealast järelevalvet suurõnnetuse ohuga ettevõtetes, mis aitab vähendada tööõnnetuste juhtumeid.

18.7. Õppeasutuste õpi- ja olme keskkond viiakse vastavusse tervise-, töökaitse- ja tuleohutusnõuetele ning ehitusnormidega (ehituslased õigusaktid, standardid ja juhised).

Haridusasutuste tuleohutusnõuete täitmist kontrolliti 2013. aastal 1073 haridusasutuse hoones.

19. Suureneb elanikkonna teadlikkus õigest käitumisest õnnetuse korral.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
<p>19.1. Käivitatakse elanikke abistav ja juhendav internetikeskkond, mis koondab informatsiooni võimalikest ohtudest ja annab erinevates ohuolukordades käitumise juhendeid, sealhulgas juhtnööre käitumiseks tule-, liiklus- ja teiste õnnetuste korral.</p>	<p>Juhendid ohuolukordades käitumiseks on tehtud kättesaadavaks neljal teemalehel: www.rescue.ee, www.kodutuleohutuks.ee, www.veeohutus.ee, www.ohutusope.ee. Infot veebilehtedel täiendatakse pidevalt. Samuti on ohutusosalase teabe saamiseks võimalik pöörduda päästeala infotelefonile 1524.</p> <p>2013. aastal laiendati elanikkonna teavitamist Facebooki kaudu, millega on suurenenud nooremaelise elanikkonna kaasamine ennetustegevusse. Facebooki lehe fännide arv oli 2013. aasta lõpuks tõusnud 27 000ni, mis on üks parimaid tulemusi avaliku sektori asutuste hulgas.</p> <p>Politsei- ja Piirivalveamet koostas ohutusraamatu, mille said endale kõik esimesse klassi minevate laste vanemad (14 500 tk). Ohutusraamat annab juhtnööre erinevate ohuolukordade lahendamiseks (liiklusohutus, veeohutus, tuleohutus, plahvatusohtlikud esemed, elektriõnnetused).</p>
<p>19.2. Tõhustatakse elanikkonna kaitsetegevust, sealhulgas määratletakse riigiasutuste kohustused elanikele suunatud selgitustöö tegemisel, et inimesed oleksid teadlikud elukeskkonna konkreetsetest ohtudest ja ennast ning teisi säästvast tegevusest ohuolukorras.</p>	<p>Hädaolukorra seaduse alusel jõustus 2010. aastal valitsuse määrus „Avalikkuse hädaolukorra tekkimise vahetust ohust, hädaolukorrast ja hädaolukorra lahendamisest teavitamise kord ning nõuded edastatavale teabele”, mis sätestab elanikkonna hädaolukorrast ja selle lahendamisest teavitamise, sh varajase hoiatamise ja kriisikommunikatsiooni alused.</p> <p>2013. aastal koostati riskianalüüside kokkuvõte, mis annab ülevaate sellest, millised on Eesti riiki peamiselt ohustavad hädaolukorrad ja kuidas nendeks valmistutakse.</p>
<p>19.3. Kasvatatakse elanike teadlikkust veekogudel viibimise, juhuslikult leitud lõhkekehade ja olmeohuolusega kaasnevatest õnnetusohutudest ja neid ennetavatest tegevustest.</p>	<p>2013. aastal toimus edukas suvine meediakampaania „Kui jood, ära uju! Ütle purjusujumisele ei!“. Kampaania oli suunatud alkoholihoobes isikutega toimuvate suviste veeõnnetuste vähendamisele, mis on suurim uppumispõhjus 20-30 aastaste meeste seas. 2013. aasta kampaania märgatavus eestikeelse elanikkonna seas oli 97% ning muukeelse elanikkonna seas 95%. Alkoholihoobes uppumiste arv langes, sealhulgas suveperioodil 20-30 aastaste meeste seas uppunuid ei olnud (2012. aastal uppus suveperioodil alkoholihoobes meesrahvaid 8).</p> <p>Demineerimisalase ennetustöö kaudu sai teadmisi ligi 21 800 inimest, kellest üle poole olid õpilased. Alustati demineerimise teema integreerimist päästealase ennetustöö ühisesse programmi, et suurendada ennetustöö efektiivsust ja elanike teadlikkust võimalikest lõhkekehadega seotud ohtudest. Päästeameti tellimisel viidi läbi uuring elanike lõhkekehaohutuse alase teadlikkuse väljaselgitamiseks, millest selgus, et Eesti elanike teadmised plahvatusohtu suhtes on lünklikud.</p>

6

Turvalisem riik

20. Riigil on võimekus usaldusväärsetl tuvastada Eestis viibivad isikud.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
20.1. Reisidokumenti lisatakse sõrmejälgede digitaalsed andmed.	<p>Tulenevalt Euroopa Nõukogu määrusest (EÜ) nr. 2252/2004 „Liikmesriikide väljastatud passide ja reisidokumentide turvaelementide ja biomeetria standardite kohta” ning Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusest (EÜ) nr. 444/2009 peavad passidesse ja reisidokumentidesse olema kantud isiku sõrmejäljed.</p> <p>Kuna reisidokumentide väljaandmiseks sõlmitud leping Eesti Vabariigi ja Gemalto OÜ vahel lõpeb 2014. aastal, viidi 2013. aastal läbi hankemenetlus ja 20. mail sõlmiti uus leping. Tehtud on ettevalmistused, et alates märtsist hakata väljastama välismaalase passe ja meremehe teenistusraamatut ning alates juunist teisi isikut tõendavaid reisidokumente. Uue reisidokumentide lepinguga jätkatakse sõrmejäljebiomeetria kandmist reisidokumentidesse.</p> <p>2013. aastal töötati välja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise eelnõu, kus loodi üheaastase kehtivusajaga ja sõrmejäljekujutisteta Eesti kodaniku passi väljaandmise võimalus. Regulatsiooni eesmärk on lihtsustada reisidokumendi taotlemist Eesti kodanikule, kellele on varem välja antud Eesti kodaniku pass või isikutunnistus ja kes viibib välisriigis, kus puudub Eesti välisesindus või kui isikul on ebaproportsionaalselt koormav Eesti välisesindusse pöörduda.</p>
20.2. Ühtlustatakse isikutuvastamise ja isikutõendavate dokumentidega seotud andmekogud ning isiku staatuse ja isikutuvastamisega seotud menetlused, sealhulgas suurendatakse andmete ristkasutamise võimalusi.	<p>2013. aastal teostati kodakondsus- ja migratsioonivaldkonnas uue menetlusinfosüsteemi eelanalüüs seoses plaaniga see kasutusele võtta 2015. aastal. Alustatud on biomeetrilise isikutuvastamise kontseptsiooni väljatöötamist.</p>
20.3. Avardatakse isikutunnistuste rakendamisevõimalusi, et saavutada selle laiem kasutuselevõtt.	<p>2013. aastal töötati välja isikutõendavate dokumentide seaduse §201 lõikes 2 nimetatud isikutele digitaalse isikutunnistuse väljaandmise kontseptsioon (nn. e-residendi digi-ID).</p> <p>2013. aastal töötati välja isikutõendavate dokumentide ja muude seaduste muutmise seaduse eelnõu, millega nähakse muuhulgas ette mobiil-ID vormis digitaalse isikutunnistuse väljaandmine, mille kehtivusaeg on viis aastat.</p> <p>Turvataseme tõstmiseks jätkati 2011. aastal välja antud isikutunnistuste ja elamisloakaartide kiibiuuenduse läbiviimist. Juuli lõpus tunnistati kehtetuks nende 2011. aastal väljaantud isikutunnistuste ja elamisloakaartide sertifikaadid, mille elektroonilist osa ei ole uuendatud ning millega on välistatud uuenduseta dokumentide elektrooniline kasutamine.</p> <p>Alustati ka ettevalmistavate tegevustega ID-1 formaadis dokumentide (isikutunnistus, digitaalne isikutunnistus, elamisloakaart) väljaandmiseks uue hankelepingu alusel alates 2017. aastast.</p>

21. Vähenevad illegaalselt Eestisse sisenemise ja Eestis viibimise võimalused.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
<p>21.1. Vähenevad illegaalselt Eestisse sisenemise ja Eestis viibimise võimalused.</p>	<p>1. oktoobril jõustus välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muudatus, millega nimetati Politsei- ja Piirivalveameti väljasaatmiskeskus ümber kinnipidamiskeskuseks ning sätestati varjupaigataotlejate kinnipidamise alused ja kord.</p> <p>17. mail jõustus Eesti valitsuse ja Kosovo valitsuse vaheline ebaseaduslikult riigis viibivate isikute tagasivõtmise leping ja rakendusprotokoll.</p> <p>26. septembril allkirjastati Eesti, Montenegro ja Euroopa Liidu vahel ebaseaduslikult riigis elavate isikute tagasivõtmise lepingu rakendamise protokoll.</p> <p>Veebruaris alustas tööd Eesti, Läti, Leedu ja Soome ühine sisserände kontaktametnik Ukrainas ja Moldovas.</p> <p>Detsembris alustas Eestis 18 Euroopa Liidu liikmesriigi ning Schengeniga liitunud Norra vahel tööd Euroopa piiride valvamise süsteem (EUROSUR).</p>
<p>21.2. Tagatakse Eesti ühinemine Euroopa Liidu ühtse viisainfosüsteemi (VIS) ja Schengeni II põlvkonna infosüsteemiga (SIS II).</p>	<p>Aprillis võeti kasutusele Schengeni infosüsteemi II põlvkond (SIS II) ja 2013. aastal laienes ühtse viisainfosüsteemi (VIS) kasutusvõimalus Eesti Kasahstani välisesinduses.</p> <p>2013. aastal jätkati arendustöödega, et tagada Politsei- ja Piirivalveameti valmisolek SIS II liides-tamiseks.</p> <p>Aprillis ühineti Schengeni infosüsteemi uue versiooniga (SIS II) ning viimased arendused tehti tootmiskeskonda detsembris.</p>
<p>21.3. Tõstetakse intensiivse laevaliiklusega aladel mere-seiresüsteemis avastatud märkide identifitseerimise võimekust vaatluskaameratega ning merealadelt saadud info vahetamist pädevate ametkondadega.</p>	<p>Politsei- ja Piirivalveameti ja Soome Piirivalveameti vahel sõlmiti vastastikuse mõistmise memorandum mere olukorra andmete vahetamise kohta. Parandati infovahetust Vene Föderatsiooni piirivalvega merealadel toimuva laevaliikluse jälgimise osas. Alustati vaatluskaamerate (25 päevakaamerat ja 5 termokaamerat) hankega mereseiresüsteemile.</p>
<p>21.4. Ehitatakse välja välispiiri maismaapiir, sealhulgas jõe- ja järvepiir.</p>	<p>Nende tegevustega 2013. aastal ei alustatud.</p>
<p>21.5. Suurendatakse välispiiri maismaapiiri valvamist tehniliste seiresüsteemide abil ja kaasaegse tehnoloogia kasutamist piirikontrolli läbiviimisel.</p>	<p>Septembris võeti Tallinna Lennujaamas kasutusele automaatsed piirikontrolliväravad (ABC), maismaapiirile hangiti 2013. aastal juurde mobiilseid andursüsteeme Smartec. Juulis alustati Kulgu radaripositsiooni ja Peipsi integreeritud seiresüsteemi renoveerimist.</p>

22. Tugevneb Eesti Vabariigi vastu suunatud luure- ja õõnestustegevuse ennetamine ja tõkestamine.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
22.1. Suurendatakse teabe-hanget ja tõhustatakse rahvusvahelist koostööd Eesti suhtes vaenulike eriteenistuste ja Eesti riigi julgeoleku vastu suunatud kavatsuste kohta informatsiooni saamiseks ning vajalike vastumeetmete rakendamiseks.	Teabehanked Eesti julgeolekut ohustavate tegurite kohta viidi läbi optimaalsel tasemel ning rakendati vastumeetmed. Jätkati rahvusvahelise koostöö tõhustamist.
22.2. Tõstetakse teadus- ja tööstusspionaaži subjektide teadlikkust võimalikult luuretegevusest.	Võimalikke huviobjekte teadus- ja tööstusspionaaži valdkonnas teavitati ning jätkati nende nõustamist ohtude osas. Riigisaladust käsitlevad inimestele teherialaseid koolitusi ja nõustamist. Koostöö teadusasutustega jätkus.
22.3. Luuakse õiguslik alus, mis kohustaks Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse saabuvate ja väljuvate lendude reisijate, tolli- ja piiritoiminguid tegevate sadamate ja raudtee kaudu reisivate isikute ning majutustevõtete klientide isikuandmete elektroonilise fikseerimise ja säilitamise ning elektroonilise juurdepääsu võimaldamise õiguskaitseasutustele.	<p>Täiendati valitsuse määrust „Laevade ja väikelaevade sisemerre, sadamatesse ning piiriveekogude Eestile kuuluvatesse vetesse sisenemise ja neist väljumise kord” kohustusega „Merematket või reisijatevedu korraldava laeva kapten või tema puudumisel laevaomaniku agent peab elektrooniliselt edastama Politsei- ja Piirivalveametile laevapere liikmete ja reisijate nimekirja”.</p> <p>Jaanuaris esitas Siseministerium kooskõlastamiseks lennureisijate broneeringuinfo kasutusele võtmise eelnõu väljatöötamise kavatsuse terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks.</p> <p>Lennureisijate regulatsiooni väljatöötamisega paralleelselt on Eesti osalenud aktiivselt Euroopa Liidu asjaomases otsustusprotsessis, et tagada ELi ühise regulatsiooni kattumine Eesti huvide ja vajadustega (eeskätt terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastaseks võitluseks).</p> <p>Siseministerium esitas uuesti teistele ministriumitele kooskõlastamiseks turismiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on kehtiva majutusteenuste kasutajate registreerimissüsteemi digitaliseerimine ning majutusteenuse kasutajate andmekogu loomine.</p> <p>Täpsustati tegevuste elluviimist terrorismivastase võitluse tegevuskavas.</p> <p>Siseministeriumi poolt Euroopa Liidu Komisjonile esitatud rahastuse taotlus sai 2013. aastal Komisjoni toetuse. Kahe järgneva aasta jooksul arendatakse ja võetakse kasutusele lennureisijate broneeringu infosüsteem.</p>
22.4. Arendatakse riigi küberjulgeoleku alast võimekust ja tõhustatakse siseturvalisuse- ja kaitseametkondade koostööd teiste asjast huvitatud osapoolte ja vastavat kompetentsi omavate isikutega.	<p>Küberjulgeoleku küsimusi koordineerib valitsuse Julgeolekukomisjoni juures tegutsev küberjulgeoleku nõukogu.</p> <p>Riigi küberjulgeoleku arendamiseks, võimekuse tõstmiseks ning koostöö edendamiseks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ette valmistanud Küberjulgeoleku strateegia 2014-2017 (jõustub 2014. aastal). Strateegia sõnastab Eesti riigi eesmärgid info- ja kommunikatsioonitehnoloogilise turvalisuse tagamisel ja vahendid ning viisid nende eesmärkideni jõudmiseks.</p> <p>2012. aastal alustas Eestis tegevust Euroopa Komisjoni rahastusega 2Centre projekt, mille eestvedaja on Tallinna Tehnikaülikool ja mille raames loodi Eestisse küberturvalisuse kompetentsikeskus (2Centre Estonia), mille põhitegevuseks on küberkriminalistika valdkonna arendamine ja seeläbi küberkuritegevuse vastu võitlemine.</p> <p>Tänaseks on keskus teinud esimesed pilootkoolitused politseiametnikele ning järgneval aastal pannakse kokku täiendõppe moodulid küberkuritegude menetlemiseks, mis on mõeldud peamiselt analüüsi ja digitaalsete tõendite kogumise ja haldamisega tegelevatele ametnikele. Luuakse küberkriminalistika (forensics) magistriõppe kava.</p>

23. Terroriaktide ennetamine ja tõkestamine, sealhulgas riigi poolt julgestatavate isikute vastaste rünnete ärahoidmine, muutub tõhusamaks.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
23.1. Tõstetakse kõrge füüsilise rünnaku riskiga objektide turvalisust.	Kaitsepolitsei amet nõustas suure rünnakuriskiga objektide füüsilise kaitse meetmete rakendamist.
23.2. Analüüsitakse regulaarselt julgestustegevuse tõhusust.	Julgestustegevuse analüüs jätkus ka 2013. aastal.
23.3. Tugevdatakse kõrge rünnakuriskiga isikute isikukaitset ning üleriigilise tähtsusega ürituste ja riigivisiitide turvalisust.	Ajakohastati riiklikul tasemel visiitide ja üleriigilise tähtsusega ürituste turvalisuse tagamise korda ning tõhustati erinevate asjassepuutuvate riigiasutuste vahelist koostööd. Isikute kaitse korraldamisel tehakse koostööd presidendi kantseleiga, peaministri bürooga, Riigikantseleiga, Välisministeeriumiga ning Päästeameti, Kaitsepolitsei ameti ja teiste ametkondadega, samuti välisriikide vastavate teenistuste ja ametkondadega ning muude organisatsioonidega.
23.4. Julgestustegevus muudetakse teabepõhiseks tegevuste kogumiks, mis rajaneb professionaalsel koostööl erinevate sidusorganisatsioonidega.	Ajakohastati riiklikul tasemel visiitide ja üleriigilise tähtsusega ürituste turvalisuse tagamise korda ning tõhustati erinevate asjassepuutuvate riigiasutuste vahelist koostööd. Isikute kaitse korraldamisel tehakse koostööd presidendi kantseleiga, peaministri bürooga, Riigikantseleiga, Välisministeeriumiga ning Päästeameti, Kaitsepolitsei ameti ja teiste ametkondadega, samuti välisriikide vastavate teenistuste ja ametkondadega ning muude organisatsioonidega.
23.5. Arendatakse tagaotsitavate isikute ja sõidukite automatiseeritud tuvastamist.	Maksu- ja Tolliamet jätkas töid automaatse numbrituvastuse süsteemi arendamisel sisepiiridel ja sadamates, mis võimaldab sõidukite automatiseeritud tuvastamist.
23.6. Arendatakse kiirgusallikate avastamise võimekust sisepiiril ning olulisemates sadamates.	2013. aastal paigaldati kiirguskontrolli monitor Tallinna lennujaama. Varasemalt on paigaldatud statsionaarsed kiirguskontrolli monitorid Muuga ja Sillamäe sadamasse. Samuti on kõikidesse välispiiri maanteepiiripunktidesse paigaldatud uued kiirguskontrolli monitorid. Maksu- ja Tolliameti mobiilsete üksuste varustuses on kiirguskontrolli käsiseadmed.
23.7. Tõhustatakse kaupade kontrolli sadamates ja laevadel.	Loodi Eesti Merendusdokumentide Edastussüsteemi (EMDE) rakendus merendusega seotud teadete ja dokumentide koostamise ning esitamise lihtsustamiseks. Rakendus on võimeline vahetama laevakülüstega seotud informatsiooni teiste analoogset infot vahendavate rakendustega (näiteks SafeSeaNet rakendus). Andmevahetus võimaldab vähendada käsitsi laevakülüstuse andmete sisestamisel tekkivaid vigu ning samuti töömahtu, mis on seotud suuremahuliste dokumentide sisestamisega.

24. Elutähtsate valdkondade toimimine õnnetuste, häda- ja eriolukordade ajal on tagatud.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
24. Elutähtsate valdkondade toimimine õnnetuste, häda- ja eriolukordade ajal on tagatud.	<p>2012. aastal muudeti hädaolukorra seadust, mis jõustus jaanuaris 2013 ning mille kohaselt peavad elutähtsa teenuse toimimist korraldavad asutused koostama teenuse kirjelduse ja nõuded. Muudatuse eesmärk oli ühendada elutähtsate teenuste toimimise tagamise praktika ühtseks terviklikuks süsteemiks ning tagada selgus elutähtsa teenuse ulatuse ja kvaliteedinäitajate osas.</p> <p>Eesti Pank kehtestas makseteenuse ja sularaharingluse toimepidevuse nõuded, mis jõustus 15. märtsil 2013.</p> <p>23. märtsil jõustus valitsuse määrus „Elutähtsa teenuse infosüsteemide ning nendega seotud infovarade turvameetmed”, mille eesmärk on tagada elutähtsa teenuse infosüsteemide järjepideva toimimise suutlikkus ja taastamise võime pärast katkestust. 2013. aastal oli elutähtsaid teenuseid kokku 43 ja neid osutavaid asutusi ja ettevõtteid umbes 170. Elutähtsa teenuse järjepidevat toimimist korraldavaid asutusi ja isikuid on kokku 13, sh 7 ministeeriumi, Eesti Pank ja viis suurimat kohalikku omavalitsust.</p> <p>2012. aasta lõpus ja 2013. aasta alguses toimus elutähtsa teenuse osutajate riskianalüüside ja toimepidevuse plaanide uuendamine.</p> <p>Politsei- ja Piirivalveamet on koostanud ameti vastutusel olevate elutähtsate teenuste (avaliku korra kaitse, mere- ja lennupääste, merereostusseire ja –tõrje) elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsi ja -plaani.</p>

7

Kiirem abi

25. Väheneb ohukahtlusest ohu tõrjumiseni või korrarikkumise kõrvaldamiseni kuluv aeg.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
25.1. Edendatakse omaalgatusel põhinevat vabatahtlike tegevust, kelle abiga on enne professionaalse abi saabumist võimalik rakendada esmaseid meetmeid tagajärgede leevendamiseks.	<p>2013. aasta lõpuks tõusis vabatahtlike päästjate arv 1281ni. Neist iseseisvalt päästetööl osalemise õigust omavaid vabatahtlikke on 1051.</p> <p>Päästeametiga päästetöö lepingu sõlminud vabatahtlike päästekomandode arv kasvas 105ni.</p> <p>Lisaks Harjumaal ja Läänemaal tegutsevatele reservpäästerühmadele sõlmiti 2013. aastal koostööleping Tartus tegutseva reservpäästerühmaga, mis võimaldab vabatahtlike päästjate senisest suuremat ja kiiremat kaasamist ulatuslikel või pikaajalistel päästetöödel.</p> <p>Valmis vabatahtliku pääste strateegiline dokument „Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016“.</p> <p>2013. aastal sõlmiti pilootleping MTÜga Rõngu Vabatahtlik Päästeselts veepäästeteenuse osutamiseks Võrtsjärvel. Uus koostöövorm võimaldab vabatahtlike päästjate senisest suuremat kaasamist ja elanikele kiiremat abi veeõnnetuste korral.</p> <p>Detsembris avati Nõmme päästekomandos esimene ühisvalve, kus kutseliste päästjatega ühes meeskonnas teevad päästetöid ka vabatahtlikud päästjad.</p> <p>Siseministeerium jätkas vabatahtlike päästjate esindusorganisatsiooni, MTÜ Päästeliidu rahastamist, kelle tegevustoetuseks eraldati kokku 61 000 eurot.</p> <p>2013. aasta lõpuks oli prefektuurides kokku 91 iseseisva tegutsemise pädevusega abipolitseiniku (2012. aastal 31). Teise astme koolituse sai 125 abipolitseiniku.</p>
25.2. Kehtestatakse politsei väljakutsete teenindamise standard ja ühtsed väljakutseprioriteedid.	<p>Töötati välja väljakutsete prioriteedid ning sel aastal toimub nende testimine.</p> <p>Valmis kontseptsioon väljakutsetele ühetaoliseks reageerimiseks pääste-, politsei- ja tervishoiuvaldkonnas.</p> <p>Kontseptsiooni rakendustähtaeg vastavalt valitsuse määrusele nr. 18 „Hädaabiteadete menetlemise kord ja hädaabiteadete menetlemiseks vajalikele vahenditele esitatavad nõuded“ muudatusele on 1. jaanuar 2015.</p>

25.4. Tõstetakse elanike teadlikkust hädaabinumbri 112 saadavast abist.

Eesti elanikkonna teadlikkus hädaabinumbri 112 jäi samale tasemele. See tähendab, et ligi 90% elanikkonnast on teadlik Eestis kehtivast hädaabinumbri 112. Teavitustööd jätkatakse samade sihtrühmade põhisel (vanemad kui 65aastased, lasteaia- ja koolilapsed, venekeelne elanikkond).

Eesti elanikkonna teadlikkus abi kutsumise võimaluste kohta Euroopa Liidus on kasin, ulatudes 33 protsendini. Aastal 2013 tõusis Eesti elanikkonna teadlikkus 34 protsendini (+1%). Teavitustööga jätkatakse 2014. aastal üleriigiliselt ning viiakse läbi „Euroopa 112 päev“.

Jätkus kuulmis- ja kõnepuudega inimestele mõeldud projekt, kus hädaabiteateid saab vastu võtta SMS-teadete vahendusel. Sihtrühmas läbiviidud teavitamise ja kasutajakoolituste tulemusena liitus teenusega hinnanguliselt 10% sihtrühma liikmetest ehk 209 kuulmis- ja kõnepuudega inimest. 2013. aasta jooksul võeti Häirekeskuses vastu 13 hädaabisõnumit. Sihtrühmas tehtava teavitamise töö ja kasutajate koolitustega jätkatakse 2014. aastal.

25.5. Suurendatakse hädaabinumbri 112 helistajale vastamise ja väljasõidukorralduse edastamise kiirust ning parandatakse õnnetusteade edastamise oskust.

Hädaabikõnedele vastamise kiirus jäi 2013. aastal võrreldes 2012. aastaga samale tasemele, mis tähendab, et hädaabinumbri 112 tehtud kõnedele vastati keskmiselt kuue sekundi jooksul.

Jätkusid ettevalmistused ühele hädaabinumbri 112 üleminekuks, et lihtsustada ja kiirendada pääste-, politsei- ja kiirabiteenuse jõudmist inimesteni. 2013. aastal viidi läbi ümberkorraldused Lääne ja Põhja piirkondades, mille tulemusena allutati hädaabinumbritele 112 ja 110 vastamine ja töötlemine ühtsele juhtimisele. Pärnus alustati tööd ühises töökeskkonnas. Põhja piirkonna ühine töökeskkond Tallinnas valmib 2014. aasta lõpuks, seni töötatakse kahes erinevas asukohas.

Hädaabinumbri 112 töökindluse suurendamiseks investeeriti uude operatiivtöös kasutatavasse telefonisidelahendusse, mis võeti kasutusele kõikides piirkonnakeskustes. Selle tulemusena vähenesid info- ja kommunikatsioonitehnoloogilised tõrked hädaabikõnedele vastamisel üle kahe korra, telefoniside intsidente registreeriti 39.

2013. aastal vahetati välja Häirekeskuse piirkondlike keskuste töösaalide amortiseerunud arvutid, mis omakorda parandas hädaabiteadete menetlejate töövahendite töökindlust ja tõstab hädaabinumbri 112 helistajatele vastamise ning väljasõidukorralduse edastamise võimekust.

Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames jätkati geoinfosüsteemi GIS-112 arendamist ja liitmist sündmuse menetlemise tarkvara ning koostööpartnerite infosüsteemidega. Geoinfosüsteem võetakse kasutusele etappidena 2014. aastal.

2013. aastal võeti tulenevalt kiirabiteenuse ümberkorraldamisest (lisandus viis uut kiirabibrigaadi ning muutusid teeninduspiirkonnad) Häirekeskuses kasutusele uus kiirabibrigaadide logistiline korraldus.

**25.6. Suurendatakse pääste-
komandode võimekust iseseis-
vaks suitsusukeldumiseks ja
päästetööde tegemiseks maan-
teetranspordi avariide, ohtlike
ainetega toimuvate õnnetuste
ning hoonetes kõrgemal kui
kolmandal korrusel toimuvate
õnnetuste korral.**

2013. aastal oli 66 riiklikku päästekomandot.

Elupäästevõimekuse suurendamiseks soetati 90 termokaamerat, 12 hüdraulilist päästevahendit ja 17 teleskoopritva.

2013. aastal toimusid regulaarselt päästetöötajate koolitused ja õppused (suitsusukeldumise harjutused, vahtkustutusüsteemi kasutamise koolitused, uste avamise koolitused, regionaalsed pinnalpääste õppused, staabiõppused, alarmsõiduki juhi koolitused ja C-kategooria autojuhi koolitused).

Viidi läbi koolitused ja õppused pääste, kiirabi, politsei, Kaitseliidu, keskkonnaasutuste ja kohaliku omavalitsuse koostöö parandamiseks päästesündmuste korral.

**25.7. Kasvatatakse ulatuslike
metsapõlengute kustutamise
ja laialdase rannikureostuse
ning põlevvedelike tulekahju
tagajärgede likvideerimise
võimekust.**

2013. aastal korraldati regionaalseid reostustõrje õppuseid, metsatulekahjude õppuseid, koostöökoolitusi ametkondadele ning regionaalseid staabiõppuseid.

**25.8. Suurendatakse täienda-
vate tulekahju avastamis-
seadmete (lisaks autonoomsetele
tulekahjusignalisatsioonian-
dritele) rakendamist ja sellealast
teadlikkust.**

2013. aastal keskenduti peamiselt suitsuanduri vajalikkusest teavitamisele ja eluruumides suitsuandurite olemasolu kontrollimisele.

Jõustus siseministri määrus, millega uuendati tuleohutusnõudeid automaatsetele tulekahju signalisatsioonisüsteemidele. Määruses muudeti projekteerimise ja paigaldamise nõudeid paindlikumaks ning loodi võimalused valesignaalide vähendamiseks.

Eesti-Šveitsi koostööprogrammi kaudu rahastatava välisabiprojekti raames on töötatud välja „Tuleohutuspaigaldiste ja päästevahendite rakendamise juhend haiglatele ja hooldekodudele”, mis toob välja uusi lahendusi tulekahju avastamis- ja teavitamisseadmete rakendamiseks ravi- ja hooldekandeesutustes.

Tõhusam turvalisuspoliitika

26. Turvalisuspoliitika kujundamine ja rakendamine muutub tõhusamaks.

TPPSi eesmärk	Tegevused 2013. aastal
26.1. Analüüsitakse korrariikumiste põhjuseid ning nende ennetamiseks rakendatavate abinõude mõjusust, millest lähtuvalt toimub valdkonna arenduste koordineerimine ning strateegiline planeerimine.	<p>Õigusrikkumisi analüüsiti nii tsentraalselt Politsei- ja Piirivalveametis kui ka regionaaltasandil prefektuurides. Korrariikumiste lahendamisele läheneti sihtrühmadepõhiselt ja piirkondade eripärasid arvestades.</p>
26.2. Siseturvalisuse võimekuste arendamisel pööratakse enam tähelepanu riigi terviklikkuse ja julgeoleku seisukohast olulistele piirkondadele, nagu Ida-Virumaa ja piiriäärsed omavalitsused.	<p>Aprillis valmis Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Häirekeskuse, Siseministeeriumi info- tehnoloogia ja arenduskeskuse ning Kaitsepolitsei ameti ühishoone Jõhvis. Jätkus Narva haldushoone ehitus, mis valmib 2013. aasta jaanuaris. Jõhvi haldushoone on siseturvalisuse valdkonnas esimene sellises mahus nn. piirkondlik ühishoone, millega paranesid nii Siseministeeriumi haldusala töötajate töötingimused kui ka siseturvalisuse teenuse kättesaadavus kodanikule, kuna mitu seni eri aadressidel asunud teenusepakujat saab nüüd töötada ühes asukohas. Jõhvi hoones on ka esimene regionaalne ühendhäirekeskus, mis võimaldab õnnetusele või õigusrikkumisele reageerida senisest kiiremini.</p> <p>2013. aastal plaanib Siseministeerium parandada siseturvalisuse töötajate töötingimusi Sillamäel, Kohtla-Järvel ja Kiviõlis, alustades seal uute haldushoonete projekteerimist.</p> <p>Valituse tegevusprogramm aastaiaks 2011–2014 näeb ette korra- ja väljaoõppe parandamist ning uue Sisekaitseakadeemia rajamist Ida-Virumaale. 19. aprillil toimunud valitsuskabineti istungil, kuhu esitati võimalikud Sisekaitseakadeemia asukoha alternatiivid koos ehitusmaksumusega, anti Siseministeeriumile ülesandeks koostöös Rahandusministeeriumi ja Riigi Kinnisvara ASiga jätkata Sisekaitseakadeemia Ida-Virumaale täpsema võimaliku asukoha analüüsi. Siseministeeriumis on koostamisel täiendav analüüs (sh finants- ja tegevuskava) Sisekaitseakadeemia siseturvalisuse õpi-, teadus- ja arenduskeskuse toimimise tagamiseks, mille valmimise tähtaeg on 2014. aasta teine kvartal.</p> <p>Neli aastat tagasi käivitas Sisekaitseakadeemia siseturvalisuse valdkonna eelkuteõppe gümnaasiumite õpilastele. Kolme gümnaasiumiaasta jooksul omandatakse igal aastal teadmisi politsei, piirivalve ja pääste erialadel. Õppekava on koostatud sellisel, et lõpetaja saaks peale kolmeaastast õpet soovi korral asuda teenistusse abipolitseiniku või abipäästjana. Samuti saab õpilane eelkuteõppe läbimise järel asuda eelistingimustel õppima Sisekaitseakadeemiasse.</p>

2013. aasta kevadel lõpetasid kolmeaastase kursuse esimesed 13 Orissaare gümnaasiumi õpilast, kes omandasid abipäästja kvalifikatsiooni. Praegu toimub õpe veel Tabasalu Ühisgümnaasiumis, Pärnu Hansagümnaasiumis, Põlva Ühisgümnaasiumis, Kohtla-Järve Järve ja Vene gümnaasiumites (kahe kooli peale üks õpperühm) ja Narva kolme kooli baasil (Narva Soldino, Vanalinna Riigikool ja Narva 6. Kool). Kokku on eelkurseõppes 260 õpilast üle Eesti. 2014. aastal lõpetab eelkurseõppe ligi 70 õpilast.

26.3. Kehtestatakse kriisireguleerimisala üldseadus, millega korrastatakse kogu kriisireguleerimisala õiguslik süsteem.

2009. aasta juunis võeti vastu hädaolukorra seadus, mis liitis omavahel varasema hädaolukorraks valmisoleku seaduse ning eriolukorra seaduse. Seaduses on sätestatud kriisireguleerimise, sh hädaolukorraks valmistumise ja hädaolukorra lahendamise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikud alused. 2013. aastal uuendati seaduse alusel kehtestatavat valitsuse korraldust, mis määratleb hädaolukorrad, mille kohta tuleb koostada riskianalüüs ja lahendamise plaan.

26.4. Tõhustatakse avaliku korra ohtude analüüsimist ning ennetavate tegevuste planeerimist kohaliku omavalitsuse territooriumil.

Osaleti kohalike omavalitsuste juures tegutsevate turvalisuse komisjonide töös. Edukalt toimusid koostöövõrgustikud teiste koostööpartnerite ja politsei vahel.

Jätkati osalemist linnaplaneerimise komisjonides.

Korrakaitsega tegelevad komisjonid töötavad 160 omavalitsuses. Politseinikud osalesid 2013. aastal nende töös 625 korral.

26.5. Kaasatakse siseturvalisuse tagamise senisest enam Kaitseliit.

Politsei- ja Piirivalveameti koostöökokkulepet Kaitseliiduga uuendati ning pikendati aastani 2014.

Novembris toimus Politsei- ja Piirivalveameti ning Kaitseliidu koostööseminar. Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitseliit tutvustasid oma võimekust ja arutasid võimalikke koostöökohti üksteise abistamiseks.

Leping Kaitseliiduga sõlmiti 8. oktoobril 2007 ja seda täiendati 15. jaanuaril 2010, Kaitseväe ja Päästeameti vahel 16. detsembril 2013 ning Siseministeeriumi ja Kaitseministeeriumi vahel 19. veebruaril 2013, et suurendada Kaitseliidu, Kaitseväe ja Kaitseministeeriumi osalust turvalisuse tagamises ning leppida kokku asutustevaheline koostöö kord.

Politsei- ja Piirivalveamet sõlmis 2011. aastal Kaitseliiduga kolmeaastase koostöökokkuleppe, mida uuendati 2012. aastal ning pikendati 2013. aasta lõpuni. 2014. aasta koostöökava on sõlmimisel.

26.6. Ühendatakse kõik siseturvalisuse ametkonnad ühtsesse operatiivraadioside süsteemi.

Operatiivraadiosidevõrgu ESTER leviala laiendamiseks paigaldati viis uut tugijaama. Oluliselt paranes võrgu kasutatavus piirkondades, kus see seni oli raskendatud. Sidevõrgus ESTER on praegu umbes 9000 lõppkasutajat.

26.7. Integreeritakse kõigi menetlusliikide (kriminaal-, väärteo-, haldus- ja tsiviilmenetluse) protsessid e-toimiku keskkonna ja teenustega.

Infot vahetati e-toimikuga, suuremaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogilisi arendusi menetlusliikide integreerimiseks e-toimiku keskkonnaga ei tehtud.

Siseministeeriumi haldusalas alustati infosüsteemide ettevalmistust e-toimiku jätkuprojektis „Maksete ja finantsarvestuse funktsioonid e-toimikus“.

Alustati töid, mis parandavad Siseministeeriumi haldusalas infosüsteemide käideldavust.

Algatati e-välimenetluse projekti, mille tulemusel saab politseiametnik korraldada väärteomenetlust elektrooniliselt politseisõidukis.

2013. aastal on plaanis realiseerida maksete ja finantsarvestuse projekt.

Politsei menetlusinfosüsteemis on enamik kriminaalmenetluse dokumente realiseeritud.

2013. aastal alustati maksete ja finantsarvestuse integreerimist menetlusinfosüsteemidesse.

Paraneb ülevaade menetluskuludest ning täitmisele saadetud nõuetest.

26.8. Kaasatakse vabatahtlikke ja mittetulundussektorit korrakaitseks nii igapäevaste avaliku korra ohtude ennetamiseks kui ka suuremahuliste õnnetuste tagajärgede leevendamiseks.

2013. aasta lõpuks oli Politsei- ja Piirivalveametis 805 abipolitseinikku, kellest aktiivses tegevuses oli 687 abipolitseinikku. Abipolitseinikud osalesid politsei tegevuses 71 870 töötundi, neist suurema osa avaliku korra kaitses (patrullimine ja piirkondlik politseitöö) 65 516 töötundi ulatuses.

26.9. Edendatakse elanikkonna psühholoogilise kaitse korraldust, mis käsitleb elanikkonna emotsionaalse turvalisuse tagamise meetmeid suuremahulise õnnetuse, häda- ja eriolukorra ning erakorralise seisukorra ajal, sealhulgas meetmeid, mis on vajalikud kannatada saanud inimeste ja nende lähedaste ning riigi esindajate usaldusliku suhte loomiseks ja säilitamiseks ning paanika vältimiseks.

Elanikkonna psühholoogilist kaitset korraldab Riigikantselei. Psühholoogilise kaitse korralduse kohta käiv teave on asutusesiseks kasutamiseks.

26.10. Arendatakse sisejulgeoleku organisatsiooni, lähtudes tegevuskeskkonnas toimuvatest muudatustest ja uutest riskidest ning kuluefektiivsuse suurendamise vajadusest.

Võimekuse parandamiseks loodi 2013. aastal Siseministeeriumi Euroopa Liidu ja välissuhete osakond eesmärgiga tõhustada ministeeriumi tegevust Euroopa Liidu ning välissuhete suunalises tegevuses ning strateegiaosakond eesmärgiga korrastada siseturvalisuse valdkonna strateegilist planeerimist. 2014. aastal kaotati dokumendihalduse ja siseteenuste osakond, osakonnale määratud ülesanded jaotati teiste osakondade vahel.

Korrastati ja tõhustati Siseministeeriumi infotehnoloogia ja arenduskeskuse struktuuri, mille tulemusel vähenes asutuse juhtide arv 28lt 23le.

Eesti Siseturvalisuse Muuseum viidi Päästeameti koosseisu.

Korrastati Politsei- ja piirivalveameti tegevusi ja tööprotsesse. Prefektuuride migratsioonijärelevalve teenistused ning välispiiriteabe talitused liideti. Selle tulemusel vähenes juhtide arv. Korrakaitsepolitseiosakonna tsentraalsed operatiivüksused liideti Põhja prefektuuriga ja tekkis ühtse meeskonnana tegutsev kiirreageerimiskeskus, millel on üleriigiline reageerimisvõimekus. Põhja prefektuuri viidi üle ka korrakaitsepolitseiosakonna liiklusbüroo liiklusjärelvalveametnikud eesmärgiga suurendada liiklusohutust. Ühe struktuuriüksuse alla koondati teenistujad, kes korraldavad valitsuse poolt määratud objektide valvamist. See aitab kaasa teenuse kiiruse ja kvaliteedi tõstmisele.

26.11. Luuakse parimad võimalused korrakaitse ja kriminaalpolitsei ning teiste siseturvalisuse ametnike koolitamiseks Sisekaitseakadeemias.

Sisekaitseakadeemia õppekorraldus viidi 2013. aastal vastavusse kõrgharidusreformi nõuetega ning tehakse ettevalmistusi ka kutsehariduse reformi nõuetega vastavusse viimiseks. Edasise arengu kavandamiseks analüüsitakse võimalusi, kuidas kohandada sisekaitsealane õpe veelgi enam tööturusihtsiooni ja asutuste vajadusi järgivaks.

Toimetaja: Maris Sander
Koostaja: Karin Kase
Kujundus ja trükk: Areal Disain / Maiken Mardisalu
Väljaandja:
Siseministeerium
Pikk 61, 15065 Tallinn

„Turvalisuspoliitika 2014“ veebis:
http://issuu.com/siseministeerium/docs/turvalisuspoliitika_2014

ISSN 2228-0626

A red fire truck is shown from a low angle, with a flashlight beam illuminating a dark, textured surface. The truck has "Teete" written on its side and a yellow star with "PÄÄSTEAV" below it. The background is a solid red color.

www.siseministerium.ee